

PULSUL GEOSTRATEGIC

Nr.290, Mai - Iunie 2023 | www.pulsulgeostrategic.ro

EUROPA - SECURITATE ENERGETICĂ

România - stat membru contributor la securitatea energetică a UE - provocări, priorități și orientări strategice în procesul de adaptare la noile realități europene

Pag. 13

EUROPA - BALCANII DE VEST

Agenda României în Balcanii de Vest - încotro? Binomul România-Serbia - mai puțină legendă, mai multe nuanțe geopolitice

Pag. 17

ORIENTUL MIJLOCIU ȘI NORDUL AFRICII (MENA) - SUDAN

Lupta continuă a Sudanului

Pag. 46

**O nouă
Cortină de
fier în zona
extinsă a
Marii Negre?**

Pag. 7

CUPRINS

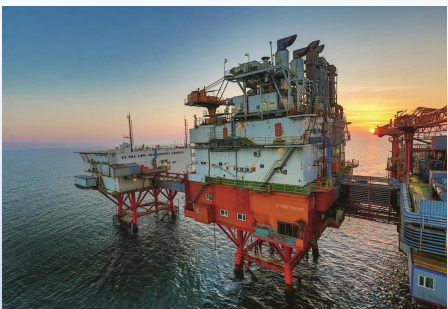
I. EDITORIAL

1. Relațiile UE - Rusia - deteriorare semnificativă și într-un mod neanticipat - **Pag. 4**

II. EUROPA - ZONA EXTINSĂ A MĂRII NEGRE

2. O nouă Cortină de fier în zona extinsă a Mării Negre? - **Pag. 7**

II. EUROPA - SECURITATE ENERGETICĂ

3. România - stat membru contributor la securitatea energetică a Uniunii Europene - provocări, priorități și orientări strategice în procesul de adaptare la noile realități europene - **Pag. 13**

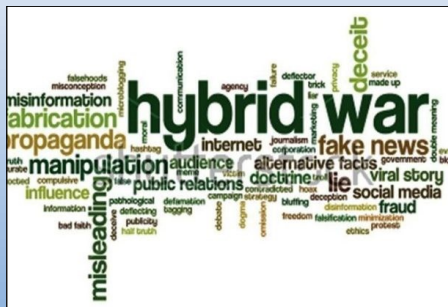
II. EUROPA - BALCANII DE VEST

4. Agenda României în Balcanii de Vest - încotro? Binomul România-Serbia - mai puțină legendă, mai multe nuanțe geopolitice - **Pag. 17**

II. EUROPA - RĂZBOIUL DIN UCRAINA

5. Războiul din Ucraina - factor important pentru schimbări ireversibile în formarea unei noi ordini mondiale - **Pag.24**

6. Cine câștigă de pe urma războiului din Ucraina? - **Pag. 30**

II. EUROPA - ROMÂNIA

7. România...cine suntem, cine ne sunt prietenii și cine dușmanii? - **Pag. 33**

II. EUROPA - MIGRAȚIE

8. Urmărirea rutei de migrație către Europa: căutarea de soluții pe termen lung - **Pag. 35**

III. ORIENTUL MIJLOCIU - GEOPOLITICĂ

9. Schimbări geopolitice: evoluții recente care au impact asupra dinamicii Orientului Mijlociu - **Pag. 37**

CUPRINS

III. ORIENTUL MIJLOCIU - ISRAEL

10. Ciclicitatea violențelor dintre Israel și Hamas - **Pag. 41**

11. Netanyahu la răscruce de drumuri - **Pag. 44**

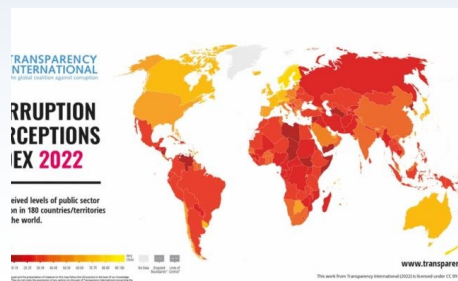
IV. ORIENTUL MIJLOCIU ȘI NORDUL AFRICII (MENA) - SUDAN

12. Lupta continuă a Sudanului - **Pag. 46**

V. ASIA CENTRALĂ - PROBLEME ȘI PERSPECTIVE

13. Amenințări actuale în Asia Centrală și nu numai: probleme și perspective - **Pag. 51**

VI. ORDINE ȘI SECURITATE GLOBALĂ - COMBATerea CORUPȚIEI

14. Combaterea corupției în mod eficient. Maximizarea impactului asistenței financiare străine - **Pag. 56**

I. EDITORIAL

Relațiile UE-Rusia - deteriorare semnificativă și într-un mod neanticipat

Dr. ing. Stelian TEODORESCU

„Așașază-te de cei care te pot face mai bun și primește-i pe cei care, la rândul tău, îi poți face mai buni.”

Seneca

Atât declanșarea anexării Crimeii, în 22 februarie 2014, cât și declanșarea agresiunii și invaziei pe scară largă împotriva Ucrainei, în 22 februarie 2022, par a fi produs cele mai mari transformări în întreaga Europă, provocând evoluții imprevizibile în relațiile politice, economice și militare dintre state, perturbând piețele energetice, răsturnând lanțurile de aprovizionare regionale și globale existente și marcând un punct de cotitură și o ruptură gravă și, implicit, decisivă și ireversibilă în relațiile Uniunii Europene (UE) cu Federația Rusă. Așadar, efectele atacului brutal și nejustificat asupra Ucrainei continuă să se dovedească deosebit de tulburătoare în întreaga lume, dar mai ales în Europa de Est, care are amintiri despre ostilitatea și ocupația Rusiei. Acest lucru explică de ce a existat un sprijin atât de important în regiune pentru sancțiuni severe împotriva Rusiei, ajutor financiar, militar și umanitar pentru Ucraina, întărirea flancului estic al NATO și primirea a milioane de refugiați ucraineni.

Sursa: <https://blacknews.ro/ue-are-o-gama-larga-de-raspunsuri-la-orice-actiune-a-rusiei-fata-de-ucraina/>

Dar iată că UE a devenit o entitate criticată pentru diviziunile interne și incapacitatea statelor sale membre de a se adresa cu o singură voce Rusiei. Într-adevăr, dificultățile UE în întreaga gamă de sectoare politice, economic și sociale, în care a cooperat, au fost adesea atribuite poziției adoptate de unele guverne naționale de a acorda prioritate relațiilor lor bilaterale cu Rusia, fără a lua în considerare efectul generat de adoptarea unei astfel de poziții asupra întregii UE. Subliniem acest lucru deoarece Rusia a fost criticată în mod constant la nivel mondial pentru politica de divizare și dominare față de UE, urmărind să creeze în mod deliberat separații între statele membre pe diverse domenii sensibile. Criticii au susținut că relațiile bilaterale ale Statelor Membre ale UE cu diverse alte state au slăbit politica acesteia, deoarece au subminat deciziile și eficacitatea politicilor comune. Se poate spune că în multe cazuri Rusia a valorificat și continuă să valorifice diviziunile între Statele Membre ale UE prin blocarea politicilor nefavorabile lor, obținând astfel concesiuni de la unele state membre. În acest context, există numeroase semnale în unele țări din Europa de Est, pe care le-au

generat unele părți ale populației care încă nutresc simpatii pentru Rusia, în ciuda faptului că s-au confruntat cu agresiunea Moscovei și în trecut. Iată că, Slovacia, Bulgaria și Ungaria s-au remarcat în ultima perioadă ca fiind deosebit de pro-Rusia prin atitudinea lor. Un sondaj efectuat în septembrie 2022 arăta că majoritatea slovacilor ar saluta victoria militară rusă asupra Ucrainei. Într-un alt sondaj efectuat în mai 2022, doar 33% dintre bulgari și 45% dintre maghiari au perceput Rusia ca o amenințare. potrivit unui sondaj Eurobarometru realizat în toamna anului 2022, Ungaria, Slovacia și Bulgaria au făcut dovada, de asemenea, de cel mai slab sprijin din regiune pentru sancțiunile adoptate la nivelul UE împotriva Rusiei. Aceste atitudini au fost reflectate în politicile guvernamentale și în retorică.

Bulgaria și Ungaria sunt singurele state membre ale NATO și UE care au refuzat oficial să livreze arme Ucrainei, reluând convingerea populară că acest lucru ar atrage aceste țări în conflict. Guvernul anterior al Bulgariei a trebuit să furnizeze Kievului în secret muniție și combustibil, ascunzând publicului toate informațiile legate de acest aspect. În timp ce guvernul slovac a acordat ajutor curajos și deschis Ucrainei, inclusiv livrări de armament greu, și se numără printre cei mai importanți susținători la nivel internațional în ceea ce privește ajutorul acordat ca procent din produsul intern brut (PIB), totuși a fost de partea Ungariei atunci când a venit vorba de adoptarea unor decizii incomode din punct de vedere economic.

Sondaje de opinie mai actuale arată o schimbare a anumitor societăți europene cu privire la cine este vinovat pentru războiul din Ucraina. GLOBSEC a comandat un studiu sociologic reprezentativ în opt țări din Europa Centrală și de Est și a comparat rezultatele acestuia cu un sondaj similar realizat cu un an în urmă în a doua jumătate a primăverii 2022. Studiul a inclus Polonia, Lituania, Letonia, Cehia, România, Ungaria, Bulgaria și Slovacia. De-a lungul anului, ponderea celor care sunt de acord că Rusia este în primul rând responsabilă pentru atacul asupra Ucrainei a crescut sau a rămas aproape neschimbată în majoritatea țărilor chestionate. Anul trecut, a existat o singură țară în care mai puțin de jumătate dintre cetățeni au susținut această opinie – Ungaria (48%). Astăzi, societatea maghiară s-a răzgândit semnificativ, mai mult de jumătate dintre maghiari considerând că atacul Rusiei este unul fără teme – 54%. Cu toate acestea, în Bulgaria, credința în vinovăția Rusiei pentru atacul asupra Ucrainei a scăzut de la 50% la 46%, în timp ce în Slovacia această cifră a scăzut de la 51% la 40%, cea mai mică dintre țările chestionate. Președintele slovac și-a exprimat anterior îngrijorarea cu privire la creșterea sentimentelor pro-ruse în țara sa, iar serviciile de informații slovace au dezvăluit recent încercarea Rusiei de a truca viitoarele alegeri parlamentare anticipate, programate pentru septembrie 2023.

Analizând minuțios istoria relațiilor dintre state, putem sublinia că sentimentele pro-ruse persistente din aceste țări au mult de-a face cu istoria recentă și oportunismul rus. Tranziția de la comunism la alte tipuri de orânduire în Europa de Est a venit cu așteptări mari de libertate, democrație și prosperitate care nu au fost întotdeauna îndeplinite. Urmărirea modelului occidental de dezvoltare nu numai că a eșuat în ochii unor est-europeni, dar a și produs sentimente de inadecvare și dezamăgire, care au dat naștere unui spațiu favorabil pentru interferențe maligne străine, proces favorizat și susținut de creșterea ponderii rețelelor sociale și a altor spații digitale nereglementate. Moscova, folosind setul de instrumente de propagandă din Războiul Rece, a profitat de aceste anxietăți și nostalgie irațională, exploatănd ideile de unitate pan-slavă și asemănările între limbi, istorie și cultură. Desigur, aceste strategii reușesc mai bine acolo unde fundamentele democratice slabe le permit. Creșterea prețurilor la energie, criza costului vieții, sărăcia și inflația ridicată au alimentat, de asemenea, frustrarea populară și sentimentele pro-Rusia în anumite părți ale Europei.

Diferitele priorități interne și diferențele de putere dintre Statele Membre ale UE au condus la disensiuni cu privire la calea cea mai potrivită de acțiune în ceea ce privește Rusia. Marile state membre, în special Germania și Franța (dar și Marea Britanie, până la ieșire), au fost adesea cele mai influente în relația cu Rusia, dar nu împărtășesc aceeași istorie cu ea, precum alte state din Europa Centrală, de Est și de Nord, statele de mică însemnătate pentru Rusia primind doar o atenție limitată la nivel politic. Cele trei doctrine de politică externă ale Rusiei (2000, 2008 și 2013), adoptate de când președintele V. Putin a venit la putere, au arătat clar că doar un grup mic de State Membre ale UE, în special Germania, Franța și Italia, sunt considerate a fi prioritare pentru promovarea intereselor naționale ale Rusiei în afacerile europene și mondiale. Aceasta este o problemă a UE în general și trebuie abordată cu mare atenție, deoarece astfel de atitudini perpetuează ruptura est-vest în interiorul UE și deschide ușa tacticii de divizare a Europei de către Rusia, „dezbină și stăpânește”. Drept urmare, se dovedește a fi necesară o evaluare mai nuanțată a opțiunilor naționale de politică externă și a efectelor acestora, deoarece ajută la explicarea de ce și cum relația UE-Rusia a atins „fundul sacului” într-un mod pe care mulți factori de decizie din UE nu l-au anticipat.

Neputința UE în ceea ce privește politica externă și de securitate este totuși doar o explicație parțială a motivului pentru care relațiile UE cu Rusia au mers atât de prost. Un alt motiv este eficacitatea strategiei Rusiei de *maskirovka* (arta înșelăciunii) care caracterizează relațiile diplomatice ale Rusiei cu celelalte state

ale lumii. Termenul rusesc „маскировка”, menționat anterior, înseamnă literalmente „mascare”. Un înțeles militar timpuriu a fost camuflajul, extins după aceea la mascarea câmpului de luptă folosind fum și alte metode.

De acolo a ajuns acum să aibă sensul mai larg de înșelăciune militară, extinzându-se chiar pentru a include negarea și înșelăciunea în general. Prin urmare, UE necesită, pe lângă resurse mai mari și structuri mai eficiente și eficace, o cunoaștere mult mai mare a intențiilor Rusiei și o mai bună înțelegere a logicii de acțiune, pentru a se angaja cu mai mult succes în relația cu Moscova. Astfel, Kremlinul nu numai că a căutat noi canale online pentru a ajunge la publicul țintă, dar și-a și însărcinat diplomații și și-a extins o rețea de comentatori plătiți în diferite țări europene, care își împing propaganda pe canalele media tradiționale. Este adevărat că ponderea medie a cetățenilor din Europa de Est cu acces la internet a crescut considerabil comparativ cu acum un deceniu – la 93% în 2022, oferind actorilor maligni o oportunitate excelentă de a ajunge la influențarea populațiilor. Platformele de social media au modelat, într-adevăr, modurile în care evenimentele – precum pandemia de COVID-19 sau războiul din Ucraina – sunt înțelese, povestite și amintite. De aceea, Moscova și-a intensificat campania de dezinformare după invazia pe scară largă a Ucrainei. Cu toate acestea, restricțiile impuse de UE asupra canalelor sale de propagandă, cum ar fi Russia Today și Sputnik, nu au reușit să limiteze transmiterea știrilor sale false.

Concluzionând, putem spune că o provocare fundamentală care limitează capacitatea UE de a evalua și de a avea o atitudine pro-activă excelentă la evoluțiile și politicile Rusiei este, fără îndoială, măsura în care informațiile naționale din cele 27 de State Membre sunt împărtășite cu instituțiile UE și diseminate între ele, dar și păstrate pe deplin ca secrete pentru a nu fi compromis procesul decizional. În același context, este rezonabil să presupunem acum că în procesul decizional a lipsit o parte din „ imaginea de ansamblu ” a Rusiei, în ciuda consultărilor regulate care aveau loc în cadrul grupurilor de lucru ale UE și la niveluri politice superioare.

II. EUROPA - ZONA EXTINSĂ A MĂRII NEGRE

O nouă Cortină de fier în zona extinsă a Mării Negre?

Prof. univ. dr. Constantin HLIHOR

Evoluțiile geopolitice și geostrategice din regiunea Mării Negre, din ultimii ani, cu un puternic impact asupra ordinii internaționale post Război Rece, amintesc de alte crize majore din istoria acestui spațiu. Unii analiști consideră că lumea internațională este pe cale de a intra într-o nouă eră de război rece.¹ Benjamin Schwarz și Christopher Layne, doi dintre cei mai distinși analiști ai relațiilor internaționale, apreciau că: „De la Murmansk în Arctica până la Varna la Marea Neagră, forțele armate ale NATO și ale Federației Ruse se amenință reciproc printr-o nouă Cortină de Fier. Spre deosebire de lunga luptă crepusculară care a caracterizat Războiul Rece, confruntarea actuală este hotărât aprinsă. După cum au recunoscut fostul secretar de stat, Condoleezza Rice, și fostul secretar al apărării, Robert Gates, în termeni de aprobare, SUA poartă un război proxy împotriva Rusiei”.²

Alții, cred că evenimentele care se petrec astăzi în această zonă de presiune geopolitică extremă sunt similare celor din anul 1939 când lumea s-a aflat în pragul acelui grav război mondial³, iar unii istorici și politologi, căutând asemănări și deosebiri, merg până la mijlocul veacului al XIX-lea, când s-a consumat Războiul Crimeii (1853-1856), apreciind că astăzi se consumă cel de-al doilea război al Crimeii.⁴

În perioada premergătoare declanșării Războiului din Crimeea, în anul 1853, Rusia a anexat Finlanda, statele baltice, parte din Polonia, Ucraina, la vest de Nipru, Crimeea și părți ale Caucazului. Acest fapt a stârnit îngrijorarea marilor puteri occidentale care au decis să intervină în războiul ruso-turc, cunoscut ulterior ca fiind Războiul Crimeii, pentru a restabili echilibrul european.⁵

Sursa: <https://www.casamariinegre.ro/studii/geopolitica/109/extinderea-construcției-europene-in-zona-extinsa-a-marii-negre-balkanii-de-vest>

¹Constantin Hlihor, *Spre un nou război rece? Geopolitical codes/Imaginarul geopolitic și relațiile Est-Vest după dispariția Uniunii Sovietice*, in Lilia Zabolotnaia, coord., *Firul viu, ce leagă timpuri/Времен связующая нить/The Thread That Connects Times*, The collection of articles: *Ad honorem Victor Țvircun*. – Chișinău: Cartdidact, 2020 pp. 151-171; Matthew Kroenig, *Facing Reality: Getting NATO Ready for a New Cold War in Survival*, vol. 57, no 1, 2015, pp. 49-70; Robert Legvold, *Managing the New Cold War: What Moscow and Washington Can Learn From the Last One in Foreign Affairs*, vol. 93, no 4, 2014, pp. 74-84, <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2014-06-16/managing-new-cold-war>; Richard Sakwa, *New Cold War or Twenty Years Crisis? Russia and International Politics in International Affairs*, vol. 84, no 2, 2008, pp. 241-267.

²Benjamin Schwarz, Christopher Layne, *Why Are We in Ukraine?* in *Harper's Magazine*, iunie 2023, <https://lautjournal.info/20230531/pourquoi-sommes-nous-en-ukraine>, accesat în 10 iunie 2023.

³Sean McMeekin, *The Primrose Path to Catastrophe*, in *The American Mind. A Publication of the Claremont Institute*, 03.17. 2022, <https://americanmind.org/salvo/the-primrose-path-to-catastrophe/> accesat în 28 mai 2023.

⁴Alexander Etkind, *Two Toxic Commodities, Two Crimean Wars, and Other Wrong Historical Analogies*, in *Carnegie Endowment for International Peace*, 14.03.2023, <https://carnegieendowment.org/politika/89261>

⁵Hugh Small, *The Legacy of the Crimean War Still Resonates in Ukraine*, in *History Today*, vol. 64, Issue 4, aprilie 2014, <https://www.historytoday.com/archive/history-matters/sebastopol-besieged>, accesat în 28 mai 2023.

Sunt doar câteva dintre evenimentele istorice din această regiune a continentului european care ne arată că zona nu este doar astăzi în centrul unui conflict major ci a fost din totdeauna o falie geopolitică în care marile puteri și-au disputat interesele. Pe de altă parte, știm că faptele istorice nu se produc decât o singură dată în timp și spațiu, că acestea nu se pot repeta, ceea ce ar face ca analogiile istorice să fie lipsite de sens în cunoașterea realității curente.

Utilizarea unui asemenea tip de analiză poate fi benefică dacă nu intervine o grilă de lectură a evenimentelor determinată de partizanatul politic sau ideologic. Lipsa neutralității axiologice în judecarea unui fapt istoric „poate duce de-a dreptul la rezultate catastrofale”⁶. Istoricul Michael D. Richards ilustrează acest aspect cu rezolvarea crizei rachetelor cubaneze din octombrie 1962 de către Administrația SUA. Președintele John F. Kennedy n-a judecat criza din perspectiva luptei ideologice care se desfășura cu mare intensitate în spațiul public între Uniunea Sovietică și SUA, ci a apelat la analogia istorică. Pentru a judeca evenimentele survenite în Cuba a avut pe masa sa de lucru cel puțin două exemple din istoria secolului al XX-lea. Unul dintre acestea se referea la „Lecțiile de la München” care arăta factorilor de decizie americani că orice semn de slăbiciune în legătură cu un inamic riscă să ducă la al treilea război mondial. Analogia arăta că Nikita S. Hrușciiov, liderul sovietic responsabil pentru introducerea rachetelor nucleare în Cuba, nu se comporta diferit de Hitler. Din această perspectivă, rezolvarea situației cerea o acțiune hotărâtă din partea SUA.

Cel de-al doilea exemplu era începutul Primului Război Mondial. Kennedy a avut pe masa de lucru analiza cauzelor care au declanșat războiul, analiză făcută de Barbara Tuchman în lucrarea *The Guns of August*. Printre acestea au fost credința fiecăruia dintre liderii marilor puteri că războiul se va câștiga într-un timp foarte scurt și o percepție greșită privind intenția celeilalte părți. Rezultatul a fost un război de uzură desfășurat pe parcursul a aproape cinci ani de zile cu milioane de vieți pierdute și distrugerii materiale inimaginabile. Concluzia istoricului Michael D. Richards a fost că războiul nuclear nu s-a produs ca urmare a alegerii analogiei istorice care se potrivea cu momentul crizei cubaneze. Președintelui american i s-a părut că SUA se aflau atunci într-un moment care nu „seamănă” cu „Munchen-ul”, ci cu începutul Primului Război Mondial⁷ și a adoptat deciziile care au evitat o confruntare nucleară între SUA și URSS.

Astăzi situația geopolitică și geostrategică din regiunea Mării Negre este interpretată dual. Analistii și liderii politici occidentali consideră că este determinată de acțiunile revizioniste întreprinse de Rusia din 2014, pentru „a submina sistemul internațional bazat pe reguli și pentru a stabili din nou linii de divizare în Europa”⁸, și de o politică de expansiune teritorială și refacere a imperiului sovietic⁹. Din perspectiva Rusiei, regiunea Mării Negre este văzută ca un teritoriu de „expansiune” a NATO, pornind de la o realitate factuală din acest spațiu. Unele state - România, Bulgaria, Turcia - sunt acoperite de umbrela de libertate și securitate a Occidentului, în timp ce țările așa-numite „străinătate apropiată” - Georgia și Ucraina - ar trebui să fie în orbita Moscovei¹⁰. Este de presupus că o asemenea viziune este inspirată de o comparație dintre evoluțiile de astăzi și ale celor de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. Atunci liderii sovietici justificau politica de expansiune „Din motive de consolidare a securității sale militare și extinderea accesului său la mare, Uniunea Sovietică simte un interes direct pentru statele din Europa Centrală și de Est, Finlanda, Letonia, Estonia, Lituania, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, România, Iugoslavia, Bulgaria, Albania, Grecia și pentru Turcia, Iran și Afghanistan. Urmărind această securitate, guvernul sovietic și-a declarat intenția de a preveni transformarea statelor de frontieră în viitor într-o bază de agresiune împotriva Uniunii Sovietice”¹¹. Interesele geopolitice și geostrategice ale Moscovei s-au ciocnit cu cele ale altor actori din zonă, dar și cu cele marilor săi aliați din Coaliția Națiunilor Unite. Rivalitatea născută din această contradicție de interese a făcut ca Marea Neagră să devină o parte a Cortinei de fier care a împărțit scena politică internațională pentru aproape o jumătate de veac.

⁶Yuen Foong Khong, *How not to learn from history*, in *International Affairs*, Volume 98, Issue 5, septembrie 2022, pp. 1737–1762, <https://doi.org/10.1093/ia/iia192> accesat în 27 septembrie 2022.

⁷Michael D. Richards, *Historical Analogies: Handle With Care*, in *Origins. Current Events in Historical Perspective*, February, 2001, https://origins.osu.edu/history-news/historical-analogies-handle-care?language_content_entity=en accesat în 27 septembrie 2022.

⁸Andrei Soldatov, Irina Borogan, *The New Iron Curtain*, in *CEPA*, August 26, 2019, <https://cepa.org/article/the-new-iron-curtain/> accesat în 27 septembrie 2022.

⁹Michael Rywkin, *Russia: An Adventure to Restore the Empire*, in *American Foreign Policy Interests*, vol. 37, issue 2, 2015, pp. 95-99; Chaim Shinar, *Vladimir Putin's Aspiration to Restore the Lost Russian Empire*, in *European Review*, vol. 25, issue 4, 2017, pp. 642-654.

¹⁰Andrei Soldatov, Irina Borogan, *op. cit.*, în *loc.cit.*

¹¹N. A. Narochnitskaya, *Yaltinskaya konferentsiya 1945 goda i sovremennaya geopolitika/ Conferința de la Ialta din 1945 și geopolitica modernă*, <https://histrf.ru/uploads/media/default/0001/26/c2cf49d086fae08b97150763b92deab4b75d358b.pdf>, accesat în 26 septembrie 2022.

Comparația nu ajută pentru că atunci se sfârșea o conflagrație istovitoare pentru toți beligeranții, iar astăzi lumea se găsește în pericol de a izbucni o conflagrație globală.

Războiul din Ucraina. De la un conflict regional spre unul posibil global sau spre un nou Războiul Rece?

Sprijinul masiv acordat de marile democrații occidentale guvernului ucrainean și ajutorul acordat Moscovei tacit de marile puteri rivale ale SUA au modificat esențial trăsăturile conflictului din Ucraina, început în februarie 2022. Dintr-un conflict ce părea a fi unul clasic pentru „rezolvarea” unor probleme teritoriale, acum evoluează spre unul în care se ciocnesc forțe cu ideologii și viziuni asupra lumii total opuse.¹² Profesorul Timothy Snyder de la Yale University aprecia că „Rusia, o tiranie îmbătrânită, încearcă să distrugă Ucraina, o democrație sfidătoare. O victorie ucraineană ar confirma principiul autonomiei, ar permite progresul integrării Europei și ar da putere oamenilor de bunăvoință să se întoarcă revigorați la alte provocări globale. Dacă Rusia își va continua blocarea ilegală a Mării Negre, ar putea înfometa africanii și asiaticii, care depind de cerealele ucrainene, determinând o criză internațională durabilă, care va face aproape imposibil să faci față amenințărilor comune”¹³. Președintele Joe Biden, în discursul său de Sfântul Patrick, aprecia: „Cred că suntem într-o luptă autentică între autocrații și democrații și [nu se știe] dacă democrațiile pot fi sau nu susținute”¹⁴. Aceste remarci l-au determinat pe analistul Christopher Layne să compare discursul președintelui american cu decizia Administrației „de a lansa NSC-68, documentul care a transformat relația dintre SUA și Uniunea Sovietică de după cel de-al Doilea Război Mondial într-un conflict ideologic virulent, cu sumă zero. Din punct de vedere mental, Biden și instituția americană de politică externă sunt încă înfundate într-o mentalitate de Război Rece”¹⁵.

Aceste evoluții din regiunea Mării Negre n-au determinat apariția unei situații geopolitice diferite la nivel global, ci au accelerat tendințele apărute încă din primul deceniu al noului secol.¹⁶ Profesorul Charles A. Kupchan de la Universitatea Georgetown: „Un nou război rece a ajuns să pară aproape inevitabil. Tensiunile dintre China și SUA cresc în pas cu puterea și ambiția în creștere a Beijingului. Invazia Ucrainei de către Rusia a otrăvit relațiile sale cu Occidentul și a împins Moscova și Beijingul mai aproape, punând în față un bloc democratic ancorat de Statele Unite cu unul autocratic ancorat de China și Rusia. La fel cum a făcut-o în secolul al XX-lea, Washingtonul face echipă cu aliații din Europa și Asia pentru a limita ambițiile rivalilor săi.¹⁷ Dar nici în acest caz metoda comparației nu ne ajută, deoarece în noul Războiul Rece raporturile dintre actori sunt total schimbate în raport cu vechiul Război Rece. În cea mai mare parte a epocii Războiului Rece clasic, China și Uniunea Sovietică au fost în dezacord ideologic, afectând unitatea blocului comunist și implicit capacitatea sa de reacție. Moscova nu a putut coopera cu Beijingul împotriva Occidentului. Astăzi China și Rusia sunt parteneri apropiați. Rusia, acum izolată din punct de vedere economic și diplomatic de Occident, este din ce în ce mai dependentă de China, o dinamică ce ar putea oferi Beijingului un avantaj asupra Kremlinului în viitorul apropiat.¹⁸ Astfel că, noul Război Rece ar putea fi chiar mai costisitor și mai periculos¹⁹. Ar fi greșit să se presupună că un nou război rece s-ar desfășura la fel ca versiunea din secolul al XX-lea, cu democrații pe de o parte, autocrații pe de altă parte, iar Occidentul bucurându-se de avantaj.

¹²Constantin Hlihor, *Criza Ucraineană. De la un război local la o confruntare globală pentru securitate, stabilitate și păstrarea/ schimbarea ordinii internaționale*, în Emil Constantinescu, Oana-Elena Brânda, eds., *Lumea Post-Pandemie. Între război și pace. Eseuri*, vol. II, Editura RAO, București, 2022, pp. 337-351.

¹³Timothy Snyder, *Ukraine Holds the Future. The War Between Democracy and Nihilism*, in *Foreign Affairs*, 6 septembrie 2022, <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/ukraine-war-democracy-nihilism-timothy-snyder>.

¹⁴Remarks by President Biden at the Annual Friends of Ireland Luncheon, The White House, 17 martie 2022, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/03/17/remarks-by-president-biden-at-the-annual-friends-of-ireland-luncheon/>.

¹⁵Christopher Layne, *Can America and NATO Avoid a Broader War Over Ukraine?*, in *The National Interest*, 22 martie 2022, <https://nationalinterest.org/feature/can-america-and-nato-avoid-broader-war-over-ukraine-201361?page=0%2C2>.

¹⁶Mark MacKinnon, *The New Cold War: Revolutions, Rigged Elections and Pipeline Politics in the Former Soviet Union*, Carroll & Graf, New York, 2007; Edward Lucas, *The New Cold War: Putin's Russia and the Threat to the West*, Palgrave Macmillan, London, 2008.

¹⁷Charles A. Kupchan, *A New Cold War Could Be Much Worse Than the One We Remember*, in *The Atlantic*, 3 iunie 2023, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2023/06/cold-war-china-risks/674272/>.

¹⁸Ibidem.

¹⁹Ibidem.

În timpul ultimei runde a rivalității Est-Vest, bipolaritatea a făcut competiția geopolitică previzibilă și manevrabilă. Stabilitatea a apărut în mod natural din echilibrarea între doi poli dominanți ai puterii. Statele Unite și Uniunea Sovietică au obligat majoritatea țărilor lumii să se alinieze la o tabără sau la alta. Tabăra democratică și-a depășit în cele din urmă concurentul autocrat, permițând Occidentului să prevaleze.²⁰ Astăzi este greu ca cei doi poli ai unui viitor război rece să poată impune altor state o aliniere la un pol sau altul de putere așa cum s-a produs în anii 1946-1947. Războiul din Ucraina arată acest lucru. „Unele țări, precum Israel și Turcia, își protejează relațiile cu Moscova. Mulți alții rămân în favoarea Chinei, care și-a sporit substanțial influența economică și politică în sudul global prin inițiativa sa *Belt and Road*. Aproximativ două treimi din țările lumii comercializează acum mai mult cu China decât cu SUA. În multe părți ale lumii în curs de dezvoltare, China a devenit creditor de primă instanță”.²¹ Prin urmare nici *cortina de fier* nu va avea același traseu imaginar și nici aceeași consistență. În unele părți ale lumii traseul acestei cortine va fi mai pregnant în mentalul colectiv al liderilor și al opiniei publice, iar în altele mai difuz. Conflictul din Ucraina a făcut foarte „vizibilă” această cortină în regiunea extinsă a Mării Negre.

O linie de separație și presiune geopolitică în regiunea extinsă a Mării Negre

La nivel regional miza acestui conflict o constituie controlul regiunii extinse a Mării Negre. Analistii occidentali și cei ruși descriu și explică fiecare în propria grilă de lectură impactul și consecințele conflictului pentru geopolitica acestui spațiu. „Marea Neagră a devenit o scenă pentru competiția globală a Rusiei cu Occidentul, pentru a-și demonstra dorința de a-și recâștiga statutul de mare putere și de aranja sau impune o „lume multipolară” care să o împartă pe picior de egalitate cu Statele Unite în Occident și cu China în Est”.²² Politologul Vladimir Socor apreciază că: „În mod ideal, încetarea focului [în Ucraina] s-ar menține, ar conduce la un status-quo precum cel care predomină în Peninsula Coreeană, care a rămas în mare parte stabilă fără un pact oficial de pace timp de 70 de ani. (...) Cipru a fost în mod similar divizat, dar stabil de zeci de ani. (...) Această [partiție] nu este un rezultat ideal, dar este de preferat unui război de mare intensitate care continuă ani de zile”.²³ Așa cum arată acum realitatea câmpului de luptă ucrainean și cum se prezintă eșichierul diplomației globale niciuna dintre aprecierile menționate nu are prea mari șanse de a se materializa într-un viitor previzibil. Istoria însă, ne arată că în evoluția modernă și contemporană a lumii niciun conflict nu a fost perpetuu, deși putem să găsim elemente comparabile cu multe alte conflagrații.²⁴ În opinia analiștilor chinezi, „Războiul se dovedește a fi unul de uzură. Rusia nu a reușit să obțină câștiguri evidente, dar poate susține războiul având în vedere avantajele sale în forța de muncă, industria militară și o economie care nu este paralizată în mod substanțial de război”.²⁵ Într-un recent studiu semnat de profesorul și analistul politic Christopher Layne și jurnalistul Benjamin Schwarz se subliniază că evenimentele din ultimele luni indică în mod clar că „Nici Moscova, nici Kievul nu par capabile să-și atingă pe deplin obiectivele de război declarate. În ciuda anexării sale proclamate a districtelor administrative Lugansk, Donețk, Zaporojie și Herson, este puțin probabil ca Moscova să stabilească controlul deplin asupra acestora. În mod similar, este puțin probabil ca Ucraina să-și recupereze întreg teritoriul pierdut înainte de 2014 în fața Moscovei”.²⁶ Scenariile militare ale începutului de război s-au dovedit a fi total inadecvate, deoarece niciuna dintre părți n-au reușit să o prăbușească total pe cealaltă. Cu o mai mare doză de realism au fost scenariile legate de ordinea internațională. Poate cea mai importantă consecință a invaziei din Ucraina a fost fragmentarea ordinii globale actuale conduse de SUA după încheierea Războiului Rece. Creșterea concurenței și intensificarea tensiunilor între SUA încă dominante și China în creștere au produs un mediu geopolitic mai fluid și mai tranzacțional.²⁷ Ordinea de după

²⁰Constantin Hlihor, *Rivalitate și confruntare geostrategică între Est și Vest în timpul Războiului Rece. Comportamentul geopolitic al României*, în *Arhivele Totalitarismului*, Anul XXX, no. 116-117/ 3-4, 2022, pp. 11-44.

²¹Charles A. Kupchan, *op.cit.*, în *loc.*, cit.

²²Evgheii Komarov, *Чёрное море: военный полигон России или регион мира? / Chernoye more: poligon Rossii ili region mira? In Golos Ameriki*, 15 septembrie, 2022, <https://www.golosameriki.com/a/experts-of-the-center-for-european-policy-analysis/6748447.html>

²³Vladimir Socor, *Bringing Russia Back From the Cold at Ukraine's Expense, (Part Three)*, în *Eurasia Daily Monitor*, Vol. 20, no. 90, <https://jamestown.org/program/bringing-russia-back-from-the-cold-at-ukraines-expense-part-three/>.

²⁴Margaret MacMillan, *How Wars Don't End. Ukraine, Russia, and the Lessons of World War I*, în *Foreign Affairs*, 12 iunie 2023, <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/how-wars-dont-end>.

²⁵Zhou Bo, *Are We Already in A New Cold War?* în *ESL&NETWORK*, 02.06.2023, <https://www.eslnetwork.com/2023/06/02/are-we-already-in-a-new-cold-war/> accesat în 10 iunie 2023.

²⁶Benjamin Schwarz, Christopher Layne, *op.cit.*, în *loc.* cit.

²⁷Ian Hill, *Russia's invasion of Ukraine is spurring a transition of global order*, în *The Interpreter*, 22 mai 2023, <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/russia-s-invasion-ukraine-spurring-transition-global-order>.

Războiul Rece s-a încheiat²⁸, dar ceea ce urmează nu este deloc sigur.

Tot istoria ne arată că războaiele de uzură determină și pe cei mai intransigenți lideri politici să se gândească la soluția compromisului în care ecuația pierdere-câștig are șansă de a se materializa fără ca niciuna dintre părți să nu aibă senzația de a fi câștigător/perdant. Într-o asemenea situație ar apărea în regiunea Mării Negre o situație geopolitică de lungă durată exprimată printr-o metaforă a Cortinei de fier.²⁹

O Cortină de fier în care relațiile dintre părți nu vor fi precum cele de la începutul primului Război Rece, ci de la sfârșitul acestuia, când unele state din blocul comunist nu mai erau aliniate total la politica Moscovei. Poziția actuală a Turciei față de evoluțiile geopolitice din acest spațiu ne indică o asemenea Cortină de fier în Noul Război Rece. Este rezultatul echilibrării forțelor politice între diferitele facțiuni din țară, al căutării autonomiei strategice și al propriei identități diversificate și complexe a Turciei și al sporirii autonomiei strategice în jocul de putere dintre SUA, Rusia și UE. Turcia a profitat de criza ucraineană pentru a media activ între toate părțile, în special în transportul alimentară, siguranța căii navigabile a Mării Negre și alte chestiuni, pentru a-și demonstra influența ca putere majoră în regiunea extinsă a Mării Negre.³⁰ Așa cum au observat și alți analiști politici, diplomația echilibrată a Turciei se bazează pe „necesitatea de a proteja interesele naționale și pe înțelegerea cauzelor istorice complexe ale conflictului Rusia-Ucraina”.³¹ Această Cortină n-ar trebui, în nici un caz, să excludă Ucraina din partea controlată de marile democrații occidentale. Națiunea ucraineană trebuie să aibă acces la mare pentru ca economia sa, dependentă de export, să funcționeze. Odessa este „jugulara” Ucrainei. Marea majoritate a exporturilor Ucrainei trec prin porturile sale maritime. Portul Odessa este cel mai mare port maritim al Ucrainei, cu o capacitate totală de trafic anual de 43 de milioane de tone (18 milioane de tone de mărfuri uscate și 25 de milioane de tone de mărfuri lichide).³² Dacă toate porturile ar fi sub controlul Rusiei, acest lucru ar submina în mod semnificativ independența economică a Ucrainei. Pentru UE și SUA, acum este de un interes vital să ținem cont de expansiunea Rusiei și, indirect, să-i descurajăm pe alții (cum ar fi, eventual, China) de la aventuri similare, demonstrând consecințele negative ale unei astfel de acțiune militare pentru agresor. Fără exporturile care se fac prin aceste importante noduri de legătură ale Mării Negre, economia Ucrainei ar fi sugrumată și ar afecta lanțurile de aprovizionare și desfacere care leagă economiile actuale din Europa și din lume în general.

În loc de concluzii

Războiul din Ucraina a condus scena politică internațională într-un moment extrem de critic în care orice eroare de percepție privind șansele de câștig/pierdere ale liderilor implicați în acest conflict va conduce lumea la un război major în care va fi implicată întreaga omenire. Aceste erori de percepție pot apărea ca urmare a interferenței multor factori obiectivi și subiectivi în judecarea evoluțiilor geopolitice de către elita politică. Unul dintre aceștia este generat de rolul pe care îl au experții în relații internaționale, geopolitică și geostrategie în furnizarea de informații celor care iau deciziile în politica internațională. Aceștia nu trebuie să fie parte a războiului informațional care se poartă astăzi în spațiul public între cele două părți, deoarece trebuie să furnizeze liderilor studii și expertize care să fie ferite de partizanatul politic sau ideologic. În acest fel, liderii politici devin conștienți de erorile de percepție comune și le pot evita sau pot să-și reexamineze opiniile în legătură cu deciziile care urmează a fi luate în rezolvarea crizelor așa cum este și cea ucraineană.

Profesorul Robert Jervis a cercetat legătura dintre percepție, ideologie, interese și decizia pe care liderii statelor trebuie să o ia la un moment dat și a ajuns la concluzia că, de multe ori în judecarea faptelor de politică internațională, „interpretarea celeilalte părți care se potrivește cel mai bine cu dovezile disponibile poate fi greșită. Există, totuși, modalități de a crește probabilitatea ca decidentul să aplice întreaga măsură a inteligenței

²⁸Eric Ciaramella, *Envisioning a Long-Term Security Arrangement for Ukraine*, în *Carnegie Endowment for International Peace*, JUNE 08, 2023, <https://carnegieendowment.org/2023/06/08/envisioning-long-term-security-arrangement-for-ukraine-pub-89909>.

²⁹Constantin Hlihor, *Spre un nou război rece? Geopolitical codes/Imaginarul geopolitic și relațiile Est-Vest după dispariția Uniunii Sovietice*, în Lilia Zabolotnaia, coord., *Firul viu, ce leagă timpuri/Времен связующая нить/The Thread That Connects Times, The Collection of Articles: Ad honorem Victor Țvircun. – Chișinău: Cartdidact, 2020 pp. 151-171.*

³⁰Maxim Edwards, *Erdogan Is a Key Player in Ukraine - on Both Sides*, în *Foreign Policy*, 22 mai 2023, <https://foreignpolicy.com/2023/05/22/erdogan-turkey-election-ukraine-russia/>.

³¹Zhongmin Liu, Meng Shu, *The Russia-Ukraine conflict and the changing geopolitical landscape in the Middle East*, în *China International Strategy Review*, 2023, <https://doi.org/10.1007/s42533-023-00134-5>.

³²Ioannis E. Kotoulas, Wolfgang Puzsai, *Geopolitics of the War in Ukraine*, în *Foreign Affairs Institute, Atena*, 2022, p. 64.

sale la sarcinile care îl așteaptă. De prea multe ori nu este cazul. Factorii de decizie asimilează dovezile având convingeri preexistente, fără a fi conștienți de interpretări alternative. La concluzii se ajunge și fără o gândire atentă”³³.

Este și o posibilă explicație de ce Vladimir Putin a ajuns la concluzia că trebuie să declanșeze, în februarie 2022, războiul clasic în Ucraina. Percepțiile greșite ale liderului rus au fost generate de o supraestimare a performanței proprii armate și de subestimare a armatei ucrainene și au constituit un puternic factor declanșator al războiului. Slăbiciunea percepută a armatei ucrainene pe baza performanțelor sale trecute în timpul invaziei ruse în Crimeea din 2014 a determinat Rusia să estimeze că probabilitatea de succes militar este garantată. De altfel, în primele zile de război, Putin a făcut un apel armatei ucrainene să preia puterea politică și să facă pace cu Rusia. O gravă eroare de percepție l-a determinat pe Vladimir Putin să creadă că armata ucraineană este capabilă de un asemenea gest. Este posibil că această convingere să fi fost alimentată și de analizele și informațiile primite de la aparatul său de expertiză. Acestea au condus la erori de percepție la planificatorii de război ruși care s-au așteptat la mai puțină rezistență militară și civilă în Ucraina și au creat o configurație de forțe pentru a stabili rapid controlul administrativ și politic asupra zonelor populate cucerite. Rezultatul este un război de uzură cu zeci de mii de morți, răniți și deșărădăcinați, cu distrugerii materiale greu de recuperat în viitorii ani.

Pentru liderii occidentali înțelegerea modului cum s-a ajuns la tragedia ucraineană este de mare ajutor pentru evoluțiile viitoare în planul securității și stabilității, nu numai în regiunea Mării Negre, ci și la nivel global. Ajutorul dat de aparatul de expertiză factorilor de decizie pentru a fi mai atenți la judecarea posibilelor consecințe nedorite atunci când se iau deciziile, nu vor rezolva toate problemele cu care aceștia se confruntă atunci când decid cum se poate încheia războiul din Ucraina, dar nici nu este un lucru banal. În acest mod este posibil ca rațiunea politică a liderilor politici angajați în războiul din Ucraina să predomină și se va putea ajunge la un rezultat negociat și nu dat de logica războaielor clasice. Un război s-a sfârșit când unul dintre beligeranți n-a mai putut continua lupta. Cele două războaie mondiale sunt ilustrative în acest sens. Astăzi arsenalul nuclear și tehnologiile militare sofisticate pe care le posedă marile puteri fac puțin probabil judecarea păcii și războiului în termeni clausewitzieni după care s-a încheiat pacea în cele două conflagrații mondiale.

În acest spațiu geopolitic de mare intensitate, care este Marea Neagră, mai este posibilă realizarea unui aranjament de securitate, stabilitate și cooperare care să aibă la bază un model al unei *cortine* dar cu geometrie variabilă, în funcție de respectarea intereselor naționale vitale ale tuturor actorilor și nu de locul pe care aceștia îl ocupă în ecuația de putere, așa cum sugera cu opt decenii în urmă istoricul Gheorghe I. Brătianu. S-ar putea evita noi linii de falie geopolitică pentru următorii ani în diferite regiuni ale lumii, unde rivalitatea dintre mari puteri se manifestă cu intensități sporite cum este cea din Taiwan. Alte opțiuni fie vor bloca schimbările structurale extrem de necesare în politica mondială pentru o lungă perioadă de timp, fie vor duce la schimbări foarte abrupte și nepregătite. În ambele cazuri, riscurile geopolitice pentru întreaga umanitate se vor înmulți exponențial.

³³Robert Jervis, *Perception and Misperception in International Politics. With a New Preface by the author*, Princeton University Press, Princeton and Oxford, 1976, pp. 409.

II. EUROPA - SECURITATE ENERGETICĂ

România – stat membru contributor la securitatea energetică a Uniunii Europene – provocări, priorități și orientări strategice în procesul de adaptare la noile realități europene

Dr. Cosmin DUMITRESCU

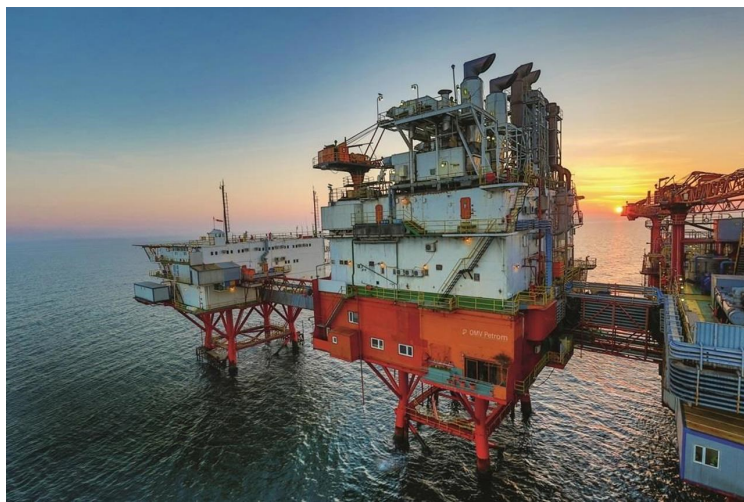
În actualul context politico-strategic european, caracterizat de o complexitate fără precedent în istorie, România este un stat care joacă deja un rol major în strategia Uniunii Europene (UE) de formare și consolidare a unui sistem de management și protecție a securității energetice a țărilor din Europa democratică.

În urma ultimelor descoperiri geologice realizate pe teritoriul suveran al României *on-shore* și *off-shore*, România este considerată în acest moment Statul Membru al UE cu cele mai bogate resurse energetice aflate în exploatare și cu potențial major în viitorul apropiat.

Situația României este, însă, diferită atât față de cea a Norvegiei, țara cu cele mai mari resurse energetice din Europa, după Federația Rusă, cât și în comparație cu statele din Balcanii de Vest. Cu acestea din urmă țara noastră păstrează anumite aspecte de similitudine din punct de vedere al interesului dezvoltării infrastructurii energetice pentru transport de hidrocarburi din vecinătatea estică a UE către statele cu industrii dezvoltate energofage.

Dacă Norvegia este al doilea cel mai bogat stat din Europa, românii nu se clasifică deocamdată pe un loc fruntaș al bogăției între popoarele de pe vechiul nostru continent. România este Stat Membru al UE și al NATO, însă, statul a pierdut o parte importantă a controlului economic asupra capacităților energetice strategice și a resurselor, prin vânzarea pachetelor de acțiuni, care permit controlul societății petroliere naționale PETROM, către operatorul austriac OMV și a unora dintre societățile de producție și distribuție a energiei electrice către alți operatori economici, care își au sediile centrale în alte țări europene (Italia, Cehia, Grecia).

Pe de altă parte, România este printre puținele state europene care a descoperit și continuă să descopere resurse importante cantitativ și calitativ de petrol și gaz pe teritoriul său suveran, o suprafață însemnată din platoul continental care aparține României în Marea Neagră deja dovedindu-și potențialul uriaș din acest punct de vedere. De asemenea, în circumstanțe normale în care își folosește toate capacitățile de producție de energie electrică la nivel nominal, România are capacitatea de a se transforma în exportator de energie electrică, nevoile sale interne fiind depășite de producție, în special în perspectiva finalizării construcției reactoarelor 3 și 4 ale centralei atomoelectrice de la Cernavodă și a implementării de către țara noastră a primului program nuclear de producție a energiei electrice cu micro reactoare modulare în Europa, program realizat de România cu sprijinul direct al Statelor Unite ale Americii, în cadrul Parteneriatului Strate-

Sursa: <https://radiomoldova.md/p/15325/romania-va-deveni-cel-mai-mare-producator-de-gaze-naturale-din-uniunea-europeana-de-astazi-incepe-explorarea-zonei-neptun-deep>

gic.

Cu o populație de aproape douăzeci de milioane de locuitori, România se dovedește acum a fi un stat solid cu o economie emergentă în Europa Centrală și de Est, caracterizată de o autonomie energetică relativă. Confruntându-se cu rezistența armată eroică și eficientă din partea Ucrainei, după atacarea acesteia, Federația Rusă continuă să depună eforturi utilizând instrumente hibride pentru a forța păstrarea României în afara jocurilor de putere din domeniul securității energetice din Europa. Faptul că România nu o să accepte niciodată de bunăvoie opțiunile strategice rusești nici din punct de vedere economic, nici pe componentele strategice politice și militare, forțează Rusia să se poziționeze în situația lipsită de confort de a identifica alte soluții pentru extinderea controlului său asupra companiilor strategice din domeniul energiei, prin intermediul operatorilor economici rusești specializați de tip Gazprom, Lukoil, Rosatom și a derivaților acestora înregistrați în state democratice, încercând să aplice inclusiv metoda cumpărării de participații la companii strategice europene din domeniul energiei sau prin creșterea cifrei de afaceri deținute la acestea, pentru atingerea unui procent de control al deciziei asupra elementelor de infrastructură strategică din statele europene, pentru care se poate obține controlul pe cale economică, profitându-se de regulile impuse de societățile democratice pentru respectarea concurenței corecte pe piața liberă de capital.

România este în același timp unul dintre statele din Europa de Est care este ilustrativ pentru managementul vulnerabilităților strategice pe care tot grupul Statelor Membre din această parte a continentului le au pe componenta securității energetice. Sistemul energetic românesc prezintă caracteristici de diversificare suficient de mari pentru a fi considerat rezistent la pericole cauzate de materializarea unor riscuri de securitate energetică specifice pentru apariția unor situații neprevăzute de natură tehnică sau a unor decizii politice externe, care ar putea conduce la întreruperea livrării de către furnizorii externi a combustibilului necesar pentru producerea de energie pentru consumul populației și a infrastructurii strategice. Din comunicatele periodice eliberate de Guvernul României în mod obișnuit, există stocurile necesare de hidrocarburi și sursele interne suficiente pentru a asigura consumul propriu, în condițiile sistării furnizării de gaz natural și țiței provenit din import, chiar și pe timpul anotimpului rece.

Provocările de securitate energetică pe care sistemul românesc trebuie să le înfrunte sunt direct legate de necesitatea reformării și restructurării sistemului energetic național, pentru a oferi societății românești instrumentele necesare pentru atingerea țințelor atât pe componentele eficienței și suficienței energetice, cât și pe componenta conservării mediului înconjurător. Pentru aceasta sunt necesare investiții foarte mari nu numai în proiectele destinate reducerii emisiilor de carbon și punerii în conservare a minelor de cărbune care au devenit ineficiente economic, ci și pentru reconversia profesională a resurselor umane active în mineritul de cărbune.

În condițiile în care prețul energiei se regăsește direct în prețul produselor finite fabricate de industria românească, una dintre provocările majore este legată de menținerea unui echilibru al prețului energiei atât pentru consumatorii domestici, cât și pentru companiile din România. Fluctuațiile dramatice ale prețului energiei pot conduce la lipsa de competitivitate pe piață a produselor fabricate în România, acestea putând fi puse în situația de nu rezista nici măcar pe piața internă, care nu mai este apărată prin măsuri protecționiste de la aderarea României la UE. Consumatorii finali sunt cei mai expuși riscului volatilității prețului la energie, în cazul României aceștia având în marea lor majoritate venituri limitate în comparație cu consumatorii din Statele Membre ale UE din Europa Occidentală. Ridicarea prețului energiei, regăsită în creșterea prețurilor produselor fabricate în România, nu are numai efectul scăderii consumului pe piața internă, care duce la scăderea ratei de creștere a produsului intern brut în ansamblu, ci implică și pierderea competitivității industriei românești cu o posibilă consecință automată a reactivării procesului de relocare a capacităților de producție către alte state cu condiții mai avantajoase de către investitorii străini și chiar de către cei români.

Poate cea mai importantă și mai dificilă provocare pe care România o are de înfruntat în materie de securitate energetică este cea legată de țința pe care o are în realizarea procesului de convergență la nivelul UE prin recuperarea diferențelor economice care încă există între România și statele dezvoltate din Uniune. România se vede nevoită să facă această recuperare în condiții de securitate globală, continentală și regională mult mai complicate decât cele pe care Statele Membre din partea meridională a continentului le-au avut de înfruntat. România se află la marginea de est a UE, în imediata apropiere a Federației Ruse care a atacat Ucraina cu un război de agresiune ilegal și inacceptabil, determinând schimbarea întregii paradigme de securitate la nivel global și european. De asemenea, se observă cu ușurință faptul că, în ciuda sancțiunilor comunității internaționale și a diminuării dependenței Europei democratice de resursele energetice importate din Rusia, aceasta încă exercită o influență semnificativă asupra unor state din Europa prin faptul că economiile acestor țări, unele fiind State Membre ale UE iar altele nu, încă depind direct și strategic de hidrocarburile furnizate de Rusia.

Volatilitatea prețului combustibililor este o altă variabilă a pieței globale a energiei care pentru România, ca și pentru toate celelalte state europene, cele din Europa Centrală și de Est în special, reprezintă o provocare continuă. După creșterea necontrolată a prețului țițeiului, companiile din România au fost obligate să înfrunte șocul prăbușirii forțate a prețului acestuia, confruntându-se cu riscul deflației excesive, o adevărată amenințare la echilibrul macroeconomic pe care România a reușit atât de greu să îl atingă după depășirea perioadei de criză drastică pe care a traversat-o între 2009 și 2012, pentru ca apoi să se confrunte cu o altă creștere fulgerătoare cauzată de pandemia de COVID-19 și criza energetică provocată de agresiunea militară ilegală a Rusiei asupra Ucrainei.

Caracteristicile strategice pe care guvernele României au reușit să le imprime dezvoltării domeniului energetic în România în ultimii 30 ani au făcut ca, în prezent, sistemul energetic românesc să aibă o configurație relativ echilibrată, aspect care permite o mai mare libertate în determinarea și implementarea instrumentelor de management al potențialelor situații de urgență, cauzate de o întrerupere intenționată sau neintenționată a aprovizionării cu energie dintr-o anumită sursă. Astfel, România are surse de energie începând de la cea nucleară până la cele pe bază de cărbune, gaz natural, biomasă, eoliene, solare și hidro. Conform datelor oficiale furnizate de Ministerul Energiei în 3 iunie 2023, cu o capacitate de producție care depășește 18931,803 de MWh, sistemul energetic românesc se diferențiază din punct de vedere al surselor de energie utilizate în producție după cum urmează: 18,1% termocentrale pe cărbune, 35,1% hidrocentrale, 15,1% termocentrale pe hidrocarburi, 7,5% centrale nucleare, 16% centrale eoliene, 7,5% solar din dispozitive fotovoltaice și 1% centrale pe biomasă.¹

Dezvoltarea explozivă a surselor de energie regenerabile a făcut ca termocentralele să devină necompetitive inclusiv pe piața românească, acest aspect devenind una dintre cele mai mari vulnerabilități ale sistemului, Europa alegând în situații similare să retehnologizeze centralele, fără să le închidă, pentru considerente de securitate națională și pentru nevoia de păstrare de soluții alternative pentru susținerea energetică a industriilor naționale.

Pentru a asigura respectarea standardelor de securitate energetică pe care un stat de mărimea României trebuie să și le impună, pentru a avea oricând capacitatea de a răspunde unor crize potențiale cauzate de materializarea riscurilor de întrerupere a fluxurilor de energie, România are obligația de a aplica politicile necesare adecvate pentru furnizarea de soluții potrivite provocărilor specifice noilor configurații de sistem de producție și transport determinate de mărirea numărului de producători de energie din surse regenerabile și de puterea instalată a acestora. Provocările pentru România sunt aceleași pe care toate celelalte state europene trebuie să le înfrunte din acest punct de vedere, cele mai importante fiind legate de implementarea politicilor economice și financiare pentru încurajarea creșterii sectorului de producție de energie din surse regenerabile, politici care trebuie să cuprindă reglementări care permit restructurarea întregului sector energetic, în vederea asigurării unei stabilități pe termen lung, reformarea sistemului de tranzacționare a certificatelor verzi pentru creșterea prețurilor emisiilor de dioxid de carbon și creșterea sectorului energiei nucleare inclusiv cu tehnologia inovativă a micro reactoarelor modulare, fără de care obiectivele de reducere a emisiilor gazelor de seră nu pot fi realizate eficient.

Creșterea prețurilor energiei cauzată de impactul din ce în ce mai ridicat al raportului între producție și consumul de energie, împreună cu reducerea competitivității produselor industriale, pe care o determină prin creșterea costurilor de producție, trebuie să fie contrabalansate prin măsuri concrete pe care România le poate avea în vedere prin identificarea și implementarea unor scheme de sprijinire prin ajutor de stat care respectă legislația UE, ridicarea nivelului de cooperare prin mecanisme specifice unei piețe regionale a energiei, aplicarea de facilități pentru creșterea sectorului de centrale pe bază de biogaz și biomasă, emiterea de reglementări în materie pentru creșterea nivelului de consum energetic din surse regenerabile, toate în baza unor studii actualizate constant pentru coordonarea măsurilor cu capacitatea de transport la nivelul cererii din partea consumatorilor și în funcție de posibilitățile materiale concrete ale acestora pentru achiziție.

În calitatea sa de Stat Membru al UE și de aliat în cadrul NATO, cu o tendință de dezvoltare economică sustenabilă constantă și cu o societate democratică prin care se exportă către vecinătatea estică a UE stabilitate și valorile democratice ale societății capitaliste occidentale, România rămâne prin poziția sa geo-strategică la intersecția unor interese internaționale deosebit de puternice, prin influența pe care acestea o exercită asupra întregii comunități internaționale atât la nivel politic, militar și strategic, cât mai ales în ceea ce privește economia și comerțul. Prin sancțiunile economice impuse de Europa democratică asupra Rusiei, după ce a-

¹<https://arhiva.anre.ro/ro/energie-electrica/rapoarte/puterea-instalata-in-capacitatiile-de-productie-energie-electrica>.

ceasta a agresat militar Ucraina, forța economică pe care i-o conferă Rusiei resursele sale energetice s-a diminuat și o parte importantă din economiile Statelor Membre ale UE nu mai depind de importurile de energie din Federația Rusă într-o măsură atât de mare, conștientizându-se la toate nivelurile de decizie faptul că Rusia nu ezită să utilizeze argumentul șantajului față de Europa, transformând politicile de export către UE într-o adevărată *armă energetică* pentru realizarea intereselor proprii în domeniul politic și militar.

Perspectiva pozitivă a dezvoltării strategiei României de securitate energetică este configurată și de descoperirile geologice din ultimii ani de pe teritoriul țării și din platoul continental al Mării Negre care aparține României. În același timp, sistemul energetic național românesc nu oferă încă independența energetică pe care România și-o dorește și de care are atâta nevoie pentru a-și asigura o dezvoltare economică fără posibile impedimente din exterior. Pentru urmărirea acestui obiectiv, România este obligată să-și consolideze toate atributele naționale de securitate energetică, prin continuarea diversificării surselor și rutelor de transport de energie, prin continuarea utilizării resurselor energetice interne bazate pe tehnologie neutră, care permit o mai mare versatilitate a sistemului energetic, inclusiv prin retehnologizarea și utilizarea rațională a capacităților de producție pe bază de cărbune și cele nucleare. Aceste măsuri trebuie să fie dublate de eficientizarea costurilor energetice din sectoarele rezidențial, industrial și din transporturi și de integrarea pieței energetice interne în piața de profil a UE, atât prin interconectarea energetică propriu-zisă, cât și prin cuplarea eficientă financiar a mecanismelor de piață.

Atragerea și păstrarea în România a investitorilor strategici, dezvoltarea mecanismelor de cooperare cu partenerii din UE și SUA, determinarea unui ritm constant și sustenabil de creștere industrială, crearea de locuri de muncă, optimizarea rețelei sistemului energetic național și determinarea apariției de beneficii directe ale consumatorilor industriali și domestici sunt numai câteva dintre cele mai importante provocări ale României al căror potențial pozitiv sau negativ depinde direct de maniera în care România reușește să-și construiască și să implementeze o strategie de securitate energetică eficientă, în vederea unui viitor economic mai sigur și mai puternic în cadrul UE.

În contextul celor analizate aici putem afirma argumentat că România joacă și va continua să joace un rol important pe piața energiei în Europa, în configurarea și consolidarea securității energetice europene, cu influențe clar delimitate la nivel european și cu efecte strategice la nivel global, acțiunea sa urmând să aibă o greutate din ce în ce mai mare în tabloul strategic din Europa, pe măsură ce și economia românească reușește să își consolideze poziția de influență și decizie în Europa Centrală și de Est, precum și în UE și la nivel euroatlantic.

II. EUROPA - BALCANII DE VEST

Agenda României în Balcanii de Vest - încotro? Binomul România-Serbia – mai puțină legendă, mai multe nuanțe geopolitice

Conf. Univ. dr. habil. Miruna BUTNARU TRONCOTĂ

Balcanii de Vest fac parte din cercul concentric strategic al vecinătății UE și NATO. Aproape orice se întâmplă în Balcanii de Vest (denumire generică ce se aplică celor cinci state fost-iugoslave aflate în prezent în procesul de integrare în UE - Macedonia de Nord, Bosnia și Herțegovina (BiH), Muntenegru, Serbia și Kosovo - plus Albania) are reverberații directe sau indirecte în spațiul euro-atlantic și în mod direct și asupra României, ce se învecinează cu regiunea. După aderarea Croației în 2013, ultimii ani au fost marcați de așa-zisa „oboseală a extinderii” și statele din Balcani nu au mai avansat semnificativ în procesul de aderare la UE. În schimb, toate au aderat la NATO (cu excepția Serbiei și a Kosovo - ce are încă pe teritoriul său trupele KFOR ale NATO, și a BiH). În tot acest timp România s-a poziționat constant drept unul din statele care militează pentru accelerarea procesului de aderare în Balcani, nu pentru amânarea sa constantă. Iar acest fapt a fost în răspăr cu anumite state membre ce și-au făcut aproape un titlu de glorie din a se opune extinderii UE în Balcani, adesea din motive de politică internă, mascate în argumente „tehnice”, cum ar fi Franța, Olanda sau Danemarca, iar mai recent Bulgaria, luând locul Greciei în invocarea „veto-ului” în Consiliu împotriva Macedoniei de Nord.

Deși noua metodologie a extinderii lansată de actuala Comisie Von der Leyen, în februarie 2020, era menită să accelereze procesul de integrare, ea nu a făcut decât să ofere și mai mult spațiu și legitimitate unei politizări fățișe (în contrapondere cu abordarea mai „tehnică” a Comisiei Juncker) și a unei tergiversări general acceptate pe baza intereselor strict naționale a câtorva State Membre ale UE ce se opun integrării europene a statelor din Balcani. Această politizare a adus costuri simbolice mari, mai ales în scăderea credibilității UE, ca actor geopolitic în Balcani. După ce deja pandemia COVID-19 a lovit economic masiv statele balcanice, războiul din Ucraina a reaprins toate problemele nerezolvate rămase active în ultimele decenii. În acest context e cu atât mai util să ne uităm mai atent la aspirațiile României în regiune și la nivel bilateral, dincolo de angajamentele multilaterale.

Unde mai exact găsim formulate interesele țării noastre în Balcani? În toate declarațiile oficiale ale actorilor de politică externă ce reprezintă România la UE (președinte, prim-ministru, ministru de externe) suntem

Sursa: <https://www.contributors.ro/la-taclale-cu-vlasti-balkanii-de-vest/>

reasigurați că sprijinirea parcursului european și euro-atlantic al statelor din Balcanii de Vest reprezintă una dintre prioritățile politicii externe a României, alături de Republica Moldova și zona Mării Negre. Dar dincolo de abordarea foarte generică a întregii regiuni, această prioritate de politică externă este mai vizibilă în cazul Serbiei, unde sunt numeroase pârgii de manifestare a sprijinului direct la nivel politic, economic, social. În schimb, prezența României în celelalte state este vizibilă mai degrabă indirect, prin intermediul participării la forumurile regionale precum: Consiliul de Cooperare Regională (RCC), Procesul de Cooperare Sud-Est Europeană (SEEC), Inițiativa Central Europeană (CEI) sau Inițiativa de Cooperare Sud-Est Europeană (SECI). Ca și punct slab aici este de remarcat însă că România nu a fost inclusă în Procesul de la Berlin, o inițiativă interguvernamentală lansată de Germania în 2014 pentru a dinamiza proiecte economice și a facilita integrarea europeană a Balcanilor de Vest, la care însă Polonia a fost inclusă. Pe lângă prezența în aceste formate, se mai adaugă și contribuția României la misiunile de menținere a păcii sau a statului de drept în Kosovo, Macedonia de Nord, Albania sau BiH. În cazul BiH este important de remarcat că România este în prezent chiar țara care contribuie cu cele mai multe trupe la misiunea militară europeană de menținere a păcii EUFOR-ALTHEA căreia i s-a mai prelungit mandatul cu un an. Dincolo de aceste câteva acțiuni concrete vizibile există desigur lobby-ul nostru din culisele Consiliului European, dar invizibil la nivel public, există și proiectele de dezvoltare (sporadice și mai degrabă simbolice) finanțate prin Agenția de Cooperare Internațională pentru Dezvoltare RoAID, de sub umbrela MAE, dar unde în afara Serbiei, după 2018 încolo nu mai există date privind finanțarea unor proiecte directe cu excepția Moldovei și a Georgiei.

Prin urmare așa-numita agendă a României în Balcanii de Vest se rezumă adesea doar la relația bilaterală cu Serbia, statul cel mai mare din regiune și cu care România împarte nu doar proximitatea geografică, ci și legături istorice, de religie și cultură. Dincolo însă de fațada „prieteniei seculare”, există și câteva teme sensibile între cele două state, ce mai ales în contextul războiului din Ucraina pot deveni periculoase.

Binomul geopolitic România-Serbia – legendă versus realitate

Când discutăm despre relațiile România-Serbia există un reflex clișeu ce spune că *Serbia și Marea Neagră sunt cei mai buni vecini ai țării noastre*. Ei bine, în lumina evenimentelor geopolitice din ultimul an, această zicală și-a cam pierdut fundamentul. Marea Neagră a devenit un teatru de război. E vorba desigur de modul în care dinamica regională a fost grav afectată de către războiul de agresiune al Federației Ruse asupra Ucrainei, început în 24 februarie 2022. Acesta a transformat spațiul Mării Negre în unul din cele mai fierbinți puncte strategice ale momentului, provocând o mare desfășurare de forțe militare NATO pe tot flancul estic, inclusiv pe teritoriul României. Iar așa cum arată rapoartele din 2022 ale Transparency International, Freedom House sau Bertelsmann Transformation Index, Serbia devine un regim tot mai autoritar, marcat de corupție la nivel înalt, cu accente anti-occidentale și pro-ruse. Politica externă bine cunoscută a Serbiei de balansare între Kremlin și partenerii vestici (mai degrabă doar UE, nu și NATO) a suferit pe fondul războiului un anume dezechilibru, ducând parțial la o intensificare a susținerii Federației Ruse sub masca unei ambivalențe diplomatice sau a neutralității militare.

În acest moment, Serbia rămâne singurul stat din regiunea Balcanilor care nu a aplicat sancțiuni economice asupra Rusiei, în disonanță cu politica externă a UE pe acest subiect, chiar dacă la nivel declarativ a condamnat încălcarea suveranității teritoriale a Ucrainei. Mai mult, distanțarea Serbiei de partenerii euro-atlantici s-a realizat indirect și prin sprijinul față de narațiunile destabilizatoare ale actorilor sârbi din nordul Kosovo sau din Republica Srpska (din BiH), zone instabile cu riscuri de securitate crescute ce au intensificat retorica secesionistă în ultimul an, în aliniere cu interesele Kremlinului, ce dorește multiplicarea zonelor „fierbinți” și în alte state ce au aspirații de aderare la UE, dincolo de Ucraina.

Nu aș vrea să sugerez neapărat că aceste aspecte duc la o deteriorare directă a relațiilor România-Serbia, dar ele plasează cu siguranță Belgradul într-o zonă de mai mare ostilitate față de partenerii euro-atlantici, mai mult decât în trecut, ce implicit afectează și relațiile cu România. Pe acest fond merită să ne întrebăm: ce determină în acest tensionat context geopolitic politica externă a României față de Balcanii de Vest și față de Serbia în mod specific? Ce face concret, dar și ce nu face România suficient pentru această regiune strategică?

Relațiile bilaterale - între declarații și cifre

Relațiile bilaterale dintre Serbia și România au o serie de ancoră foarte solide, ce au rămas neschimbate în ultimii ani. România a susținut activ, și continuă să o facă, aderarea Serbiei la UE, atât din considerente de foarte bune relații bilaterale, cât și din considerente de securitate regională și beneficii de natură economică. Angajamentul prieteniei româno-sârbe s-a reafirmat și la cel mai înalt nivel. În cadrul ulti-

melor două vizite oficiale ce au avut loc în 2018, la nivel de președinte, și cel mai recent în 2022, la nivel de premier mesajul a fost unul ferm: *România consideră Serbia un partener-cheie în regiune*. La cea mai recentă vizită oficială la nivel bilateral între cele două țări, din noiembrie 2022, Premierul Ciucă a reconfirmat angajamentul României pentru susținerea avansării Serbiei în procesul de aderare la UE. Aceasta vine ca o continuare a momentului de climax al avansării agendei noastre de politică externă din prima parte a lui 2019, când România, pe durata Președinției Consiliului UE a pus printre prioritățile sale susținerea integrării țărilor din Balcanii de Vest în UE. Acest aspect a fost reconfirmat și la nivel de președinte în martie 2018, când Aleksandar Vučić a vizitat România. Cu această ocazie Președintele Klaus Johannis a declarat că România este dispusă să intermedieze găsirea unei soluții de compromis pentru Kosovo, de natură să permită Serbiei aderarea la UE. Aceasta a fost o premieră diplomatică pentru România, de a anunța interesul preluării unui rol de a fi mediator într-unul din cele mai complexe conflicte ale regiunii - și anume problema statalității Kosovo, pe care România, în deplină solidaritate cu Serbia, nu o recunoaște. Această intenție însă a fost criticată de partea kosovară, și nu a mai fost ulterior menționată public, rămânând ca o ciudată încercare de angajare regională la nivel declarativ.

Dincolo, însă, de simple declarații și angajamente retorice mai mult sau mai puțin inspirate, în cazul relației cu Serbia, România chiar se poate baza pe o serie de date solide ce demonstrează un rol activ de politică externă. Unul din aspectele cele mai puternice pe care se bazează relația bilaterală este acela că Serbia reprezintă cel mai mare și cel mai important partener comercial pentru România dintre statele balcanice. Potrivit datelor statistice sârbe, în 2020, România a fost al patrulea partener al Serbiei pentru importuri și al optulea pentru exporturi. Interesant de văzut și topul primelor cinci țări partenere ale Serbiei în materie de exporturi, ca pondere din total:

- Germania 12,6%,
- Italia 10,1%,
- BiH 7,7%,
- **România 5,8%,**
- Federația Rusă 4,9%.

De aici aflăm nu doar că România este pe locul al patrulea, dar și că Serbia exporta la nivelul anului 2020 mai mult la noi decât în Federația Rusă, o informație deloc de neglijat în actualul context geopolitic. Mai mult, în 2020 guvernul român a lansat chiar un „îndrumar de afaceri pentru Serbia” din care aflăm că „în anul 2019, exporturile românești au atins un nou record istoric cu 882,9 milioane euro, în creștere cu 17,62%, față de rezultatul anului precedent”. Încă de la vizita bilaterală din 2018 Președintele K. Johannis confirma acest focus constant pe investiții când anunța că „Serbia este principalul partener economic din Balcanii de Vest și este o relație economică în creștere. (...) Am avut un schimb de 1,3 miliarde de euro, un volum dublu față de ce am avut acum cinci ani”. La patru ani după, fostul Premier N. Ciucă sublinia în întâlnirea cu Ana Brnabić că o prioritate în acest moment este avansarea proiectelor de transport feroviar și fluvial, ce rămân importante pentru contactele între cetățeni, dar generează și beneficii pentru economie. Acesta a confirmat interesul celor două state în implementarea proiectelor în domeniul conectivității energetice și de transport, prin dezvoltarea interconectorului de gaz România-Serbia și punerea în funcțiune a conexiunii autostrăzii Timișoara - Moravița cu drumul de mare viteză Belgrad - Vatin. La nivel economic anul 2022 a fost unul cu multiple rezultate vizibile în relațiile economice dintre cele două țări. În mai avut loc o întrevedere între miniștrii energiei privitoare la construirea conductei de gaz care să unească cele două state.

România s-a angajat astfel în crearea și de conducte comune de gaz, care să reducă din independența Serbiei de gazul rusesc și care să se conecteze la Ungaria și Bulgaria. Acest proiect are în mod vizibil și o însemnată miză geopolitică, prin încercarea de decuplare a Serbiei de la agenda Kremlinului prin mijloace economice.

Tot anul trecut au avut loc întrevederi între reprezentanți ai camerelor de comerț dintre cele două state, dorindu-se creșterea cooperării economice bilaterale și încurajarea celor două medii de afaceri să intensifice contactele directe, prin participarea la misiuni economice și forumuri de afaceri. Drept rezultat, în aprilie 2023, a fost planificat să aibă loc la Belgrad, Forumul de afaceri și investiții Serbia-România. Tot în 2022 s-a semnat între cei doi miniștrii ai transporturilor acorduri privind construirea unei autostrăzi Timișoara-Moravița, discuție începută încă din 2016. Noua șosea va avea 73 de kilometri, iar punctul vamal va fi mutat cam la un kilometru și jumătate față de cel actual. Autostrada A9 va asigura astfel o legătură rapidă între România și Serbia, dar și rețeaua rutieră din Balcanii de Vest și din sudul Europei. Cu siguranță acestea sunt proiecte ferme și vizibile pe care România poate construi în avansarea politicii sale externe în Balcani.

La toate aceste rezultate a contribuit și deschiderea încă din 2020 a unei camere de diplomație comercială cu Serbia, cu sediul la Timișoara. Aceasta este o organizație neguvernamentală, non-profit și fără

caracter politic, înființată cu scopul de a iniția și organiza relații cu entități guvernamentale și neguvernamentale, pentru dezvoltarea mediilor de afaceri a adânci relațiile româno-sârbe în domeniul comercial, economic, turistic, cultural, sănătate sau învățământ. Un alt stimul financiar al acestor rezultate este și Programul de Cooperare transfrontalieră cu finanțare din fonduri de dezvoltare al UE (programul IPA de Cooperare Transfrontalieră). Acesta este cofinanțat de statele partenere în program și se adresează ariei de cooperare din zona de frontieră româno-sârbă, respectiv județelor Timiș, Caraș-Severin și Mehedinți, din România, și districtelor Severno-Banatski, Srednje-Banatski, Južno-Banatski, Braničevski și Borski, din Serbia. Conform statisticilor părții sârbe, Programul IPA II (2014-2020) cu România a fost cel mai eficient din toate programele transfrontaliere ale Serbiei. Acum este deja în derulare programul IPA III (2021-2027), ce deschide multiple noi posibilități de cooperare cu bani europeni.

Neutralitate pro-rusă?

Dar să trecem în revistă și părțile mai contondente la nivel geopolitic dintre cele două țări. De când Federația Rusă a readus războiul în Europa prin invadarea Ucrainei în februarie 2022, poziția Serbiei a fost supusă unui greu test geopolitic, mai ales din perspectiva neutralității sale militare și a angajamentelor sale de politică externă față de blocul comunitar. Din 2007, Serbia și-a asumat în Constituție o poziție de neutralitate militară. Am arătat într-o analiză anterioară ce impact a avut această neutralitate în contextul anexării Crimeii, din 2014, când Serbia deținea Președinția OSCE. Această poziție atipică pe plan militar vine și pe tradiția fostei Iugoslavii din perioada Războiului Rece, ca stat fondator al mișcării de ne-aliniere, de a se poziționa atunci în afara dihotomiei SUA-URSS. Dar aceasta poate fi înțeleasă și ca o soluție convenabilă de a sta departe de NATO, față de care a dezvoltat o mare ostilitate și a rămas cu numeroase resentimente în urma bombardamentelor din 1999. Dincolo de această neutralitate formală, ce prevede că statul nu poate lua parte la alianțe militare, Serbia nu a avut deloc rețineri în a se înarma cu sprijinul Federației Ruse, în a găzdui un centru de „menținere a păcii” al Federației Ruse, la Niș sau a face numeroase gesturi de prietenie și apropiere cu justificări de „panslavism” față de Rusia.

Mai multe sondaje de opinie realizate după începerea războiului din Ucraina arată că cetățenii din Serbia rămân profund pro-Rusia, iar încrederea în aderarea la UE este la cele mai joase cote din ultimii ani. Analiza recentă a Global Focus a arătat că mesajele de dezinformare ce susțin că războiul din Ucraina este unul mai degrabă între NATO și Rusia, provocat de așa-zisa politică agresivă a aliaților transatlantici, a prins un teren fertil în Serbia pe fondul resentimentelor față de NATO în urma războiului din 1999. În ciuda deteriorării calității democrației și a retrogradării Serbiei în categoria „parțial libere” în index-ul anual *Nations in transit*, la alegerile prezidențiale din aprilie 2022. A. Vučić a câștigat un nou mandat. Cu toate că, oficial, țara sa are aspirații europene, el este văzut drept cel mai apropiat aliat al Rusiei și al Chinei în Balcanii de Vest.

Au existat și numeroase dovezi privind atitudinea filo-rusă a Serbiei chiar în contextul războiului din Ucraina. În August 2022, Aleksandar Vulin, fost ministru de interne dar și al apărării a călătorit la Moscova și s-a întâlnit cu Sergei Lavrov, ministrul de externe al Rusiei. Mai mult, el a fost și decorat de ministerul rus al apărării. Mai grav de atât, în septembrie 2022 ministrul afacerilor externe sârb, Nikola Selaković a semnat cu ministrul S. Lavrov un document tehnic de cooperare între cele două țări în cadrul Adunării Generale ONU de la New York, marcând momentul public aproape ostentativ. Gestul a fost perceput ca unul nu doar ce confirmă sprijinul Rusiei, dar și ca unul anti-occidental și împotriva solidarității cu Ucraina, iar anumiți politicieni europeni au continuat să sugereze ca UE să „înghețe” negocierile cu Serbia. Această poziție radicală a devenit tot mai prezentă în spațiul public european, militând pentru o anume „izolare” a Serbiei în procesul de integrare, gândită ca o formă de „somație” pentru ca aceasta să adopte o poziție fermă pro-europeană și să se distanțeze de Rusia. Deja din martie 2022, după începerea războiului din Ucraina, un grup de europarlamentari a cerut Comisiei și lui Joseph Borrell să înghețe procesul de negociere cu Serbia, pe fondul lipsei sale de aliniere cu poziția UE pe tema sancțiunilor față de Rusia. În mai, acestora li s-a alăturat și Bundestag-ul German, care a propus stoparea fondurilor europene cu statele candidate care refuză să impună sancțiuni Rusiei - și acesta vizează doar cazul Serbiei.

În tot acest context, Serbia continuă să prezinte un teren fertil pentru interferența malignă a Rusiei. Strategiile de dezinformare ale Kremlinului au șanse de a fi mai eficiente, pe fondul ostilizării crescânde între Vest și Rusia. Poate România să rămână indiferentă în sprijinul ei în fața acestor realități? De peste un deceniu, practic după venirea la putere a lui A. Vučić, în 2012, relațiile Serbiei cu Rusia s-au fortificat. Desigur, este ușor de explicat această apropiere mai puțin drept o opțiune liberă, cât mai degrabă o „captivitate” menținută de nevoia vitală a Serbiei de sprijinul Rusiei în Consiliul de Securitate al ONU, privind nerecunoașterea Kosovo. Este limpede că Serbia atâta vreme cât va fi condusă de A. Vučić va continua să rămână angajată în-

tr-o politică inconsistentă de balansare între UE, Rusia și China. Presiunea crește și din partea UE, deoarece capitolul 31 al procesului de aderare prevede în mod explicit alinierea pozițiilor de politică externă a statelor candidate față de agenda UE, ceea ce în acest moment Serbia nu respectă. Iar această pretinsă „neutralitate pro-rusă” a Serbiei reprezintă un pericol pentru bunele relații ale României cu Serbia și există riscul unei distanțări geopolitice, pe fondul unei poziții mai ferme a UE și NATO față de Rusia până la finalul acestui an, ceea ce poate afecta și nivelul bilateral România-Serbia.

Independența Kosovo – atu sau călcâiul lui Ahile dintre România-Serbia?

O altă legătură puternică dintre România și Serbia a fost realizată de poziția României de a nu recunoaște independența Kosovo, ce a fost menținută din februarie 2008 până astăzi. După proclamarea independenței, România și-a făcut cunoscută cu fermitate poziția de nerecunoaștere, mergând consecvent pe această linie ani de zile, fapt apreciat de Serbia. În noiembrie 2022, într-un interviu la o televiziune privată, Ambasadorul Serbiei în România declara răspicat că „cel mai important lucru pentru relațiile noastre este faptul că România, așa cum am spus, este în poziția în care respectă profund dreptul internațional și nu a recunoscut independența autoproclamată a așa-numitului Kosovo și aceștia sunt pilonii principali ai cooperării noastre și sper că vor fi și în viitor.” Tocmai din acest motiv doresc să argumentez că tema Kosovo are și rolul de a crea probleme în relația bilaterală România-Serbia.

De ce poate dosarul Kosovo crea disensiuni în relația România-Serbia? Deoarece este nevoie ca România să aibă pregătită o strategie privind posibila recunoaștere a Kosovo în cazul în care Serbia va semna un acord până la finalul acestui an. Marea problemă a agendei de politică externă a României este una de „echilibristică” legală și geopolitică, deoarece recunoașterea independenței Kosovo, deși este una *sui generis*, este foarte dificil de realizat fără a periclita situația Republicii Moldova și a statutului Transnistriei, cu atât mai delicat în starea de criză și instabilitate de la Chișinău, în contextul războiului din Ucraina.

Simultan însă, partenerii occidentali reamintesc permanent României că viitoarea integrare europeană a Serbiei este strâns legată de dialogul la nivel înalt cu guvernul de la Pristina, care ar trebui să conducă la un acord global de normalizare a relațiilor dintre ele. În martie 2023, după aproape zece ani de dialog mediat de UE sub formatul Acordului de la Bruxelles (2013), în timpul căruia s-au înregistrat puține progrese, prim-ministrul kosovar, Albin Kurti, și președintele sârb, A. Vučić, au ajuns la un acord informal, dar fără să semneze anexa ce prevedea pașii de implementare a acestuia. La finalul anului trecut a existat o adevărată desfășurare de forțe diplomatice din partea binomului franco-german atât la Belgrad, cât și la Pristina pentru ca în 2023 cele două părți să semneze un acord, și să ajungă la un compromis cu care ambele guverne să fie împăcate. Motivul acestei preocupări din partea comunității internaționale este dublu: pe de o parte îngrijorarea privind ambivalența politicii Serbiei de a păstra canale de comunicare deschise cu Rusia, dar și de a menține interesul pentru procesul de integrare europeană și pe de altă parte amenințările de escaladare a tensiunilor etnice între sârbii kosovari și albanezii din Kosovo. Tema statalității Kosovo se cere astfel tranșată în cursul acestui an, iar poziția României nu este una favorabilă *leadership-ului* regional.

După ce în decembrie 2022 BiH a primit statutul de candidat, Kosovo rămâne acum singurul stat din Balcani care nu l-a primit încă, pentru că nu este recunoscut ca stat independent de cinci dintre cele 27 de State Membre ale UE, printre care și România. Mai mult, imediat după anunțarea deciziei Consiliului European asupra BiH, Kosovo a aplicat oficial pentru obținerea aceluiași statut, ceea ce va obliga toate statele ce nu recunosc Kosovo (inclusiv România) să aibă o poziție în viitorul Consiliu, când se va discuta acest aspect.

Gestul cu BiH nu a fost doar unul simbolic, ci și unul cu mare însemnătate de securitate, venind pe fondul deciziei cruciale a UE din iunie 2022 de a oferi statutul de candidat Ucrainei și Moldovei. Pe fondul războiului din Ucraina, în 2022 au existat o serie de amenințări de securitate atât în BiH, cât și în Kosovo, în teritoriile cu populațiile majoritar sârbă, cu sprijinul clar al Belgradului, ceea ce a făcut NATO să se poziționeze direct prin a include Balcanii de Vest alături de Marea Neagră ca și zone de securitate de interes strategic pentru Alianță (la Summit-ul de la Madrid). Și Kosovo este teatrul mișcărilor de forțe destabilizatoare susținute de agenda Kremlinului. Atât în vara, cât și iarna lui 2022 au existat o serie de șicane ce au degenerat chiar în amenințări de securitate și intervenția trupelor NATO/KFOR la granița dintre Serbia și Kosovo (nordul Mitrovica) pe tema plăcuțelor de înmatriculare. Deși la prima vedere aceasta poate părea o „furtună într-un pahar cu apă”, focurile de armă, amenințările și mobilizarea trupelor sârbești la graniță au confirmat de fapt riscul de degenerare a acestor evenimente, mai ales pe fondul unei lipse de încredere reciprocă și menținere a animozității între cele două părți. Sursa instabilității este implicarea Serbiei în nordul Kosovo, unde trăiesc peste o treime din cei 120.000 de sârbi din Kosovo, ce a devenit incendiară mai ales atunci când Pristina și-a anunțat intenția de a organiza în decembrie 2022 alegeri în municipalitățile cu majoritate sârbă, după boicotul și demisia tuturor aleșilor și poliștilor sârbi în această zonă.

Autoritățile din Kosovo au amânat în cele din urmă scrutinul pentru 23 aprilie anul acesta, moment ce a fost urmat de un nou val de tensiuni etnice, care a degenerat chiar recent în victime în rândul soldaților KFOR. Pe acest fond, agenda României ca Stat Membru al NATO riscă să se distanțeze strategic de Serbia, fiind sub presiune și pe tema recunoașterii Kosovo în urma semnării unui posibil acord între cele entități.

Alt măr al discordiei - comunitatea românească din Serbia

Situația românilor din Timoc este mereu un punct de mare tensiune în relația România-Serbia, deoarece aceștia nu au beneficiat de drepturile și libertățile recunoscute de statul sârb celor din Vojvodina. Diferențele de tratament, mai cu seamă, în ce privește folosirea limbii române în educație, în relațiile cu administrația, recunoașterea autonomiei religioase între cele două regiuni persistă și azi. Minoritatea națională română din Serbia e împărțită artificial în *români* (în Banat adică Vojvodina) și *Vlahi* în sudul Dunării. Problema este însă legată de identitatea *vlahilor*, care se declară sârbi, dar România îi consideră că fiind o minoritate românească, în timp ce Serbia le consideră legal ca fiind două comunități separate. Identitatea vlahă este promovată de către statul sârb în sudul Dunării doar din motivul de a se face diferența și delimitarea de identitatea românească. În cifre, comunitatea românească din Serbia se regăsește în două regiuni, în Provincia Autonomă Vojvodina (PAV) și în Serbia de nord-est, în zona cunoscută generic ca Valea Timocului. Rezultatele recensământului din 2011 prezentate de MAE român consemnează un număr de 29.332 de persoane care s-au autoidentificat drept români sau 0,41% din populație (față de 34.576 în 2002 - 0,46%), precum și 35.330 de persoane care s-au declarat „vlahi” sau 0,49% din populație. Potrivit organizațiilor românești din teritoriu, rezultatele recensământului din 2011 nu reflectă realitatea, estimările neoficiale indicând un număr cu mult mai mare al etnicilor români. Serbia a organizat în 2022 un nou recensământ al populației și se așteaptă ca acesta să ofere rezultate diferite, deși ele nu au fost încă făcute publicității. Estimez că viitoarea publicare a noilor date ale recensământului din Serbia va produce noi tensiuni diplomatice între România și Serbia, precum în 2022, în timpul realizării acestuia.

Această situație a dus, în timp, la scindarea tot mai apăsătoare a minorității românești din Serbia și la menținerea unei stări de tensiune perpetuă între cele două diplomații, ce a afectat inclusiv procesul de integrare europeană al Serbiei. În acest sens 2011-2012 a fost perioada în care tensiunile dintre România și Serbia privind problema *vlahilor* din Valea Timocului au atins apogeul. În februarie 2012, România a refuzat (în prima fază a negocierilor) să dea undă verde Belgradului pentru a primi statutul de țară candidată la UE, cerând garanții pentru un tratament corect al minorității vlahice din Serbia. Printre cerințele României față de Serbia, încă din 2011 se numără tratarea problemei minorității românești din Serbia ce trebuie să includă crearea de condiții și acces la educație în limba nativă, oferirea de spații de informare a minorității românești, garantarea condițiilor de exprimare a culturii, dreptul de autodeterminare și de a-și practica religia. Statul român a încercat mai mulți ani la rând să deschidă un consulat român în estul Serbiei, pentru a fi mai aproape de numeroasa populație de origine română care locuiește în aceste locuri, însă statul sârb s-a opus acestui proiect. Abia după incidentul diplomatic din 2012 și folosirea de către România a amenințării cu veto-ul împotriva Serbiei s-a reușit ca în același an România să deschidă un consulat în estul Serbiei, la Zajecar. Astfel, suntem la peste zece ani de atunci fără ca situația comunității românești să fie vizibil îmbunătățită. Conform unui lider local din Valea Timocului, organizarea unui nou recensământ a populației în Serbia a declanșat noi tensiuni, existând numeroase presiuni pentru cetățenii din Valea Timocului să nu se autodeclare români, iar acest episod a fost speculat de forțele naționaliste și populiste din ambele state. Un pericol pentru relațiile dintre cele două state este implicarea tot mai activă a reprezentanților partidului naționalist AUR - prin specularea dezamăgirii românilor de acolo și a emoțiilor de indignare privind situația din Valea Timocului, ce poate duce la o ostilizare artificială, care poate fi și speculată geopolitic pentru creșterea neîncrederii. Recent, comunitatea românilor din Ucraina a fost deja instrumentalizată prin metode ale războiului hibrid pentru a atrage atât lideri de opinie credibili români și cât și instituțiile statului într-o „dispută” ce nu își avea rostul decât să crească suspiciunea dintre România și Ucraina. Pe același model au fost speculate în 2022 cu ocazia referendumului și problemele nerezolvate ale românilor din Serbia.

Concluzii- mai puțină retorică, mai mult impact regional

Cum deja am menționat, una din transformările strategice importante din 2022, în contextul războiului din Ucraina, a fost că Balcanii de Vest au fost plasați pe agenda strategică a UE și NATO la același nivel de importanță cu regiunea Mării Negre. Observăm acest lucru atât în Busola Strategică a UE (martie 2022) cât și mai evident subliniat în Conceptul Strategic NATO (iulie 2022). Ambele documente strategice subliniază nevoia ca eforturile de întărirea securității și rezilienței, inclusiv în domeniul securității cibernetice și combaterii amenințărilor hibride, gestionarea migrației, combaterea terorismului și promovarea cooperării re-

gionale să fie axate în egală măsură pe statele din Balcani, cât și pe cele din zona Mării Negre.

Spre deosebire de alte State Membre UE și NATO, securitatea României depinde în mai mare măsură de ancorarea fermă și ireversibilă a regiunii Balcanilor de Vest pe calea europeană. Faptul că Marea Neagră și Balcanii de Vest sunt menționate ca zone de interes strategic, ar trebui privit ca o victorie majoră la București - căci au existat numeroase încercări anterioare de lobby diplomatic în acest sens fără efect.

După ce România și alte state din regiune au atras atenția neconținut privind amenințările de la Marea Neagră, abia după Summit-ul NATO de la Madrid, flancul estic a fost finalmente recunoscut ca zonă de primă importanță pentru alianță. Cel mai recent, pe 6 decembrie 2022, la Summitul Uniunea Europeană - Balcanii de Vest, desfășurat la Tirana, în Albania, Președintele K. Johannis a reafirmat sprijinul ferm al României pentru perspectiva europeană a regiunii, împreună cu sprijinul pentru acordarea statutului de țară candidată pentru BiH (confirmat la Consiliul din decembrie 2022) și susținerea unui Plan de Acțiune concret propus de Comisie pentru a combate migrația ilegală pe ruta Balcanilor de Vest.

Am arătat că la nivel de angajamente retorice pentru sprijinirea integrării europene a Balcanilor de Vest, România stă relativ bine. Dar la nivel de acțiuni concrete de politică externă și strategie pe termen mediu și lung e nevoie de mai mult. În acest context, este nevoie de o recalibrare fermă a politicii externe a României la evoluțiile regionale actuale în Balcanii de Vest și cel mai vizibil în relațiile cu Serbia.

II. EUROPA - RĂZBOIUL DIN UCRAINA

Războiul din Ucraina – factor important pentru schimbări ireversibile în formarea unei noi ordini mondiale

Dr. ing. Stelian TEODORESCU

„În viață, puterea este supusă multor cutremure. Atenție la fisuri !”

Seneca

Conflictul din Ucraina scoate în relief o lume divizată

Începerea războiului din Ucraina a marcat confirmarea izbucnirii periodice a unor conflicte armate în Europa, conflicte care marchează și ele formarea unei constelații politice în lume, constelație compusă din trei grupuri diferite de națiuni: cei care s-au alăturat Rusiei, cei care au promis și realizat sprijinul Ucrainei și un grup de state nealiniat care se opun implicării și/sau nu-și definesc clar pozițiile.

La o săptămână după invazie, rezoluția Adunării Generale a ONU care condamna agresiunea Rusiei a fost adoptată cu o majoritate covârșitoare. Cu toate acestea, au existat 35 de abțineri, printre care trei state din *Commonwealth* – Africa de Sud, Pakistan și India. În Asia, doar câteva guverne au susținut puternic Ucraina – Singapore, Coreea de Sud și Japonia. Cele mai mari puteri în ascensiune din regiune – China, India și Indonezia – au refuzat să ia parte, majoritatea abținerilor la ONU (51%), privind condamnarea invaziei declanșate de Rusia în Ucraina, venind din partea unor țări africane, marcând o renaștere parțială a poziției multor națiuni din Africa care, implicit, a fost manifestată și în timpul Războiului Rece.

Sursa: <https://posmodernia.com/introduccion-a-la-geopolitica/>

Într-adevăr, țările europene au răspuns cu creșteri semnificative ale bugetelor pentru apărare, politica de securitate și apărare fiind adusă alături de politica externă. Deși statele centrale, de est și baltice au adoptat poziții mai ferme în ceea ce privește Rusia, în comparație cu state precum Germania și Franța, ele nu au oprit răspunsul general al UE. De fapt, invazia ilegală a Ucrainei a accelerat acțiuni și adoptarea unor poziții care erau „de neconceput” înainte de război.

Vladimir Putin, cel mai probabil viitor lider al Rusiei după 2024?

Dacă facem o analiză amănunțită, se constată că, la cele 16 luni trecute de la invazia Ucrainei, contrastul dintre amploarea și efectele șocurilor externe cu care se confruntă Rusia și inerția relativă din interiorul țării este izbitor. În ciuda eșecurilor militare și a efectelor generate de sancțiunile adoptate la nivel internațional, majoritatea rușilor și-au continuat viața ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, în timp ce elitele de politicieni, lideri militari, unii oameni de afaceri și alte personalități au făcut dovada că au încercat să nu se gândească la ceea ce va aduce ziua de mâine, în schimb și-au pus întreaga încredere în Vladimir Putin.

Cel mai probabil, unii cred că, prin apariția unor sancțiuni, probleme și amenințări grave generate de

evoluția invaziei ilegale declanșate de Rusia în Ucraina, cu siguranță că V. Putin a înțeles și mai bine că nu mai are o altă cale de întoarcere și că situația lui poate deveni critică, dacă nu va rămâne la putere ca președinte al Rusiei și după 2024. V. Putin se află, în prezent, la al doilea mandat consecutiv de șase ani.

Dar, într-un astfel de context, trebuie să menționăm că, în aprilie 2021, președintele rus, V. Putin, a semnat un proiect de lege controversat care îi permite a rămâne la putere până în 2036. Proiectul de lege, care a fost aprobat și de camerele inferioară și superioară ale Parlamentului de la Moscova, aliniază legile electorale la modificările constituționale aprobate de electorat. Una dintre modificările constituționale îi permite lui V. Putin să participe din nou la alegeri prezidențiale, după ce mandatul său actual expiră în 2024 și din nou în 2030, dacă dorește. Conform legilor electorale anterioare, unui președinte îi era permis să participe la alegeri prezidențiale pentru două mandate consecutive de șase ani. Modificările constituționale au fost inițiate în ianuarie 2020 de liderul rus, care a condus țara în calitate de prim-ministru și președinte, începând de la sfârșitul anului 1999.

Pentru ratificarea reformelor constituționale propuse de președintele rus, V. Putin, s-a înregistrat o prezență la vot de 68%, 78% dintre cei care au participat votând în favoarea schimbărilor, potrivit Comisiei Electorale Centrale (CEC) a Rusiei.

Trebuie totuși subliniat aici că votul la nivel național pentru amendamentele menționate a stârnit proteste la Moscova, în contextul în care, la vremea respectivă, potrivit rezultatelor unui sondaj realizat de Centrul Independent Levada, paradoxal, 41% dintre ruși și-au declarat acordul ca V. Putin să rămână la putere și după expirarea mandatului său actual în 2024.

Drept urmare, V. Putin va trebui să decidă dacă va candida pentru alegerile din 2024 și 2030, fiind necesar a menționa aici că el ar putea numi un succesor, deși pentru a lăsa suficient timp pentru campanie electorală, ar fi să facă acest lucru până la sfârșitul lunii decembrie 2023, dar cum foarte bine se cunoaște, deocamdată, nimeni nu este sigur care sunt planurile lui. Acest lucru totuși se confirmă ca fiind foarte probabil, deoarece V. Putin preferă să-și țină elitele sub control. Ca argument poate fi adus aici faptul că, în vara anului 2020, el a justificat modificările constituționale care au făcut posibilă extinderea mandatelor sale, ca și o gardă împotriva tulburărilor și neîncrederii ce ar putea apărea în rândul elitelor, despre care el a spus că „trebuie să muncească, nu să se uite în jur după succesori”. Având în vedere disprețul său pentru „dezertorii politici” – cei care și-au părăsit posturile în vremuri grele – este foarte puțin probabil să devină unul dintre ei.

Iată că în Rusia s-au declanșat și anumite evenimente neașteptate și surprinzătoare și care cu siguranță vor avea efecte pe termen mediu și lung. Pe 23 iunie, Evgheni Viktorovici Prigojin a anunțat un marș împotriva conducerii militare ruse „pentru a restabili justiția”, după ce a susținut că un atac cu rachete asupra taberei sale de mercenari din interiorul teritoriului ucrainean ocupat de ruși a cauzat pierderi substanțiale. Liderul Grupului Wagner, a inițiat și a pus în mișcare o așa numită rebeliune împotriva principalilor lideri militari ruși, forțele sale preluând controlul orașului Rostov-pe-Don și încercând să-și deplaseze dispozitivul militar spre Moscova. Cu toate acestea, după o înțelegere negociată de președintele belarus, Alexander Grigoryevich Lukashenko, Kremlinul face dovada unei poziții duplicitare, fiind diseminate în mass-media diverse informații conform cărora, într-o primă etapă, se lăsa să se înțeleagă că s-a renunțat la acuzațiile împotriva liderului mercenar care s-a revoltat, în cele din urmă, E. V. Prigojin fiind de acord să-și retragă luptătorii și să plece în Belarus. Acest lucru a fost anunțat și de purtătorul de cuvânt al Kremlinului, Dmitri Peskov, care a declarat în 24 iunie, că dosarul de acuzații împotriva lui E. V. Prigojin va fi abandonat, iar acesta se va muta în Belarus. Totuși, V. Putin a manifestat fermitate în discursul său din seara zilei de 26 iunie, acesta lansând mesajul că cei care vor încheia contracte cu ministerul apărării din Moscova vor fi considerați loiali Rusiei.

Cum a ajuns rebeliunea lui E. V. Prigojin atât de departe? Dacă și cum vor afecta consecințele sale puterea lui V. Putin și războiul din Ucraina? Punem aceste întrebări, deoarece derularea unei astfel de acțiuni militare de o zi a grupului de mercenari Wagner s-a încheiat la 24 iunie și s-a soldat inclusiv cu doborârea unor elicoptere și a unei aeronave ale forțelor armate ale Rusiei (un elicopter de atac Ka-52, un elicopter de transport Mi-8, trei elicoptere de război electronic Mi-8, un elicopter de atac Mi-35 și un avion Il-18).

Am pus întrebările anterioare deoarece se impune mai mult ca oricând să se identifice cauzele și obiectivele acțiunilor militare descrise anterior și care ar putea avea la bază inclusiv un scenariu care ar include un atac surpriză ce ar putea fi declanșat de Grupul Wagner din Belarus și care ar putea viza Kievul, toate acestea fiind posibil a fi puse în operă pentru viitorul lui V. Putin la Kremlin.

Rusia a vrut, vrea și va dori să domine întreaga Europă

A devenit foarte clar că viața politică rusă va rămâne puternic influențată de atmosfera sumbră și opresivă a războiului din Ucraina, provocând elitele rusești să devină și mai anxioase și mai temătoare în prog-

nozarea viitorului.

Schisma tot mai mare dintre acea parte a elitei rusești care este în favoarea escaladării războiului din Ucraina și cealaltă parte care avertizează să nu se facă acest lucru s-a accentuat după retragerea Rusiei din regiunea Harkov și renunțarea la orașul cheie Herson și a fost alimentată de tensiunile și protestele generate de anexarea părților ocupate ale Ucrainei și ambiguitatea ulterioară ce a fost generată cu privire la ceea ce are Rusia la granițele sale.

La nivel internațional, foarte mulți analiști prevăd că, în 2023, războiul deja istoric al Rusiei cu Ucraina își va arăta întregul potențial de transformare, schimbând în cele din urmă Rusia din interior și limitând capacitatea liderilor săi de a menține situația sub control și de a planifica punerea în operă a deciziilor pe care doresc să le adopte.

La nivel internațional se pune din ce în ce mai des întrebarea: ce anume și de ce s-ar putea să se înțeleagă greșit sau să se subestimeze evoluția conflictului din Ucraina?

În primul rând, Kremlinul subestimează sever hotărârea Ucrainei de a rezista, deoarece ucrainenii văd acum acest război ca existențial pentru ei, mai ales că au văzut și au înțeles în Bucha, Irpin, Mariupol și în multe alte localități ce înseamnă ocupația rusă. Viața a devenit una extrem de dificilă pentru ucrainenii din diverse zone afectate de război. Chiar dacă sunt înregistrate deficiențe majore în procesul de asigurare a resurselor energetice, de apă și de hrană și, nu în ultimul rând, sunt înregistrate alerte regulate de raid aerian rusesc, este de remarcat claritate voinței exprimate de ucrainenii: „Acesta este pământul nostru și vom lupta pentru el”.

În acest context, a devenit foarte clar că, în viitor, conducerea de la Kiev urmărește eliberarea și aderarea cât mai rapidă la NATO, având în vedere agresiunea Rusiei din ultimii nouă ani. Cu toate acestea, apartenența ucraineană la NATO nu are un sprijin larg în cadrul Alianței și nu are acordul tuturor membrilor NATO, adică încă nu se poate bucura de realizarea consensului. Mulți aliați în acest moment nu par sau chiar nu sunt pregătiți să se angajeze să intre în război împotriva Rusiei în numele Ucrainei, acest lucru fiind bine perceput și la Moscova.

În al doilea rând, Kremlinul încearcă din răspuțeri, dar reușește din ce în ce mai greu să influențeze popoarele Americii, Europei, Orientului sau chiar cele ale Africii, încercând să-i facă să înțeleagă, eronat, că rădăcinile conflictului din Ucraina stau de fapt în încercările de extindere ale NATO, în contradicție cu un comentariu al lui V. Putin făcut și prezentat în mass-media, în iunie 2022, cu privire la aderarea altor state la Alianța Nord-Atlantică, potrivit căruia „nu există nimic care să îngrijoreze Rusia în ceea ce privește apartenența suedeză și finlandeză la NATO”.

Europa s-a unit acum aproape în totalitate în sprijinul Ucrainei, Finlanda și Suedia abandonând zeci de ani de neutralitate pentru a încerca să adere la NATO, iar Berlinul eliminând cinci decenii de politică germană față de Uniunea Sovietică și Rusia, fiind foarte probabil ca acest război din Ucraina să lase Rusia diminuată în termeni militari, economici și geopolitici la nivel global. În calitatea lor de furnizori majori de produse energetice, alimentare și îngurășăminte, conflictul Rusiei cu Ucraina a cauzat întreruperi în aprovizionare atât pentru țările în curs de dezvoltare, cât și pentru cele dezvoltate. Cea mai fundamentală schimbare a fost trecerea Europei de la dependența de gazul rusesc la creșterea progresivă a independenței energetice. „Europa nu va reveni niciodată la o dependență semnificativă de combustibili fosili ruși”, spunea Antony Froggatt, director adjunct al programului Chatham House Environment and Society. „Chiar dacă războiul s-ar termina mâine, încrederea a fost ruptă între consumatorii europeni și cine și ceea ce a fost furnizorul lor principal.”

Drept urmare, acum putem sublinia că Rusia teoretic vrea să împiedice extinderea NATO în apropierea granițelor sale, dar practic Moscova dorește de fapt să domine statele care i-au aparținut și unde poate avea acces și folosi resursele și bogățiile naturale, o posibilă pierdere a dominației asupra dependenței Europei de resursele energetice rusești provocând o îngrijorare atât de profundă pentru Kremlin.

Dar iată că în spatele acestui obiectiv afișat direct acum, de a completa o „zonă tampon” deja creată din Belarus-Crimeea-Abkhazia-Osetia de Sud-Transnistria și completată cu o altă „zonă tampon avansată” constituită din Serbia-R.Srpska (BiH), în Balcanii de Vest, de fapt șade interesul liderilor ruși de preluare a controlului integral al exploatării resurselor Ucrainei, în primul rând a celor energetice, dar și a sistemului de transport gaze spre Europa, putându-se aprecia că miza ascunsă a Kremlinului este aceea de a crește dominația Europei în competiția cu celelalte state puternice ale lumii, inclusiv cu China.

Decizia președintelui V. Putin de a lansa o reinvăzie pe scară largă a Ucrainei în urmă cu un an a declanșat un șoc la nivel global cu implicații grave pentru toate țările lumii, șoc care a marcat sfârșitul abrupt a 33 de ani de cooperare intensă între state la nivel regional și global, dar mai ales pentru cele ale Europei. Războiul nu numai că a amenințat stabilitatea Europei, dar a afectat și securitatea alimentară și energetică la nivel regional și global, inclusiv în Orientul Mijlociu și Africa, creând unde de șoc într-o lume care abia încă

se mai recuperează după efectele generate de pandemia de COVID-19.

Totuși, nu trebuie să ometem faptul că ambele țări au suferit declinuri economice majore de la începutul războiului, 40% din infrastructura fizică a Ucrainei fiind distrusă, în timp ce produsul intern brut (PIB) a scăzut cu 33%. Ministerul de finanțe al Rusiei a făcut cunoscut, la rândul său, opiniei publice că veniturile anuale au scăzut cu 35%, în 2022, în timp ce cheltuielile au crescut cu 59%. Deși nu sunt atât de devastatoare pe cât se prevedea, sancțiunile occidentale au afectat totuși economia Rusiei.

Multe sancțiuni financiare și comerciale impuse de SUA și Europa de la începutul războiului au afectat, dar nu la nivelul așteptat, capacitatea Rusiei de a pune în operă acțiunile de luptă și, datorită cooperării lor cu aliați precum China, India și Iran, consumatorii ruși nu au simțit o atingere semnificativă a calității vieții lor, așa cum a subliniat și Alexandra Vacroux, director executiv al Centrului Davis pentru Studii Ruse și Eurasiatice, de la Harvard.

Evoluții geopolitice marcante în perioada următoare

A devenit destul de clar, mai ales având în vedere dorința și evoluțiile din ultima perioadă, că Ucraina va crește intensitatea contraofensivei pentru expulzarea forțelor ruse din teritoriile ocupate. În același timp, Rusia vrea cel puțin să-și susțină pretențiile față de cele patru provincii anexate în septembrie 2022.

Moscova speră că hotărârea occidentală în sprijinirea Ucrainei se va eroda. SUA și, probabil, Marea Britanie vor avea alegeri, în 2024, când electoratul ar putea produce schimbări semnificative, iar în 2025 sunt programate alegeri generale în Germania. Toate aceste evenimente vor avea loc și vor genera diverse evoluții la nivel global în contextul în care președintele rus, V. Putin se va confrunta cu o posibilă contestare a realegerii sale, în 2024. Prin urmare, va fi necesar să urmărim cu mare atenție ce impulsuri decisive ar putea apărea și ar putea contribui la încetarea conflictului din Ucraina, mai ales că acest război se dovedește a fi din ce în ce mai mult un factor foarte important nu numai în matricea viitorului Ucrainei, ci și un factor care trebuie luat în calcul când este vorba despre prognoza viitorului Rusiei.

În contextul actual al evoluțiilor, perioada următoare va fi caracterizată de efortul națiunilor de a găsi cele mai potrivite instrumente de reglementare a accesului statelor lumii la resurse de toate tipurile, mai ales la resurse energetice, inclusiv printr-o reconstrucție instituțională la nivelul organizațiilor regionale și internaționale.

Cum o schimbare radicală ar fi mai greu de promovat și având în vedere interdependența dintre economie, resurse energetice și securitate statală, putem aprecia că mult mai oportună ar putea fi crearea unor organe consultative pe lângă principalele organizații politice, economice și de securitate internaționale pentru gestionarea potențialelor riscuri la adresa securității statelor în toate domeniile și pentru elaborarea de măsuri de corecție care să aibă ca obiectiv strategic asigurarea, în mod oportun, a accesului la resursele de energie pentru a nu fi afectată securitatea națională a unui stat.

Creșterea semnificativă a influenței Rusiei, dar și a Chinei, pe continental European cu scopul de a domina ca principali actori internaționali, a marcat o schimbare în ceea ce am obișnuit să percepem ca diplomatie politică. Cu toate acestea, este foarte vizibil că Rusia practic a introdus o nouă formulă în contextul dezvoltării relațiilor internaționale și anume cea a diplomatiei coercitive.

Drept urmare, este necesară mai mult ca oricând adaptarea pro-activă la tacticile, metodele și mijloacele folosite de unii actori internaționali cum este în acest moment Rusia, un pol de putere care se evidențiază foarte pregnant prin punerea în practică în mod cumulativ a amenințărilor militare convenționale, asimetrice și hibride.

În același context, nu trebuie omis faptul că și China pune în practică diverse planuri de creștere a influenței la nivel regional și global prin intensificarea cooperării în plan economic și politic și dezvoltarea inteligentă în concordanță cu interesele definite de Inițiativa *Belt and Road*, percepută ca o schimbare ambițioasă a planurilor Beijingului pentru a-și proiecta creșterea și, implicit, influența economică și politică la nivel mondial.

Am arătat aici și ponderea influenței chineze, deoarece există și comentarii cu privire la faptul că este posibil ca Beijingul să fi fost făcut de Rusia să creadă că invazia Ucrainei va fi una rapidă, dovedindu-se acum ca fiind un război prelungit cu un final foarte greu de prognozat și care a atras o reacție dură a Occidentului. Drept urmare, pentru o economie chineză care se confruntă și cu diferite probleme în ultima perioadă, izolarea de Occident nu este ceva ce vrea să riște. Doctorul Yu Jie, cercetător principal pentru China în programul Asia-Pacific, a subliniat că „Președintele Xi și ai lui colegi au început să realizeze că, o cooperare cu Rusia vine cu limite substanțiale pentru a evita subminarea priorităților politice și intereselor economice pe termen lung ale Chinei. Mai mult, putem aprecia acum că, în timp ce China s-a pregătit foarte mult pentru realizarea și punerea în operă a unei serii de cooperări politice și militare cu Rusia, chiar pe timpul derulării contraofensivei ucraine-

ne, Beijingul pare deosebit de surprins acum de rebeliunea uluitoare a lui Prigojin, liderii chinezi încercând să evite să ia parte în mod public la derularea unei confruntări și lupte politice interne în Rusia, cel puțin în mod explicit și vizibil.

Evoluția în plan geopolitic în ceea ce privește distribuțiile puterilor la nivel regional și global vor suferi o schimbare fundamentală, iar aliniamentele politice, militare și de securitate tradiționale se vor întări. Instituțiile internaționale precum Națiunile Unite (ONU) sau Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) vor rămâne ineficiente, deoarece asociațiile regionale vor crește ca nivel de importanță. Presiunea pentru reforma Consiliului de Securitate va crește, dar va avea șanse și mai mici de succes decât acum 20 de ani.

Inviaza Rusiei în Ucraina a întărit postura de descurajare a NATO și a sporit prezența acesteia în Europa de Est. V. Putin „a reușit trucul de a trage NATO mai aproape ca niciodată”, spune Jamie Shea, cu exerciții mai mari, mai multă pregătire și strategii de întărire. În mod esențial, sprijinul SUA pentru NATO și securitate în Europa pare, de asemenea, un sprijin consolidat de sprijinul politic și militar acordat.

Principalii beneficiari ai războiului Rusiei în Ucraina sunt China, India, Turcia, Iran și Coreea de Nord. Ei exploatează oportunitățile comerciale pe care le oferă sancțiunile occidentale. Ei beneficiază de petrol rusesc la prețuri reduse. Comerțul bilateral al Chinei cu Rusia a crescut la un record de 190 de miliarde de dolari, în 2022. Exporturile chineze de produse industriale finite au crescut cu aproape 40%. China (și într-o măsură mai mică Turcia, India și Iran) servesc drept un mijloc convenabil pentru tranzacții ilegale, ajutând Rusia să eludeze sancțiunile. Războiul prelungit al Rusiei pe frontul său de vest oferă Chinei oportunități suplimentare de a-și îmbunătăți poziția față de Orientul Îndepărtat al Rusiei.

India a fost rapidă în a cumpăra combustibil rusesc ieftin și a beneficiat de implicarea în procesul de furnizare a ceea ce Moscova nu mai poate obține direct din Occident. Implicarea Rusiei în Ucraina a întărit poziția președintelui turc Recep Tayyip Erdogan în Siria. Turcia este singura țară NATO care a doborât un avion de luptă rusesc (în 2015) și se bucură acum de o poziție privilegiată față de Moscova, după ce a cumpărat sistemul rusesc de apărare aeriană S-400 și având prima sa centrală nucleară construită de Rosatom.

Experiența Ucrainei transmite un mesaj către restul lumii - dacă aveți arme nucleare, nu renunțați niciodată la ele, dar dacă nu le aveți, nu pregetați intensificarea eforturilor pentru a le obține. Această lecție nu va fi pierdută pentru Iran, Turcia și țările arabe și din Asia de Est, care au motive să se îndoiască de angajamentul nuclear al SUA. Coreea de Sud se gândește deja în mod deschis la achiziționarea de arme nucleare. Ca și Japonia, probabil că ar dura mai puțin de doi ani pentru a le produce. China și Coreea de Nord își extind arsenalele nucleare - China în speranța de a egala arsenalele superputerilor nucleare, Coreea de Nord cu scopul de a dezvolta o descurajare de o amploare semnificativă.

Concluzionând, subliniem că...

Războiul din Ucraina a intrat într-o nouă fază: unii anticipează o escaladare periculoasă, în timp ce alții prevăd oportunitatea de a începe un proces de negociere pentru a se ajunge la un fel de concluzie după conflict.

În cadrul contraofensivei, trupele ucrainene par să fi făcut progrese semnificative în sudul și estul țării. Trupele Ucrainei au cercetat, studiat și analizat structurile militare ale Rusiei de luni de zile, iar ultimele mișcări sunt o prelungire a acestor operațiuni. Dacă, anul trecut, Ucraina a surprins lumea nu doar prin apărarea puternică în faza inițială a conflictului, respingând avântul forțelor ruse spre Kiev, dar și recuperând Harkov și Herson mai târziu, cea mai recentă ofensivă pare să fie concentrată pe regiunea cheie Zaporojie. Cu toate acestea, inundațiile dezastruoase cauzate de distrugerea barajului Nova Kakhovka fac dovada că au cam restrâns opțiunile și au încetinit operațiile ucrainene în regiune.

Derularea contraofensivei va continua și pe parcursul a următoarelor luni, Ucraina cumulând sprijinul occidental și încercând să impulsioneze o narațiune conform căreia, cu sprijinul necesar acordat, victoria va fi la îndemâna forțelor sale. În ciuda rezervelor manifestate de unele părți, majoritatea națiunilor occidentale vor continua să acorde sprijinul necesar, după cum foarte bine se cunoaște Ucraina ajungând să primească sistemul de apărare aeriană Patriot din SUA și Germania, precum și rachete de croazieră *Storm Shadow* din Marea Britanie. La rândul său, Justin Trudeau a anunțat, de asemenea, un nou ajutor militar pentru Ucraina, în valoare de 500 de milioane de dolari canadieni.

Din eforturile de război din ultimele 16 luni reiese clar că Rusia, în ciuda superiorității sale militare covârșitoare de la început, nu va reuși să provoace Ucrainei o înfrângere decisivă. Ucraina a reușit să respingă din nou forțele ruse din zone cheie cu ajutorul tehnologiei occidentale și a forței de voință. Dar Rusia se pare că are scurgerea timpului de partea ei, pentru Ucraina fiind acum foarte important să obțină câteva victorii decisive pe câmpul de luptă, astfel încât, dacă va fi nevoie, să poată merge la masa negocierilor de pe o poziție

de forță. Occidentul și-ar dori, de asemenea, un fel de așezare la masa negocierilor în curând, astfel încât bilanțul economic pe care l-a avut acest război pentru întreaga lume să poată fi ameliorat. Dar, după ce a distrus reputația Rusiei ca forță militară credibilă, ar fi V. Putin interesat de o înțelegere realizată la masa negocierilor? Indiferent de calea ce ar urma această ultimă contraofensivă, ea va avea o influență semnificativă nu numai asupra războiului din Ucraina, ci și asupra ordinii globale emergente.

Derularea ultimelor evenimente provocate de Grupul Wagner și, inclusiv, sechestrarea de către Wagner a cartierului general al Districtului Militar de Sud din Rostov-pe-Don, care a servit în mare parte drept centru de comandă avansată pentru forțele militare rusești, va degrada comanda și controlul în timp util al forțelor ruse. Un lanț de comandă confuz sau întrerupt va avea un impact semnificativ asupra capacității armatei ruse de a pune în operă o apărare eficientă și un răspuns coordonat contraofensivei ucrainene. Cu certitudine, rebeliunea lui Prigojin va crea slăbiciuni în structura de comandă a armatei ruse pe care Ucraina le poate exploata pe câmpul de luptă.

Războiul ales de președintele rus V. Putin în Ucraina poate fi catalogat ca un eveniment istoric mondial, marcând actul final al perioadei post-Război Rece și începutul unei noi ere, încă nescrise. Spectrul evoluțiilor posibile ce ar putea să apară variază de la un nou război rece sau cald, volatil, care implică prin contribuția și atitudinea lor alți actori internaționali, la un conflict înghețat în Ucraina sau la o reglementare majoră post-Putin în care Rusia ar putea deveni parte a unei arhitecturi de securitate europene revizuite.

Singura constatare sigură despre războiul din Ucraina și evoluția Rusiei ca stat este că toate certitudinile existente până acum au fost deja spulberate și rămâne de văzut ce adjectiv urmează a putea folosi mai des în analize noastre de nivel strategic: „posibil” sau „probabil”?

II. EUROPA - RĂZBOIUL DIN UCRAINA

Cine câștigă de pe urma războiului din Ucraina?

Prof. univ. dr. Nicolae RADU

În dimineața zilei de 24 februarie 2022, Rusia a semnat ordinul de atac asupra Ucrainei, *la baza intervenției ruse în Ucraina (...) fiind „Po Zakonu”, adică în conformitate cu legea.* (Stancu, 2019) Să fie nevoia de război mai puternică decât dorința de pace?

Astăzi, după 500 de zile de la declanșarea războiului, se vorbește de contraofensiva ucraineană asupra rușilor! Cât este adevăr, cât este manipulare?

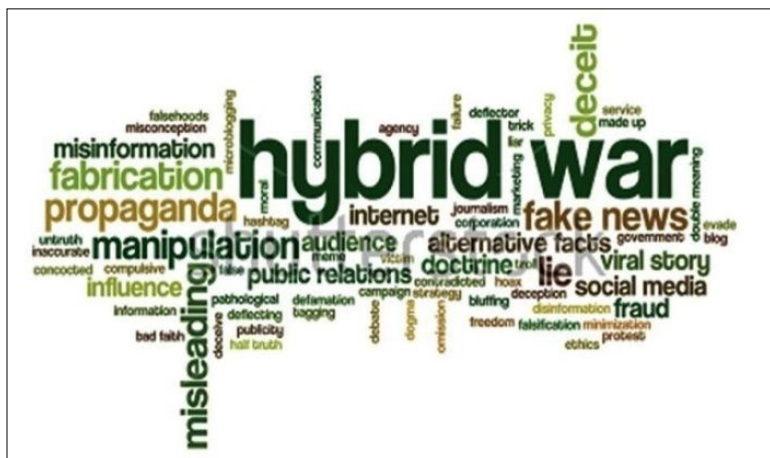
Deși războiul cu Ucraina nu se va termina curând, mult prea multe interese fiind orientate și spre resursele interne ale Rusiei, încetarea războiului trebuie încurajată, cu atât mai mult cu cât amenințarea nucleară crește de a o zi la alta!

Dezinformarea, „corelarea falsă” a unor evenimente, amplifică nesiguranța și deschide porți nedorite, inclusiv spre adoptarea unor decizii politico – militare sub imboldul emoțiilor, cu efect letal asupra păcii. (Bahador, 2015) Independența Ucrainei și dorința acesteia de aderare la NATO și la Uniunea Europeană sunt adevăratele motive care au pornit acest război?

Deși dezinformarea, în scop strategic, este încurajată, informația fabricată și ficțiunea promovate cu titlul de „adevăr”, subminează credibilitatea preocupărilor pentru restabilirea păcii, chiar și în cazul războiului din Ucraina. Situații similare au fost întâlnite în războiul din Irak, în războiul din Siria, dar și în cazul conflictului nestins dintre israelieni și palestinieni.

Dezinformarea reprezintă o armă puternică! „Fantoma de la Kiev”, un soi de Rambo convertit la luptă aeriană, asociat, pe de o parte, cu Volodimir Zelenski, Vitali Khlitschko și Miss Ucraina și, pe de cealaltă parte, cu Vladimir Putin, Serghei Lavrov, mercenarii din grupul Wagner, atrag atenția că războiul din Ucraina este și un război mediatic. În paralel cu războiul convențional din Ucraina, se desfășoară și o bătălie de amploare în spațiul virtual, în care s-au implicat și unii dintre cei mai temuți hackeri din lume, reuniți sub emblema *Anonymous*!

Campania diplomatică și informațională rusă a prezentat acțiunile Moscovei în Ucraina ca fiind aparent legale sau într-o zonă gri a normelor de drept internațional general acceptate, zonă în care precedentul face diferența de interpretare, iar precedentul intervenției Occidentului în Kosovo a fost folosit extensiv. (Stancu, 2019)

Sursa: <https://in-cuiul-catariei.info/2022/05/23/asistam-la-un-razboi-hibrid-19164>

Cine câștigă din promovarea minciunii?

În condițiile în care pacea trebuia să rămână subiect unic pe agenda întâlnirilor G20, Polonia anunță că a fost lovită de două rachete rusești, loviturile fiind soldate cu doi morți! Deși Rusia a negat atacurile, atrăgând atenția asupra unor „provocări deliberate”, președintele ucrainian Volodimir Zelensky declara că „lansarea de rachete rusești pe teritoriul NATO este un atac asupra securității colective”. Cât este adevăr? Cât este dezinformare? Echilibrul într-o lume marcată de incertitudine?

În timp ce președintele României, Klaus Iohannis, transmitea un mesaj de susținere, precizând că „România este pe deplin solidară cu prietenul și cu aliatul nostru Polonia”, adăugând *We are NATO* („Noi suntem NATO”), premierul polonez, Mateusz Morawiecki, convoca o reuniune urgentă a Comitetului pentru Securitate Națională și Apărare, iar Dmitrio Kuleba, ministrul de externe ucrainean solicita organizarea unui Summit NATO pentru acțiuni comune împotriva Rusiei! Lucrurile au revenit în „firescul” lor, imediat ce președintele american, Joe Biden, aprecia că este „puțin probabil” ca cele două rachete să fi fost lansate din Rusia!

De fapt cine a lansat rachetele și cu ce scop? *Open Sources*, oficiali americani vorbesc deja că rachetele au fost lansate de armata ucraineană cu scopul de a distruge o rachetă rusească care viza Polonia! Câte sisteme de rachete de apărare antiaeriană S-300, de producție ex-sovietică, se află în arsenalul militar ucrainian? Ajută știrile false/*fake news* la securizarea păcii?

Manipularea există, așa cum sunt evidente și construcțiile mediatice pentru demonizarea inamicului! Deosebit de importantă este *conexiunea dintre misiunile operative și rezultatele războiului*. (Kofman & Rojanski, 2015) Cum poate fi interpretată declarația președintelui ucrainean, Zelenski, potrivit căruia *rușii trebuie alungați din fiecare colț al pământului ucrainean*? Cine controlează fluxul informațional?

Indiferent de scenarii, evenimentele dramatice din ultimii doi ani, pierderea de vieți omenești, amenințările unui război nuclear, dar și „epidemia de holeră”, trebuie să-i așeze la masa negocierilor pe toți cei care ar trebui să gândească la viitorul omenirii!

În septembrie 2022, rușii acuzau pe ucraineni că au atacat centrala de la Zaporojie, cea mai mare centrală din Europa! Astăzi, ucrainenii acuză Rusia de un adevărat „ecocid”, respectiv de terorism nuclear! De ce ucrainenii și rușii se acuză reciproc?

În noaptea de 6 iunie, ora 02.50, barajul de pe Nipru, de la Kahovka a fost aruncat în aer! Potrivit administrației prezidențiale ucrainene, 16.000 de oameni au fost expuși inundațiilor după distrugerea barajului, dar și „deversării în Nipru a peste 150 de tone de ulei industrial! O informație care nu se dorește poate a fi bine înțeleasă obligă la reflecție! Distrugerea barajului de la Kahovka are consecințe asupra localităților aflate în apropierea orașului Herson, dar și asupra centralei nucleare de la Zaporojie, precum și asupra alimentării cu apă a Peninsulei Crimeea anexată în anul 2014 și aflată sub control rusesc! Cine sunt adevărații vinovați? Cine are nevoie de „fantome”?

Potrivit *Open Sources*, respectiv France Presse, președintele turc, Recep Tayyip Erdogan, a propus președinților Ucrainei și Rusiei, Volodimir Zelenski, respectiv, Vladimir Putin, „crearea unei comisii internaționale de anchetă care să elucideze ansamblul aspectelor legate de distrugerea barajului de la Nova Kahovka, în sudul Ucrainei”. Aflarea adevărului nu este imposibilă și totuși la ce ajută, în condițiile în care preocuparea pentru pace este tot mai diluată? Evidența unui act criminal nu poate fi neglijată, fie că poate fi vorba de ucraineni sau de ruși!

Fără să fie necesare studii aprofundate cu privire la intenționalitatea comportamentului, se poate vorbi de o disperare atât de mare din partea rușilor, astfel încât aceștia au devenit sinucigași? Cine are interesul să reînvie teroristul kamikaze? *Open Sources* ajută la *construirea imaginii inamicului și la mobilizarea opiniei publice*. (Bahador, 2015) Cine dorește se prezinte Rusia drept o amenințare globală? Cine are misiunea să îl „demonizeze” pe președintele rus, Vladimir Putin, și să îl prezinte drept terorist?

Analiza asupra unui act terorist nu poate fi fundamentată numai pe baza declarațiilor politice! Terorismul este o tactică de luptă neconvențională folosită pentru atingerea unor obiective politice, dar și de a instaura frică, prin folosirea calculată a violenței! *Frica este un mijloc discursiv esențial pentru legitimarea deciziilor politice, în care actorii, acțiunile și anumite evenimente pot fi prezentați și prezentate drept o „amenințare” pentru societate, iar anumite temeri pot fi construite în comunicarea publică pentru a distra atenția oamenilor de la alte temeri sau conflicte*. (Ventsel, A., Hansson, S., Madisson, M. L., & Sazonov, V., 2021)

Profilul actului terorist poate fi decodat prin cunoașterea acțiunilor violente asupra populației neangajată în conflict dar și prin identificarea metodelor, actelor criminale comise cu scopul de a aduce panică și participanților, indivizi sau grupuri care se auto declară non-statal. Din această perspectivă, cine face apel la

terorism amplificând teroarea?

În acest context, trebuie reiterată poziția președintelui statului Guineea-Bissau, Umaro Sissoco Embaló, care prezida și Comunitatea Economică a Statelor din Vestul Africii (Cedeao): „pentru comunitatea internațională, singurul lucru pe agendă este conflictul dintre Rusia și Ucraina, deși există numeroase războaie și pe continentul African; eu am impresia că, dacă ar exista un dialog serios, acest război s-ar putea încheia foarte rapid”. Dar cine își dorește ca războiul din Ucraina să se încheie? „Prelungirea conflictului și refuzul dialogului sunt în acest moment condamnabile în egală măsură, căci se alimentează reciproc într-o spirală a distrugerii”. În munca de contrainformații/contraspionaj se afirmă că trebuie să rămâi vigilent, chiar și în condițiile în care adevărul pare absolut.” (Predoiu, 2023)

Războiul psihologic este omniprezent!

Războiul din Ucraina este departe de a fi încheiat, cu atât mai mult cu cât avem de a face cu un *conflict mediatic*. (Taras, 2022) Rusia acuză SUA de implicare în desfășurarea acestui conflict. Autoritățile americane resping, însă, acuzațiile aduse. Deși nevoia de pace este prezentă, cine ține seama de interesele istorice legitime ale Rusiei? Ce înseamnă pentru regimul de la Kremlin o posibilă aderare a Ucrainei la NATO? Cât de adevărată este miza acestui război? Ține și de dorința de control asupra resurselor naturale rusești? Cine dorește înlocuirea președintelui rus Vladimir Putin de la putere?

În acest cadru, să fie întâmplătoare „deschiderea” UE pentru noi furnizori de gaz? Subminarea de către alianțe cunoscute sau secrete, a poziției Rusiei de lider pe piața europeană a gazelor, nu poate fi neglijată! Traseul livrărilor de energie a fost redesenat odată cu invazia Ucrainei.

Cine pierde și cine câștigă în urma războiului din Ucraina?

II. EUROPA - ROMÂNIA

România... cine suntem, cine ne sunt prietenii și cine dușmanii?

Prof.univ. dr. Cristian BARNA

Ecuția carpato-danubiano-pontică reprezintă premisa oricăror încercări de creionare a perspectivelor geostrategice ale țării noastre. Astfel, Gheorghe I. Brătianu arăta că marea și munții reprezintă nu numai spațiu vital pentru România, ci sunt elementele înseși ale existenței noastre, subliniind că marile puteri care au vrut să aibă controlul Mării Negre au trebuit, în mod necesar, să controleze și teritoriul carpato-dunărean.

De asemenea, România reprezintă un „stat pe lunga stradă a popoarelor dunărene”, la intersecția marilor spații de interese geopolitice, așa cum afirma Johan Rudolf Kjellén¹, sau „un stat de necesitate europeană”, după cum afirma Nicolae Iorga.

Poate acesta este motivul pentru care, de-a lungul timpului, România a fost nevoită să fie parte a unor alianțe diferite ca perspective geopolitice, generate sau generând un echilibru de putere regional, care a fost, de cele mai multe ori, bazat pe un joc de sumă nulă. Aceste alianțe au presupus pendulări ale României în poziționarea sa față de marile puteri, generate mai ales de nevoia de a beneficia de garanția suveranității teritoriale. Unele dintre aceste alianțe au urmat un curs firesc, alte alianțe, precum Tratatul de la Varșovia, au fost impuse.

După prăbușirea comunismului, România începe să fie văzută prin prisma teoriei „statului-pivot”, situat la răscrucea axelor geopolitice Occident, Eurasia, Asia Centrală și Orientul Mijlociu. Conform lui Zbigniew Kazimierz Brzezinski,² ținând cont de poziția sa geopolitică și geostrategică, România are atributele necesare unui „pivot” geopolitic, fiind un stat al cărei importanță decurge din așezarea și din vulnerabilitatea pe care o poate manifesta față de comportamentul jucătorilor geostrategici din vecinătatea sa, de exemplu Federația Rusă și Ucraina.

Sursa: <https://stirileprotv.ro/stiri/international/sondaj-doar-37-dintre-romani-sunt-de-parere-ca-rusia-este-inamicul-in-razboiul-din-ucraina.html>

¹Johan Rudolf Kjellén (1864-1922) a fost un politolog și politician suedez, recunoscut pentru inventarea unor termeni precum „biopolitică” și „geopolitică”. Împreună cu Alexander von Humboldt, Carl Ritter și Ratzel, Kjellén a pus bazele geopoliticii germane, care ulterior a fost susținută, în mod proeminent de generalul Karl Haushofer.

²Zbigniew Kazimierz Brzezinski (1928-2017) a fost un expert american în științe politice, consilier pe probleme de securitate națională pe timpul mandatului președintelui Jimmy Carter, din 1977 până în 1981. Este considerat astăzi, alături de Henry Kissinger și Samuel P. Huntington, o autoritate printre marii strategii globali americani.

În acest context, primii ani de după căderea comunismului au însemnat pentru România o perioadă de criză a identității sale geostrategice și geopolitice, fiind situată la „periferia” lumii occidentale, neacceptată încă în „familia” democrațiilor occidentale (UE și NATO), fără să beneficieze de garanții de securitate în acel mediu internațional transformat profund, care putea genera pericole la granițele sale, principalul fiind, după destrămarea URSS, tentativa Federației Ruse de a dobândi statutul de putere regională și de a-și pune în practică, a câta oară, visurile expansioniste.

În acei ani, principala îngrijorare era că România și alte țări est-europene ar fi putut deveni o „zonă-tampon” între Occident și Federația Rusă, „un stat de graniță” care să delimiteze „influența rusească”, concepte geopolitice precum cele de „zonă-tampon”, „stat de graniță” sau „flanc de stabilitate” fiind intens vehiculate cu privire la poziția geostrategică a României într-o regiune geografică identificată ca „Europa de Est”, „Sud-Estul Europei”, „spațiul ex-sovietic” etc.

Marcată de această îngrijorare, o viziune materialistă asupra poziției geopolitice a României se prefigura „Conceptul integrat privind siguranța națională a României”, din 1994 având drept corolar „geostrategic” „handicapul” apartenenței la „zona-tampon” dintre Occident și spațiul ex-sovietic, al existenței unor conflicte în vecinătatea sa (Balcani, Moldova, Orientul Mijlociu etc.), precum și al absenței unor „aliați stabili” și a unor „garanții de securitate” față de tendințele marilor puteri de promovare ofensivă a intereselor în regiune.

În acest mediu geopolitic și geostrategic instabil documentul menționa rolul pe care România îl poate juca în asigurarea stabilității și securității regionale, dată fiind localizarea geografică pe Dunăre și la țărmul Mării Negre.

La început de secol XX, poziția României era definită de convergența a patru spații geopolitice: Europa Centrală – „viitor spațiu de stabilitate și prosperitate”, Sud-Estul Europei – „principală zonă de instabilitate și nesiguranță”, Comunitatea Statelor Independente – „pe cale să-și identifice modalitatea de reformare” și Marea Neagră – „zonă de oportunitate, dar totodată sursă de risc”.

Zorii acestui secol erau martorii plasării României în decupaje geopolitice de inspirație occidentală precum „Orientul Mijlociu Extins” și „Regiunea Extinsă a Mării Negre”, marcând o etapă istorică care a însemnat aderarea țării noastre la NATO.

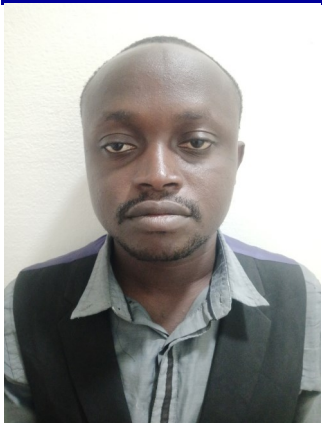
Momentul istoric al aderării României la NATO a echivalat cu legitimarea statutului strategic al României în lumea euroatlantică, atât prin obținerea unor garanții ale securității și suveranității teritoriale, cât și prin estomparea unui handicap de legitimitate și credibilitate care ne-a privat de o sursă vitală de putere, de o identitate strategică cu puternice valențe geopolitice.

În prezent, din postura de Stat Membru al NATO și al Uniunii Europene, România are posibilitatea de a modera echilibrul de putere din Regiunea Extinsă a Mării Negre, decupajul geopolitic cel mai potrivit fiind de „platformă strategică”, „marele joc” din Marea Neagră fiind atât în trecut, cât și în prezent, definit de concepte precum îndiguire și descurajare strategică.

Într-o prognoză despre cum ar arăta România peste 100 de ani, George Friedman considera că interesul geostrategic al țării noastre este să fie în siguranță față de Federația Rusă și față de Turcia.

În cunoștință de cauză cu privire la declarațiile belicoase ale unor oficiali ruși, precum și cu privire la așa-zisele acțiuni pe care Federația Rusă ar putea să le întreprindă în Transnistria sau la Marea Neagră, dat fiind acest „echilibru strategic” în Europa, precum și faptul că România este un pilon important pentru NATO, jumătate din predicția lui George Friedman a devenit obiectiv de politică externă și de securitate națională pentru țara noastră, Federația Rusă reprezentând principalul vector de amenințare externă la adresa securității naționale a României.

II. EUROPA - MIGRAȚIE

Urmărirea rutei de migrație către Europa: căutarea unor soluții pe termen lung

Oluwasogo Joseph DAIRO

(Nigeria)

Migrația este o problemă globală de amploare, deoarece milioane de oameni sunt nevoiți să își părăsească ținuturile natale în căutarea siguranței, a oportunităților economice sau a șanselor la o nouă viață. În ultimii ani, Europa, în special, a fost martora unui aflux semnificativ de migranți. Înțelegerea rutelor de migrație și abordarea provocărilor generate de acest fenomen necesită o abordare cuprinzătoare, care presupune identificarea de soluții pe termen scurt, mediu și lung.

Urmărirea rutei migraționiste

Pentru a înțelege rutele migraționiste către Europa, este esențial să cunoaștem factorii complecși care îi determină pe oameni să-și părăsească locuințele. Instabilitatea politică, persecuția politică, conflictele armate, sărăcia, lipsa de oportunități și degradarea mediului sunt printre factorii cheie ai migrației. Înțelegerea acestor factori de impuls ne permite să urmărim căile pe care le parcurg migranții pentru a ajunge în Europa.

Soluții pe termen scurt

Soluțiile pe termen scurt sunt axate în primul rând pe abordarea nevoilor umanitare imediate și pe asigurarea siguranței și bunăstării migranților. Aceste măsuri includ:

a) Operațiuni de căutare și salvare: Consolidarea operațiunilor de căutare și salvare în Marea Mediterană și pe alte rute de migrație este esențială pentru a preveni pierderea de vieți omenești pe mare. Coordonarea între țările europene (țările sursă și țările de pe rută) și organizațiile internaționale ar trebui îmbunătățită, pentru a răspunde în mod eficient la apelurile de urgență și pentru a asigura asistență în timp util.

b) Asistență umanitară: asigurarea nevoilor de bază pentru migranți - acces la hrană, apă, adăpost și asistență medicală sunt esențiale. Eforturile de colaborare între guverne, ONG-uri și agenții internaționale

Sursa: <https://www.theparliamentmagazine.eu/news/article/meps-clash-over-new-eu-asylum-and-migration-proposals>

sunt necesare pentru a asigura un sprijin adecvat pentru migranți, la sosirea acestora în țările gazdă. Și aceasta ar trebui să includă contribuții din partea țărilor sursă.

c) Sisteme de azil echitabile și eficiente: Dezvoltarea unor sisteme de azil echitabile și eficiente este crucială pentru a face față afluxului mare de solicitanți de azil. Raționalizarea procedurilor de azil, asigurarea unei reprezentări legale adecvate și implementarea unor politici eficiente de integrare sunt componente cheie ale unui sistem robust de azil.

Soluții pe termen mediu

Soluțiile pe termen mediu urmăresc să abordeze cauzele fundamentale ale migrației și să atenueze nevoia oamenilor de a efectua călătorii periculoase. Aceste măsuri includ:

a) Ajutor pentru dezvoltare și investiții: investițiile sporite în țările în curs de dezvoltare pot crea oportunități economice, pot reduce sărăcia și pot îmbunătăți condițiile de viață. Ajutorul pentru dezvoltare ar trebui să se concentreze pe promovarea creșterii economice durabile, pe consolidarea sistemelor de educație și de sănătate și pe construirea unei infrastructuri care să sporească bunăstarea comunităților. Neajunsurile sistemelor de asistență ar trebui combătute pentru a putea exista transparență și eficiență în procesul de elaborare a soluțiilor.

b) Soluționarea conflictelor și instaurarea păcii: Abordarea instabilității politice și a conflictelor armate este crucială în prevenirea migrației forțate. Eforturile diplomatice, medierea și inițiativele privind identificarea unor soluții de pace ar trebui sprijinite pentru soluționarea pe termen lung a conflictelor și pentru a promova stabilitate în regiunile de origine.

c) Adaptarea și diminuarea schimbărilor climatice: strămutarea indusă de schimbările climatice devine o realitate pentru multe comunități. Sprijinirea eforturilor de adaptare și de diminuare a schimbărilor climatice, inclusiv elaborarea de proiecte pentru energii regenerabile, practici agricole durabile și inițiative de gestionare a resurselor de apă, pot ajuta la reducerea presiunilor de mediu care determină migrația.

Soluții pe termen lung

Soluțiile pe termen lung implică strategii cuprinzătoare menite să încurajeze cooperarea globală și să abordeze provocările structurale asociate migrației. Aceste soluții includ:

a) Politici cuprinzătoare cu privire la migrație: este crucială dezvoltarea unor politici referitoare la migrație, care să fie cuprinzătoare și care să asigure un echilibru între interesele țărilor gazdă și drepturile migranților. Aceste politici ar trebui să se concentreze pe migrația ordonată și regulată, abordând nevoile pieței muncii, reunificarea familiei și oferind oportunități pentru respectarea căilor legale.

b) Educație și conștientizare: promovarea educației și a conștientizării cu privire la migrație, cauzele și impactul acesteia sunt esențiale pentru a beneficia de o societate mai incluzivă și mai empatică. Prin combaterea xenofobiei, a stereotipurilor și a dezinformării, societățile pot crea un mediu care prețuiește diversitatea și încurajează integrarea.

c) Parteneriatul global și partajarea responsabilității: Migrația este o problemă globală care necesită cooperare globală. Încurajarea colaborării internaționale, a partajării sarcinilor și a responsabilității între țări este esențială pentru a aborda în mod eficient provocările generate de migrație.

În concluzie, identificarea unor soluții pe termen lung necesită o abordare cu mai multe fațete. Prin acordarea unei atenții sporite nevoilor umanitare imediate ale migranților, stabilirea cauzelor fundamentale ale migrației, elaborarea unor politici cuprinzătoare și încheierea unor parteneriate globale, fenomenul poate fi diminuat și poate, ulterior, chiar eradicat.

III. ORIENTUL MIJLOCIU - GEOPOLITICĂ

Schimbări geopolitice: evoluții recente care au impact asupra dinamicii Orientului Mijlociu

Dr. Mohamad AL- MOKDAD
(Liban)

Orientul Mijlociu a fost multă vreme o regiune de importanță geopolitică, cu o rețea complexă, dinamică din punct de vedere istoric, politic și cultural. În ultima vreme, regiunea a fost martoră la o serie de schimbări geopolitice semnificative care îi remodelează peisajul și generează influențe la nivel global. Înțelegerea acestor evoluții este crucială pentru înțelegerea dinamicii evoluțiilor în Orientul Mijlociu și implicațiile acestora pentru stabilitatea regională, relațiile internaționale și cooperarea economică. Schimbările geopolitice se referă la schimbări de putere, alianțe și distribuția influenței între țări și actori non-statali dintr-o anumită regiune. Astfel de schimbări rezultă adesea dintr-o combinație de factori interni și externi, inclusiv schimbări în conducere, conflicte, acorduri diplomatice, evoluții economice și evoluții ale dinamicii globale.

În Orientul Mijlociu, evenimentele recente au adus schimbări semnificative în peisajul geopolitic. Unul dintre cele mai notabile a fost semnarea Acordurilor Abraham¹ în 2020, care a marcat un progres istoric în normalizarea relațiilor dintre Israel și mai multe state arabe, inclusiv Emiratele Arabe Unite, Bahrain, Sudan și Maroc. Acest acord fără precedent a redefinit alianțele regionale, a remodelat relațiile diplomatice și a deschis noi căi de cooperare economică. Mai mult, Consiliul de Cooperare al Golfului (CCG), o organizație regională formată din șase state arabe din Golful Persic, a experimentat o dinamică în schimbare. Diferența dintre Qatar și mai multe state membre ale CCG, inclusiv Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Bahrain și Egipt, a provocat tensiuni semnificative în cadrul organizației. Cu toate acestea, eforturile recente de reconciliere au oferit o rază de speranță pentru restabilirea unității și colaborării în cadrul CCG.

Sursa: https://www.stiripesurse.ro/pericolul-ignorarii-orientului-mijlociu_2740355.html

¹Acordurile Abraham sunt o serie de declarații comune referitoare la normalizarea relațiilor dintre Israel, Emiratele Arabe Unite și Bahrain, în vigoare din 15 septembrie 2020. Mediat de SUA, anunțul inițial din 13 august 2020 a vizat doar Israelul și Emiratele Arabe Unite înainte de anunțarea unui acord de continuare a relațiilor între Israel și Bahrain, pe 11 septembrie 2020. La 15 septembrie 2020, ceremonia oficială de semnare a Acordurilor Abraham a fost găzduită de SUA la Casa Albă. Ca parte a acordurilor duale, atât Emiratele Arabe Unite, cât și Bahrain au recunoscut suveranitatea Israelului, permițând stabilirea de relații diplomatice depline.

În același timp, discuțiile nucleare iraniene în curs au captat atenția comunității internaționale. Negocierile dintre Iran și puterile mondiale, care vizează revigorarea sau modificarea Planului de acțiune cuprinzător comun (JCPOA), au implicații de amploare pentru securitatea și stabilitatea regională. Rezultatul acestor discuții are potențialul de a modela relațiile dintre Iran, vecinii săi și marile puteri globale, afectând echilibrul de putere din Orientul Mijlociu.

În plus, recenta retragere a trupelor americane din Afghanistan a generat îngrijorări cu privire la potențialele consecințe pentru Orientul Mijlociu. Pe măsură ce dinamica regională continuă să evolueze, vidul creat de retragerea SUA ar putea afecta ascensiunea grupurilor extremiste și influența puterilor regionale.

În lumina acestor evoluții recente, este esențial să se monitorizeze îndeaproape schimbările geopolitice din Orientul Mijlociu și să se analizeze potențialele consecințe pe termen lung. Acest articol analizează aceste evoluții, examinând impactul acestora asupra dinamicii regionale și evidențiind necesitatea unui angajament pro-activ pentru a aborda provocările emergente. Înțelegând peisajul geopolitic în schimbare, părțile interesate pot naviga prin complexitatea și oportunitățile prezentate de Orientul Mijlociu în evoluție. Acordurile Abraham, semnate în septembrie 2020, reprezintă o revelație în peisajul geopolitic al Orientului Mijlociu. Acordurile marchează o serie de înțelegeri între Israel și mai multe state arabe, inclusiv Emiratele Arabe Unite, Bahrain, Sudan și Maroc, care vizează normalizarea relațiilor diplomatice, consolidarea cooperării economice și promovarea stabilității regionale.

Înainte de Acordurile Abraham, Israel semnase doar acorduri de pace cu Egipt, în 1979 și Iordania, în 1994. Normalizarea relațiilor cu Emiratele Arabe Unite și Bahrain a fost o un pas hotărâtor în normalizarea relațiilor, deoarece a făcut publică legătura dintre Israel și statele arabe într-un interval temporal de peste două decenii. Ulterior, Sudan și Maroc s-au alăturat acordurilor, extinzând și mai mult cercul de normalizare a relațiilor. Acordurile au redefinit alianțele regionale și au remodelat relațiile diplomatice din Orientul Mijlociu. Ele au dat naștere unui sentiment de cooperare și parteneriat între țări care au fost de-a lungul istoriei în dezacord cu Israelul, din cauza conflictului israeliano-palestinian. Acordurile au oferit acestor națiuni o oportunitate de a colabora pe diverse fronturi, inclusiv comerț, turism, tehnologie, securitate și cultură. Din punct de vedere economic, Acordurile Abraham au creat noi rute comerciale și oportunităților pentru investiții, ducând la dezvoltarea mediului de afaceri și antreprenorial din țările participante. Comerțul bilateral dintre Israel și Emiratele Arabe Unite, de exemplu, a înflorit, în sectoare precum tehnologic, agricultură, sănătatea și finanțe. Acordurile au facilitat, de asemenea, stabilirea de zboruri directe, facilitând călătoriile și îmbunătățind experiențele interpersonale.

În plus, Acordurile Abraham au avut reverberații geopolitice dincolo de țările direct implicate, aspect care a determinat o reevaluare a alianțelor tradiționale din Orientul Mijlociu. Anterior, multe state arabe au aderat la Inițiativa Arabă de Pace, care a cerut înființarea unui stat palestinian ca o condiție prealabilă pentru normalizarea relațiilor cu Israel. Acordurile au contestat această paradigmă, subliniind potențialul de cooperare regională, independent de conflictul israeliano-palestinian. Cu toate acestea, este important de menționat că Acordurile Abraham au generat reacții mixte în regiune. În timp ce unele țări, precum Arabia Saudită, și-au exprimat sprijinul pentru acorduri, altele, precum Iran și Turcia, le-au criticat, considerându-le o trădare a cauzei palestiniene. Impactul asupra conflictului israeliano-palestinian în sine rămâne un subiect de dezbatere, susținătorii considerând că o integrare regională sporită poate duce la progres, în timp ce criticii își exprimă îngrijorarea cu privire la potențiala marginalizare a cauzei palestiniene.

În concluzie, Acordurile Abraham au adus o schimbare de amploare în peisajul geopolitic al Orientului Mijlociu. Prin normalizarea relațiilor și redefinirea alianțelor, aceste acorduri au deschis calea pentru o cooperare sporită, oportunități economice și angajament diplomatic între Israel, Emiratele Arabe Unite, Bahrain, Sudan, Maroc și nu numai. Implicațiile pe termen lung ale acordurilor asupra stabilității regionale, conflictului israeliano-palestinian și dinamicii mai ample din Orientul Mijlociu sunt încă în curs de desfășurare, iar impactul lor va continua să modeleze traiectoria viitoare a regiunii.

Consiliul de Cooperare al Golfului (CCG) este o organizație regională compusă din șase state arabe din Golful Persic: Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite (EAU), Bahrain, Kuweit, Oman și Qatar. Timp de decenii, CCG a fost o platformă esențială pentru cooperarea economică, coordonarea securității și consultarea politică între statele sale membre. Cu toate acestea, ultimii ani au fost martorii unor schimbări semnificative în dinamica din cadrul CCG, generând schimbări de alianțe și relații tensionate între țările membre. Una dintre provocările proeminente cu care se confruntă CCG este ruptura dintre Qatar și alte câteva state membre, inclusiv Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Bahrain și Egipt. În iunie 2017, aceste țări au rupt relațiile diplomatice cu Qatar, acuzându-l că sprijină terorismul și se amestecă în treburile lor interne. Mișcarea a dus la o blocadă și a impus restricții asupra Qatarului, afectând comerțul, călătoriile și relațiile diplomatice din regiune. În ultimii ani s-au depus eforturile considerabile de rezolvare a crizei din Golf.

În ianuarie 2021, Declarația de la Al-Ula² a fost semnată în timpul summit-ului CCG, marcând un pas semnificativ către reconciliere. Declarația a avut ca scop restabilirea relațiilor diplomatice, ridicarea blocadei asupra Qatarului și promovarea unității și cooperării în cadrul CCG. Declarația de la Al-Ula a întrevide oportunități de soluționare a diviziunii și de restabilire a unității CCG. De la semnarea sa, au existat evoluții pozitive, inclusiv redeschiderea frontierelor, reluarea zborurilor și restabilirea legăturilor diplomatice dintre Qatar și țările învecinate. Acest lucru a deschis calea pentru o cooperare reînnoită în diferite domenii, cum ar fi integrarea economică, colaborarea în materie de securitate și inițiative comune. Dinamica în schimbare în cadrul CCG are implicații pentru stabilitatea regională și echilibrul de putere din Orientul Mijlociu. Evoluțiile au evidențiat diferențe politice subiacente și prioritățile divergente între statele membre, fiecare țară urmărind propriile interese și alianțe. De asemenea, a scos în evidență vulnerabilitatea unității CCG și necesitatea unor mecanisme consolidate pentru a aborda disputele interne și a menține procesul colectiv de luare a deciziilor. Eforturile recente de reconciliere reprezintă o oportunitate de a reconstrui încrederea, de a consolida cooperarea și de a revitaliza rolul CCG ca bloc regional. Restabilirea relațiilor diplomatice și reluarea comerțului și a călătoriilor au potențialul de a stimula creșterea economică și de a spori cooperarea în materie de securitate. În plus, un CCG unit poate juca un rol mai influent în abordarea provocărilor comune, cum ar fi conflictele regionale, terorismul și diversificarea economică.

Cu toate acestea, rămân provocări în restabilirea completă a unității CCG. Deși s-au înregistrat progrese, va fi esențial să se abordeze problemele de bază care au condus la ruptură și să se construiască mecanisme de soluționare a conflictelor și de stabilire a unui consens. Perspectivile cu privire la aspecte care pot genera divergențe în regiune, precum influența Iranului, conflictul israeliano-palestinian și peisajul geopolitic mai larg, vor necesita dialog și negocieri continuă.

În concluzie, dinamica din cadrul CCG a cunoscut schimbări semnificative din cauza rupturii dintre Qatar și mai multe state membre. Eforturile recente de reconciliere au arătat semne reale de progres, dar sunt necesare eforturi susținute pentru a reconstrui încrederea, a stimula unitatea și a aborda problemele de bază. Rezolvarea disputelor interne și consolidarea cooperării în cadrul CCG sunt cruciale pentru stabilitatea regională, integrarea economică și securitatea colectivă în fața provocărilor continue din Orientul Mijlociu.

Retragerea SUA din Afghanistan³, care a culminat cu retragerea completă a trupelor americane în septembrie 2021, a avut un impact major asupra Afghanistanului, a regiunii și a comunității internaționale. Implicațiile acestei retrageri sunt multiple și au impact asupra securității, stabilității politice, dinamicii regionale și asupra eforturilor de combatere a terorismului.

Retragerea forțelor americane a creat un vid de securitate în Afghanistan, permițând talibanilor să-și extindă rapid controlul și influența teritorială. Guvernul afgan s-a confruntat cu provocări în menținerea controlului și a securității, ceea ce a dus la o creștere a violenței și a instabilității în întreaga țară. Plecarea forțelor militare internaționale a afectat capacitatea Forțelor Naționale de Apărare și Securitate Afgane (ANDSF), care s-au bazat în mare măsură pe sprijinul, pregătirea și finanțarea SUA. Escaladarea conflictului și deteriorarea situației de securitate au dus la o criză umanitară, cu mii de afgani strămutați, confruntându-se cu penurie de alimente și fără acces la serviciile de bază. Retragerea a dus, de asemenea, la un aflus de refugiați afgani care caută siguranță și azil în țările vecine și nu numai, punând o presiune asupra comunităților gazdă și a sistemelor internaționale. Retragerea SUA a stârnit îngrijorări în rândul țărilor vecine, inclusiv în Pakistan, Iran, Tadjikistan și Uzbekistan, cu privire la potențiala răspândire a violenței, la intensificarea fenomenului terorist și la creșterea fluxului de refugiați peste granițele lor. Puteri regionale, precum China, Rusia și India, au monitorizat îndeaproape situația din Afghanistan, datorită intereselor lor strategice, care includ stabilitatea regională, eforturile de combatere a terorismului și oportunitățile economice.

Retragerea a stârnit îngrijorări cu privire la renașterea grupurilor extremiste, inclusiv Al-Qaeda și ISIS, în Afghanistan. Prezența spațiilor lipsite de guvernare și forțele de securitate afgane slăbite creează un mediu

²În iunie 2017, Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Egipt și Bahrain au anunțat că vor rupe legăturile diplomatice cu Qatar și vor întrerupe legăturile de transport către Qatar. Trei ani și jumătate mai târziu, statele au convenit să restabilească relațiile diplomatice. La 5 ianuarie 2021, Declarația de la Al-Ula a fost semnată împreună cu Qatar în timpul celui de-al 41-lea Summit al Consiliului de Cooperare al Golfului, de la Al-Ula, în Arabia Saudită. Deși Declarația nu a fost publicată, înțelegem că statele participante au convenit să nu „încalce suveranitatea, să nu amenințe securitatea sau să vizeze conexiunile la nivel social” a celorlalte state participante. Deși recunoaște că trebuie depuse mai multe eforturi în urma rupturii din iunie 2017, ministrul Afacerilor Externe din Emiratele Arabe Unite, Anwar Gargash, a spus că mișcarea are ca scop să se asigure „că securitatea, stabilitatea și prosperitatea țărilor și poporului nostru sunt prioritare”.

³Emiratul Islamic al Afghanistanului, colocvial, Afghanistan, este o țară din Asia Centrală. Se învecinează cu Iranul la vest, Pakistanul la sud și la est, Turkmenistanul, Uzbekistanul și Tadjikistanul la nord, și cu China în estul extrem. Este una dintre cele mai sărace țări ale lumii. Este situat în estul Orientului Mijlociu, fiind uneori considerat ca făcând parte din această parte a lumii.

propice reapariției lor.

Pierderea prezenței militare americane și a capacităților de informații împiedică eforturile de combatere a terorismului, ceea ce face dificilă o monitorizare și combatere eficientă a amenințărilor teroriste care provin din Afghanistan. Retragera a stârnit îngrijorări cu privire la soarta drepturilor femeilor, a drepturilor omului și a progresului înregistrat de societatea afgană în ultimele două decenii. Există temeri că revenirea talibanilor la putere ar putea duce la erodarea câștigurilor în egalitatea de gen, accesul la educație și participarea femeilor la viața publică. Retragera SUA a ridicat semne de întrebare cu privire la credibilitatea și angajamentul american ca partener de securitate și rolul său în afacerile globale. Aliații și partenerii s-au confruntat cu implicațiile retragerii și cu nevoia de a-și recalibra strategiile și angajamentele regionale. Retragera SUA din Afghanistan a avut implicații profunde în mai multe dimensiuni. Situația de securitate din acest stat s-a deteriorat, talibanii câștigând teren și generând instabilitate. Criza umanitară, preocupările regionale și potențialele amenințări teroriste au determinat actorii regionali și internaționali să-și reevalueze politicile și angajamentele. Impactul retragerii va continua să se dezvolte, iar consecințele sale pe termen lung asupra Afghanistanului și a regiunii în general nu au fost încă pe deplin hotărâte.

În concluzie, Orientul Mijlociu a cunoscut schimbări geopolitice semnificative în ultimele luni, cu o serie de evoluții care au afectat dinamica regiunii. Acordurile Abraham au remodelat relațiile diplomatice și au redefinit alianțele, deschizând noi căi de cooperare și integrare economică. Cu toate acestea, conflictul israeliano-palestinian și perspectivele divergente din regiune nu își pierd din importanță. Dinamica în schimbare din cadrul Consiliului de Cooperare al Golfului (CCG) a evidențiat provocările pentru menținerea unității și cooperării între statele membre. Eforturile recente de reconciliere reprezintă perspective pentru refacerea stabilității regionale și abordarea provocărilor comune, este necesar ca acestea să fie susținute pentru a construi mecanisme de soluționare a conflictelor. Retragera SUA din Afghanistan a avut consecințe de amploare, inclusiv apariția un vid de securitate, violență crescută și o criză umanitară. De asemenea au apărut îngrijorări cu privire la reapariția grupurilor extremiste și fluxurilor de refugiați, influențând dinamica regională și eforturile de combatere a terorismului. Traectoria viitoare a Afghanistanului și implicațiile sale pentru Orientul Mijlociu vor necesita atenție și angajament continuu din partea comunității internaționale.

Aceste evoluții recente evidențiază natura complexă și interconectată a peisajului geopolitic al Orientului Mijlociu. Ele atrag atenția asupra importanței monitorizării îndeaproape a dinamicii în evoluție, a promovării dialogului și a cooperării și identificării unor soluții cuprinzătoare la provocările regionale. Angajamentul pro-activ, respectul pentru suveranitate și o înțelegere nuanțată a complexității regiunii vor fi vitale pentru a face față unei dinamici regionale în continuă schimbare și pentru a identifica soluții de pace, stabilitate și prosperitate în Orientul Mijlociu.

III. ORIENTUL MIJLOCIU - ISRAEL

Ciclicitatea violențelor dintre Israel și Hamas

Andreea Cristina STANCA

Anul 2006 marchează o schimbare în arhitectura politică a palestinienilor, pe scenă făcându-și prezența organizația Hamas care câștiga alegerile pentru conducerea Fâșiei Gaza.

Înființată în anul 1987, Hamas își are originile într-o aripă a Frăției Musulmane care opera în Fâșia Gaza, desprinzându-se de aceasta în momentul în care palestinienii începeau revolta împotriva ocupației israeliene. Așadar, în contextul primei Intifade care a avut loc între anii 1987-1994, organizația palestiniană Hamas a devenit din ce în ce mai prezentă în dinamica evenimentelor din Fâșia Gaza.

Spre sfârșitul revoltei palestinienilor, Hamas s-a implicat activ în lupta împotriva Statului Israel, având loc și primul atac terorist desfășurat de organizația palestiniană. Acțiunile violente întreprinse de către Hamas au fost ferm condamnate de actorii sistemului internațional, printre care Uniunea Europeană (UE), Statele Unite ale Americii (SUA), Marea Britanie, Israel și nu numai.

În acest sens, organizația palestiniană se află pe lista organizațiilor teroriste a UE¹. Există însă și state care susțin Hamas, atât financiar, cât și ideologic. Poate cei mai importanți actori, al căror sprijin este esențial pentru Hamas ar fi Iran și Siria.²

Important de menționat ar fi faptul că, inițial, Hamas a primit sprijin financiar din partea Israelului pentru dezvoltarea societății palestinienilor, fiind construite școli, spitale și nu numai. Așadar, relația dintre cei doi actori nu a fost întotdeauna conflictuală, momentul publicării Cartei Hamas schimbând radical interacțiunea dintre aceștia.

Distrugerea de către armata israeliană a clădirii în care se afla comandantul Jihadului Islamic, Ali Ghali

Sursa: <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-kills-senior-gaza-commander-militants-fire-rockets-across-border-2023-05-11/>

¹Carmen Avram (2021), *The Gaza Conflict and Hamas Rocket stockpiles*, European Parliament, 18 mai 2021, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2021-002665_EN.html

²Mirren Gidda (2014), *Hamas Still Has Some Friends Left*, TIME, 25 iulie 25, 2014, <https://time.com/3033681/hamas-gaza-palestine-israel-egypt/>

În cadrul acesteia erau prezentate principalele obiective ale organizației, cele mai relevante referindu-se la lupta împotriva statului israelian și distrugerea acestuia³. Așadar, acesta poate fi considerat momentul în care lua naștere disputa dintre Hamas și Israel, conflict care a escaladat și există și astăzi.

Implicațiile conflictului

Precum afirmam anterior, în istoria interacțiunii dintre Hamas și Israel a existat o perioadă pașnică, de cooperare. Dar, cu toate acestea, în evoluția relației celor doi actori există evenimente din ce în ce mai violente, conflictul escaladând și provocând victime de ambele părți.

Conflictul început în 1987 a produs peste 14.000 de victime până în anul 2021, majoritatea fiind palestinieni⁴. Datele indică faptul că din 2021 până în prezent numărul continuă să crească, în această perioadă fiind provocate peste alte 800 de victime. Implicațiile conflictului vizează și aspecte precum nivelul scăzut de trai al palestinienilor, amenințări de securitate la adresa Israelului și chiar conflicte între cele două societăți.

Accesul la servicii medicale, la educație sau chiar la resurse de apă și electricitate este limitat în Fâșia Gaza. După venirea la putere a Hamas, populația palestiniană a devenit izolată de lumea exterioară, accesul la locuri de muncă în afara teritoriului a fost afectat, așadar construirea unei economii stabile fiind imposibilă.

Astfel, acest conflict a condus la deteriorarea nivelului de trai al palestinienilor, aceștia fiind victime ale conflictului. În același timp, în ceea ce privește populația Israelului, și aceasta este afectată în mod direct de conflict, violențele cauzând victime în rândul populației civile.

Dinamica anului 2023

Dacă analizăm evoluția evenimentelor, observăm faptul că există momente în care violențele descaladează și perioade în care există confruntări directe, care cauzează victime atât în rândul palestinienilor, cât și în cel al israelienilor.

De-a lungul timpului au existat momente în care intensitatea violențelor a atins cote devastatoare. Este vorba despre anii 2008-2009, 2014, 2018, 2021 și 2023. Evenimentele din anul 2023 demonstrează imposibilitatea soluționării conflictului dintre Israel și Hamas, în acest moment neexistând perspective prin care violențele să ia sfârșit.

La începutul lunii mai, 2023, violențele s-au intensificat, fiind lansate sute de rachete spre sudul Israelului, dar și spre Fâșia Gaza. Chiar dacă Egiptul a facilitat încetarea focului, declarațiile liderilor politici demonstrează faptul că violențele vor fi reluate. Prim-ministrul israelian, Benjamin Netanyahu, afirma faptul că: „Această rundă nu s-a încheiat. [...] Le spunem teroriștilor și celor care îi trimit: vă vedem peste tot. Nu vă puteți ascunde, iar noi alegem timpul și locul pentru a vă lovi”. În același timp, Hamas declara faptul că „Rezistența este pregătită pentru orice [...] Dacă Israelul persistă în agresivitatea și aroganța sa, îl așteptăm zile întinse.”

Lansarea rachetelor din Fâșia Gaza spre Israel

Sursa: <https://www.aljazeera.com/news/2023/5/10/israeli-palestinian-fighting-ongoing-as-egypt-ceasefire-falters>

³Carta Hamas, https://avalon.law.yale.edu/20th_century/hamas.asp

⁴The Israel-Palestine Conflict Has Claimed 14,000 Lives Since 1987, *The Economist*, <https://www.economist.com/graphic-detail/2021/05/18/the-israel-palestine-conflict-has-claimed-14000-lives-since-1987>

Așadar, afirmațiile elitelor politice ilustrează continuitatea violențelor, fiind creionat un viitor conflictual. Rădăcinile adânci ale conflictului ilustrează complexitatea acestuia, în viitorul apropiat șansele de soluționare fiind aproape imposibile. Continuitatea conflictului are consecințe profunde atât din punct de vedere al securității, cât și din punct de vedere umanitar.

III. ORIENTUL MIJLOCIU - ISRAEL

Netanyahu la răscruce de drumuri

Eva J. KOULOURIOTIS
(Grecia)

„Suntem încrezători că putem face față oricărei amenințări pe cont propriu”. Această sentință a făcut parte dintr-o scurtă declarație a prim-ministrului, Benjamin Netanyahu, după o întâlnire cu Comitetul Ministerial pentru Afaceri de Securitate Națională, pentru a evalua exercițiul la scară largă efectuat de IDF¹, care a început la sfârșitul lunii mai și a durat aproximativ zece zile.

Aceste exerciții sunt cele mai mari pentru Forțele de Apărare Israeliene din ultimii ani. Ele simulează un război pe mai multe fronturi care, la un moment dat are implicații politice și militare. În opinia mea, este cel mai tensionat moment trăit de conducerea politică și militară din Israel, în lumina divergențelor care au început să apară în public cu principalul aliat al Israelului de la Washington, pe de o parte, și în lumina dezvoltării rapide a programului nuclear iranian, pe de altă parte.

Pe 31 mai, o delegație israeliană a sosit la Washington. Delegația a fost compusă din consilierul israelian pentru securitate națională, Tzachi Hanegbi, ministrul israelian al afacerilor strategice, Ron Dermer și șeful Agenției de Securitate Israeliană (Shin Bet), Ronen Bar.

Delegația s-a întâlnit cu o serie de oficiali americani, în frunte cu directorul CIA William Burns și consilierul pe probleme de securitate națională al președintelui SUA, Jake Sullivan.

Aceste întâlniri au venit după scurgeri de informații cu privire la un acord preliminar încheiat între Washington și Teheran, cu medierea statelor Oman și Qatar privind programul nuclear iranian. Acordul se bazează pe principiul *quid-pro-quo*, în care Teheranul se angajează că va reduce îmbogățirea cu uraniu la mai puțin de 60%, în schimbul eliberării de către Washington a unei părți din fondurile înghețate pentru Teheran. Acest acord, dacă este implementat, poate fi începutul unei reveniri la negocieri mai ample, care să se concretizeze în elaborarea un nou acord mai cuprinzător.

Sursa: <https://www.arabnews.com/node/2331141/middle-east>

¹Forțele de Apărare ale Israelului (IDF), Tsva ha-Hagana le-Yisra'el, denumită și „Armata de Apărare” pentru Israel, este armata națională a statului Israel. Este formată din trei ramuri : Forțele Terestre Israeliene, Forțele Aeriene Israeliene și Marina Israeliană. Este singura aripă militară a aparatului de securitate israelian. IDF este condusă de șeful Statului Major General, care este subordonat ministrului israelian al apărării.

Această știre, după părerea mea, a fost motivul vizitei delegației de securitate israeliene la Washington. Nu există informații clare despre ceea ce s-a discutat în timpul acestei vizite, dar noi, în calitate de observatori, putem prezenta o percepție apropiată a ceea ce s-a discutat în camere închise din Washington între oficialii israelieni și americani. Este clar că participarea șefului Shabak² confirmă faptul că delegația are informații legate de programul nuclear al Iranului, despre care s-a discutat, precum și că părți din instalațiile nucleare militare au început să fie transferate în locuri fortificate la o adâncime de 60 și 80 de metri subteran, ceea ce face distrugerea lor imposibilă sau cel puțin complicată, pe lângă informațiile despre cantitatea de uraniu îmbogățit, colectată recent de Teheran.

Diseminarea acestor informații de către partea israeliană, americanilor a venit în paralel cu respingerea de către Netanyahu a oricărui acord temporar. Acest mesaj direct din Israel a fost întâmpinat cu tensiune și supărare de partea americană, ceea ce s-a tradus în anularea vizitei lui Blinken în Israel, programată pentru 9 mai. Acest lucru este ceea ce l-a determinat pe Netanyahu să spună în declarația sa, menționată la începutul acestui articol, conform căreia Israelul este capabil să acționeze singur.

Dar poate Israelul să acționeze singur împotriva programului nuclear al Iranului și care sunt opțiunile alternative? De la început, trebuie subliniat că factorul timp este foarte important în cazul în care se confirmă scurgeri de informații despre transferul în subteran a instalațiilor nucleare iraniene. Această realitate îi mai lasă lui Netanyahu un răgaz de câteva săptămâni sau luni înainte ca programul nuclear al Iranului să devină complet protejat de orice țintă externă. Prin urmare, soluțiile avute la dispoziție sunt: fie o lovitură care va întârzia programul nuclear al Iranului cu luni sau cel mult un an sau o lovitură de amploare asupra programului sau a calea diplomației prin acordarea de încredere Washingtonului, viziunii sale și deciziilor adoptate de oficialii săi.

În ceea ce privește opțiunea diplomatică, este clar că oficialii israelieni nu au încredere în intențiile Teheranului, așa cum nu mai au încredere nici că Washingtonul chiar nu vrea ca Teheran să devină un stat nuclear.

Într-adevăr, o mare parte a oficialilor israelieni s-au convins că un Iran nuclear nu este o amenințare pentru Washington și pentru influența sa internațională. În consecință, această percepție diminuează din ce în ce mai mult încrederea dintre oficialii israelieni și americani.

Recent au apărut indicii privind detensionarea relațiilor dintre Teheran și Washington, iar unul dintre aspectele care confirmă acest lucru este vizita oficialilor Agenției Internaționale pentru Energie Atomică la Teheran. Ulterior vizitei, Irak a acordat Iranului fonduri în valoare de 3 miliarde de dolari, fonduri care fuseseră înghețate.

În ciuda faptului că, oficial SUA a negat că a ajuns la vreun acord, acești indici fac cu siguranță parte dintr-o schemă mai amplă. În ceea ce privește concluziile din punct de vedere militar, da, Forțele de Apărare ale Israelului au capacitatea militară și logistică de a lovi programul nuclear al Iranului și de a-l distruge complet, dar cel mai mare pericol după această lovitură îl reprezintă reacția Iranului și a milițiilor sale din regiune. Dacă va fi cazul, atunci Israel va avea nevoie de sprijin din partea SUA, pentru a face față la mii de rachete și drone care vor fi lansate din Liban, Gaza, Siria, Irak și Yemen, nu numai din Iran.

Printre cursurile care sunt predate ofițerilor IDF, există o secțiune legată de starea psihologică a ofițerului înainte și după luarea unor decizii importante, unde ofițerul poate fi nevoit să ia o decizie periculoasă și ieșită din comun, dar este important ca el să fie calm să se ocupe cu cea mai mare ingeniozitate de rezultatele deciziei sale.

Netanyahu, un fost ofițer de armată, știe foarte bine că se află la o răscruce care poate fi cea mai importantă pentru Israel de la acordul de la Camp David cu Egipt. Fie va „tolera” Iranul, care beneficiază de un exces de putere prin care are capacitatea de a redefini ecuația puterii în Orientul Mijlociu în general, fie va hotărî să intre în război de unul singur/pe cont propriu.

²Agenția de Securitate a Israelului, „Serviciul de Securitate Generală”; mai cunoscut după acronimele Șabak (pronunțare în ebraică) sau Șin Bet (o abreviere de două litere a numelui în ebraică), este serviciul de securitate internă al Israelului. Motto-ul său este „Magen veLo Yera'e” („Apărătorul care nu va fi văzut” sau „Scutul nevăzut”). Este una din cele trei agenții principale ale comunității de informații din Israel, alături de Direcția Informații Militare, Aman (serviciul de informații al armatei) și Mossad (serviciul de informații externe).

IV. ORIENTUL MIJLOCIU ȘI NORDUL AFRICII (MENA) - SUDAN

Lupta continuă a Sudanului

Joseph Oluwasogo DAIRO
(Nigeria)

Introducere

Sudanul, cea mai mare țară din Africa, a fost mult timp afectat de conflicte armate care și-au pus amprenta semnificativ în rândul populației și supra stabilității sale. Istoria complexă a națiunii, diverse etnii și disparitățile regionale au contribuit la o serie de confruntări interne și externe, provocând suferințe umane imense și împiedicând progresul socio-economic.

Unele dintre aceste conflicte sunt evidențiate mai jos.

Conflictul din Darfur

Unul dintre cele mai cunoscute conflicte armate din Sudan este conflictul din Darfur, care a izbucnit în 2003. Conflictul a apărut în primul rând din cauza tensiunilor etnice dintre păstorii arabi și fermierii non-arabi, din cauza resurselor limitate, inclusiv pământ și apă. Ceea ce a început ca o dispută localizată a escaladat rapid într-o criză umanitară de amploare, având consecințe devastatoare.

Acțiunile coordonate de guvern și grupurile de miliție arabă, cunoscute sub numele de Janjaweed, au condus la violență

pe scară largă împotriva grupurilor etnice non-arabe, care a generat pierderea a sute de mii de vieți și la strămutarea a milioane de oameni. Conflictul a atras atenție internațională, aspect care a condus la implicarea forțelor de menținere a păcii în subordinea Națiunilor Unite și a Uniunii Africane (UNAMID). Deși s-au înregistrat unele progrese în ultimii ani, o pace durabilă în Darfur rămâne o provocare, deoarece problemele subiacente precum marginalizarea politică și deficitul de resurse continuă să persiste.

Sursa: https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/06/15/sudanese-army-accuses-paramilitary-of-killing-west-darfur-governor_6031975_4.html

Independența Sudanului de Sud și consecințe

Istoria conflictelor armate ale Sudanului este strâns legată de independența Sudanului de Sud. După ani de război civil și conflicte politice, Sudanul de Sud și-a câștigat independența în iulie 2011, astfel apărând cea mai tânără națiune din lume. Cu toate acestea, această separare nu a dus la o pace durabilă pentru nicio țară. În schimb, în 2013, Sudanul de Sud a ajuns să fie implicat într-un conflict intern, când președintele Salva Kiir l-a acuzat pe fostul său adjunct, Riek Machar, că a încercat o lovitură de stat. Lupta pentru putere dintre acești lideri politici a declanșat violențe etnice, generând la un război civil devastator, care a luat nenumărate vieți și a strămutat milioane de cetățeni.

Războiul civil sudanez

Războiul civil sudanez este unul dintre cele mai lungi și mai mortale conflicte din istoria modernă. A început în 1955, chiar înainte ca Sudanul să obțină independența față de dominația colonială britanică și egipteană în 1956. Conflictul a fost cauzat de diverși factori, inclusiv tensiuni etnice, religioase și regionale, precum și dezacorduri cu privire la distribuția puterii și a resurselor. Războiul a luat o nouă întorsătură în 1983, când guvernul sudanez, condus de președintele Jaafar Nimeiry, a impus legea islamică, Sharia, în întreaga țară, inclusiv în regiunile în care majoritatea populației nu era de religie islamică. Această mișcare a mărit diferențele dintre nordul predominant arab și musulman și sudul cu diversitate etnică și cu o majoritate creștină. Conflictul din Sudanul de Sud a escaladat într-un război pe scară largă, ducând la violențe de amploare și crize umanitare. Acordul cuprinzător de pace (CPA) din 2005 a acordat un răgaz temporar, culminând cu secesiunea Sudanului de Sud în 2011. Cu toate acestea, punerea în aplicare a CPA a avut parte de provocări, iar tensiunile din regiuni precum Munții Nuba și Nilul Albastru, au persistat generând noi conflicte.

Unele grupuri armate din Sudan sunt:

1. Mișcarea de Eliberare a Poporului Sudanez/Armata-Nord (MEPS/A-N): Acest grup este o facțiune armată care a descins din Mișcarea/Armata de Eliberare a Poporului Sudanez (M/AEPS), dar operează în principal în regiunile Kordofan de Sud și Nilul Albastru. A fost implicat în conflictul din aceste regiuni, luptând împotriva forțelor guvernamentale.

2. Mișcarea/Armata de Eliberare a Sudanului (M/AES): M/AES este un grup de rebeli care reprezintă interesele diferitelor comunități marginalizate din Darfur. Acest grup urmărește să găsească soluții pentru nemulțumirile politice și economice cu care se confruntă aceste comunități.

3. Mișcarea pentru Justiție și Egalitate (MJE): Un alt grup rebel proeminent din Darfur, MJE, își propune să atragă atenția asupra problemelor de justiție socială, marginalizare politică și disparități economice în regiune.

4. Mișcarea de Eliberare a Sudanului/Armata-Abdul Wahid (MES/A-AW): Această facțiune este un grup divizat din M/AES inițial și operează în Darfur. Conducătorul Abdul Wahid Nur, a fost implicat în conflictul din Darfur.

5. Forțe de sprijin rapid (FSR): FSR este un grup paramilitar susținut de guvern care a jucat un rol semnificativ în conflictele armate, inclusiv în Darfur. S-a confruntat cu acuzații de încălcare a drepturilor omului și a fost utilizat de guvern în diferite operațiuni militare. FSR a apărut din Janjaweed, această din urmă denumire fiind un termen folosit pentru a se referi la milițiile arabe, acuzate că au comis atrocități în Darfur la începutul anilor 2000. De atunci, unele dintre aceste grupuri au fost integrate în forțele oficiale de securitate ca FSR.

6. Forțele armate sudaneze (FAS): FAS este armata oficială a Sudanului și a fost implicată în diferite conflicte din țară, inclusiv în Darfur, Kordofan de Sud și Nilul Albastru.

7. Mișcarea de eliberare a poporului din Sudan în opoziție (MEPS-IO): Această facțiune a apărut din războiul civil din Sudanul de Sud, dar a fost activă și în Sudan. Este afiliată MEPS/A-N și s-a angajat în ostilități împotriva forțelor guvernamentale.

8. Frontul Revoluționar din Sudan (FRS): FRS este o alianță a unor diverse grupuri rebele, inclusiv MEPS/A-N, M/AES și MJE. Alianța își propune să lucreze susținut pentru a aborda probleme legate de soluționarea conflictelor și subdezvoltare din Sudan.

9. Congresul Beja: Acest grup reprezintă interesele grupului etnic Beja din estul Sudanului și pledează pentru drepturile lor politice și economice.

Altele sunt:

- Frontul de Eliberare,
- Abyei Alianța Forțelor Revoluționare din Sudanul de Vest,
- Anyanya,
- Anyanya II,
- Frontul de Eliberare a Azaniei,
- Autoritatea civilă pentru Noul Sudan,
- Frontul de Est (Sudan),
- Forța de Apărare Equatoria,
- Janjaweed,

- Armata de Rezistență a Domnului,
- Convenția Națională a Noului Sudan,
- Mișcarea Națională pentru Reformă și Dezvoltare,
- Frontul Răscumpărării Naționale,
- Armata Albă Nuer,
- Frontul Popular pentru Renașterea Națională,
- Rashaida Lei Liberi,
- SPLA-Nasir,
- Mișcarea/Armata de Eliberare a Sudanului,
- Forțele de Apărare ale Poporului Sudan/Frontul Democrat,
- Frontul Revoluționar din Sudan,
- Consiliul revoluționar al trezirii sudaneze,
- Tajammu Al-Arabi,
- Armata Ugandei (1971–1980).

Este important să înțelegem că situația din Sudan este instabilă, iar dinamica grupurilor armate se poate schimba rapid din cauza schimbării alianțelor, acțiunilor guvernamentale și implicării internaționale. Anul acesta, după săptămâni de escaladare a tensiunilor, la 15 aprilie au izbucnit ciocniri militare deschise între Forțele Armate Sudaneze (FAS) și Forțele de Sprijin Rapid (FSR). Motivul care stă la baza conflictelor este lupta pentru putere.

În centrul ciocnirilor se află doi bărbați: liderul militar al Sudanului Abdel Fattah Al-Burhan și comandantul forțelor paramilitare de sprijin rapid (FSR), Mohamed Hamdan Dagalo. Până de curând, erau aliați. Cei doi au lucrat împreună pentru a-l răsturna pe președintele sudanez, Omar al-Bashir, în 2019, și au jucat un rol esențial în lovitura militară din 2021. Cu toate acestea, au apărut tensiuni în timpul negocierilor pentru integrarea FSR în armata națională, ca parte a planurilor de restabilire a guvernării civile.

Cea mai importantă întrebare este: cine s-ar subordona cui în noua ierarhie?

Aceste ostilități sunt punctul culminant a ceea ce ambele părți consideră o luptă existențială pentru dominație. Disputele politice împiedică integrarea FSR în armată. Una din chestiunile care împiedică integrarea sa în forțele armate sudaneze este legată de insistențele FSR de a face parte din forțele armate sudaneze după un interval temporal de zece ani, în timp ce aceasta din urmă dorește ca procesul să aibă o durată de doi ani. O altă chestiune este legată de statutul acordat ofițerilor FSR în viitoarea ierarhie și dacă acestea ar trebui să fie sub comanda șefului armatei – mai degrabă decât comandantului șef al Sudanului – care este în prezent Burhan. Ca semn al rupturii lor, Dagalo și-a exprimat regretul față de lovitura de stat din octombrie 2021.

FSR este o organizație paramilitară care a făcut parte din milițiile Janjaweed, care au activat în timpul războiului din Darfur. A fost creată oficial de președintele Bashir în 2013 și a fost condusă de Dagalo și supravegheată direct de Bashir. Și-a câștigat notorietatea în urma represiei protestatarilor pro-democrație în timpul masacrului de la Khartoum, din iunie 2019. Regimul Bashir a permis mai multor grupuri armate, inclusiv FSR, să funcționeze în cadrul forțelor armate, cu scopul de a preveni amenințările la adresa securității, o practică cunoscută sub numele de „avertizare și prevenție”. Atât FSR, cât și armata au avut parte de pregătire pe linie de securitate și înarmare din Rusia având ca monedă de schimb, aurul. Consolidarea puterii FSR și a lui Dagalo a presupus și o acumulare rapidă de capital, șeful organizației paramilitare punând mâna pe zone cheie de exploatare a aurului din Darfur, acumularea a venit și ca urmare a intervenției din timpul Războiului Civil din Yemen, ca parte a forțelor coaliției conduse de Arabia Saudită, ca urmare a colaborării cu Grupul Wagner (Consolidarea influenței Rusiei în Africa). Acest lucru a dus la creșterea rapidă a numărului forțelor FSR la zeci de mii, precum și la logistica acestora achiziționând mii de vehicule dotate cu armament, care patrulau în mod regulat pe străzile din Khartoum.

Cu toate acestea, Sudanul a negat în permanență prezența Wagner pe teritoriul său.

Tensiunile dintre FSR și guvernul sau armata sudaneză sunt semne clare care pot fi văzute înaintea unui conflict major.

La 11 aprilie 2023, FSR au fost dislocate în apropierea orașului Merowe și în Khartoum. Forțele guvernamentale le-au ordonat să plece, dar au refuzat, ceea ce a dus la ciocniri, iar forțele RSF au preluat controlul bazei militare Soba, la sud de Khartoum. În 13 aprilie 2023, Forțele de intervenție rapidă au început să se mobilizeze, stârnind temeri cu privire la apariția unei rebeliuni împotriva juntei. Forțele armate sudaneze au declarat că mobilizarea a fost ilegală.

Evenimentele care se desfășoară în prezent în Sudan sunt similare unei lupte pentru putere întâlnită în state slabe, în care există mai multe grupuri armate puternice și fiecare luptă pentru control. Cu toate acestea, conflictul politic și escaladarea confruntărilor militare sunt de fapt mult mai complexe decât o simplistă luptă pentru putere.

De la începutul anilor 2000 și până în prezent, FSR a crescut ca număr la peste 100.000 de luptători, ceea ce este aproape de dimensiunea forței de luptă FAS. Cu toate acestea, spre deosebire de FAS, care sunt slab instruite, când vine vorba de lupte convenționale și războiul tradițional, membrii RSF sunt extrem de bine pregătiți în tactici de gherilă și au dobândit vaste abilități, perfecționate în luptă în ultimele două decenii în Darfur, pe lângă implicarea lor practică în Yemen luptând împotriva Houthis. Acest lucru ajută la explicarea modului în care FSR a reușit să ocupe rapid poziții critice în Sudan și în capitala țării, Khartoum, în ultimele zile.

Finanțarea FSR a fost o problemă controversată, în special finanțarea externă asociată cu actorii politici. Cu toate acestea, un fapt clar referitor la sursele de venit ale FSR este că grupul controlează industria extractivă de aur din Sudan și vinde acest aur cumpărătorilor din Rusia și Orientul Mijlociu, inclusiv Emiratele Arabe Unite (EAU), care este cel mai mare importator de aur sudanez. Astfel, conflictul politic actual este complicat de posibilitatea distinctă a sprijinului extern pentru diverși împuterniciți interni în conflict.

De-a lungul secolelor, Egiptul a considerat Sudanul crucial pentru securitatea sa strategică de-a lungul graniței sale de sud. Mulți dintre șefii armatei și guvernelor Sudanului și-au primit educația și pregătirea în Egipt, inclusiv actualul comandant militar și conducător de facto al Sudanului, generalul Abdul Fatah al-Burhan.

Din 2019, administrația egipteană a coordonat și a sprijinit puternic activitățile generalului Al-Burhan datorită intereselor strategice cheie ale ambelor națiuni, inclusiv prin exerciții militare comune și jocuri de război. Cooperarea bilaterală s-a consolidat și mai mult pe fondul tensiunilor crescânde dintre Egipt și Etiopia, ca urmare a construcției de către aceasta din urmă a barajului Al-Nahda, care reprezintă o amenințare la adresa securității naționale a Egiptului. Amenințarea constă în impactul negativ asupra agriculturii și societății egiptene, datorită controlului exercitat în amonte asupra debitului fluviului Nil. Acest lucru ajută la explicarea prezenței continue a membrilor forțelor aeriene egiptene în bazele din Sudan, inclusiv a avioanelor de luptă egiptene MiG-29, atunci când FRS a capturat baza aeriană Merowe.

În acest sens, este foarte probabil ca Egipt să continue să sprijine FAS, condus de generalul Al-Burhan. Acest lucru este valabil mai ales pentru că șeful FRS, Hemedti, menține legături strânse cu guvernul și prim-ministrul Etiopiei, care se opun în mod clar intereselor strategice ale Egiptului.

Emiratele Arabe Unite, care au fost un aliat istoric și de lungă durată al Egiptului de zeci de ani, au menținut, de asemenea, legături puternice atât cu FAS, cât și cu FRS. Acest lucru este evident urmărind achiziția masivă de aur de către Emiratele Arabe Unite din Sudan, unde majoritatea minelor sunt controlate de Hemedti. Deși nu este clar care parte va fi sprijinită oficial de Emiratele Arabe Unite în conflictul actual, oricare ar fi următoarea mișcare, va necesita cu siguranță o coordonare și un acord foarte strâns între Emiratele Arabe Unite și administrația egipteană, acolo unde interesele strategice ale ambelor națiuni necesită identificarea de elemente comune. Orice dezacorduri în acest sens riscă să afecteze conflictul politic în curs și confruntarea militară dintre FAS și FRS.

Regatul Arabiei Saudite este un jucător important în eventualitatea soluționării conflictului din Sudan. În ultimii ani, zeci de mii de soldați sudanezi au fost trimiși în Yemen pentru a lupta în coaliția condusă de Arabia Saudită. În acest sens, Arabia Saudită a menținut legături puternice și strânse cu ambii comandanți ai FAS și FRS din Sudan. Aceasta a jucat un rol cheie în medierea discuțiilor de pace dintre grupurile civile și armata din Sudan în trecut, ca parte a încercărilor sale de reconciliere a ambelor părți. Deși la acest moment nu se cunoaște cum ar putea funcționa o abordare similară a Arabiei Saudite în ceea ce privește instaurarea păcii în cazul unui conflict armat de o asemenea amploare precum cel din Sudan, însă coordonarea dintre RAS, Egipt și Emiratele Arabe Unite este inevitabilă, mai ales având în vedere că interesele strategice de securitate ale Egiptului și interesele economice strategice ale Emiratelor Arabe Unite sunt adânc înrădăcinate în ecosistemul politic și militar al Sudanului.

Este important de luat în considerare poziția Israelului în această privință, datorită posibilului sprijin pe care îl poate oferi. În 2020, a avut loc acordul de normalizare Israel-Sudan, unde s-a convenit ca ambele țări să normalizeze relațiile diplomatice și comerciale. În plus, acordul a fost încheiat în prezența comandantului FAS și a liderului de facto al țării, generalul Al-Burhan.

Având în vedere conflictul armat în curs dintre FRS și FAS, implementarea efectivă a acordului de normalizare dintre Israel și Sudan ridică un semn de întrebare, în special având în vedere evenimentele de actualitate care pun capăt speranțelor formării unui guvern civil în Sudan. În ciuda acestui fapt, Hemedti a în-

dicat că normalizarea legăturilor cu Israelul ar fi un câștig pentru Sudan; cu toate acestea, istoria arată că grupurile armate care nu sunt inițial și oficial născute din armata statului pot schimba cu ușurință termenii și acordurile.

Până acum, Rusia poate fi privită ca un observator fără sprijin oficial pentru nicio parte a conflictului aflat în desfășurare din Sudan. Cu toate acestea, Rusia a menținut aprovizionarea cu arme și relații militare strânse cu guvernul sudanez timp de decenii. Mai mult, Moscova a convenit recent cu SAF și liderul de facto al Sudanului, generalul Al-Burhan, să înființeze o bază navală în Sudan, permițând Rusiei să plaseze trupe și articole navale în Sudan pentru a servi interesele regionale ale Rusiei peste Marea Roșie.

În acest sens, nu este clar cum va fi afectată implementarea acestui acord, care este strategic pentru Rusia, mai ales dacă va necesita aprobarea parlamentară „civilă” în Sudan. Parlamentul civil nu a fost încă format, dar având în vedere evoluțiile în curs și obiectivul aparent al RSF de a controla aparatul de stat sudanez, este foarte puțin probabil ca un parlament civil să apară în curând. În timp ce întârzierea formării unui parlament este cu siguranță devastatoare pentru Sudan, această întârziere poate servi intereselor strategice ale SUA și ale națiunilor occidentale prin întârzierea prezenței oficiale a unei forțe navale ruse în Sudan și Marea Roșie.

Deși interesele Rusiei sunt în mod evident mai orientate către SAF și generalul Al-Burhan, prezența și implicarea grupului Wagner în Sudan sugerează altceva. Grupul Wagner este un grup paramilitar rus privat cu legături de lungă durată cu administrația rusă. Prezența grupului Wagner în Sudan în ultimii ani a fost puternic asociată cu protejarea minelor de aur din Sudan, care sunt controlate de RSF. În plus, se spune că grupul este implicat în comerțul cu aur între RSF și Rusia. Mai alarmant este că rapoartele recente arată că grupul Wagner înarmează RSF împotriva SAF, acesta din urmă ar trebui „probabil” să fie sprijinit de Rusia.

Acestea fiind spuse, poziția și implicarea Rusiei este una complexă, având în vedere că Rusia, prin intermediul grupului Wagner, are „ghete înarmate la sol” în Sudan. Mai interesant, implicarea Rusiei în Sudan poate avea un unghi diferit în ceea ce privește profitarea de situație și opunerea agendei SUA și occidentale în Sudan. Cu toate acestea, implicarea Rusiei în Sudan, în special cu RSF, ar putea să nu fie în interesul Egiptului, care oferă Rusiei sprijin direct și indirect de lungă durată.

Criza libiană a complicat situația de securitate în MENA și Africa Subsahariană, iar această criză sudaneză în curs este o altă tendință periculoasă. Guvernatorul regiunii Darfur (Minni Minawi), despre care se credea că a fost ucis, a condus luna trecută SLA (sau SLM) în Darfur, ceea ce ar putea accentua și mai mult criza.

Unele rapoarte spun că această mișcare este susținută de Ciad și Franța. În concluzie, tulburările politice dintre RSF și SAF din Sudan sunt mult mai complexe decât pare. Deși poate părea a fi o problemă simplă a luptei pentru putere, factorii de bază, așa cum s-a indicat pe scurt mai sus, riscă să complice situația și să facă orice inițiative de pace inutile. Având în vedere istoria și operațiunile RSF, conflictele existente și implicarea comunității internaționale, abordarea și menținerea stabilității în Sudan va necesita o coordonare politică foarte strânsă între Egipt, RAS, Emiratele Arabe Unite, Rusia, SUA și Israel.

V. ASIA CENTRALĂ - PROBLEME ȘI PERSPECTIVE

Amenințări actuale în Asia Centrală și nu numai: probleme și perspective

Dr. Oybek N. MAKHMUDOV
(Uzbekistan)

Abstract

Actorii neconvenționali, care urmăresc să genereze vulnerabilități în ceea ce privește situația de securitate în anumite regiuni, încep prin a pătrunde direct în arealul învecinat. Regiunile din Asia Centrală au devenit un focar în care își desfășoară activitatea numeroase grupări religioase militante, care în marea lor majoritate urmăresc să ducă la îndeplinire obiective de ordin geopolitic. Aceste grupări utilizează metode distructive diverse cu scopul de a spori amploarea conflictelor. În plus, acestea promovează scenarii ipotetice astfel încât să implice grupări militante internaționale, care îi ajută să-și atingă în mod eficient obiectivele strategice. Cu toate acestea, regiunea Asia Centrală prin reperele sale geo-culturale, geopolitice și geo-economice a reușit să creeze premisele apariției unei stabilități regionale pe termen lung.

Cuvinte cheie: Asia Centrală, amenințări geopolitice, geostrategice, neconvenționale, actori, conflicte, securitate regională.

În regiunile din Asia Centrală și cele vecine, provocările de a face față amenințărilor neconvenționale au devenit în ultimii ani din ce în ce mai problematice. La începutul anului 2000 erau doar câteva grupări militante principale, recent numărul lor a crescut la câteva zeci, care operează în Afghanistan, Pakistan și chiar în Eurasia.

Aceste aspecte demonstrează că există centre străine clandestine care lucrează pentru promovarea noilor grupări militante, care le concep și le finanțează în funcție de interesele lor geografice, etnice și politice.

Creșterea numărului de centre de cercetare cu afiliieri militare, care funcționează ca centre de analiză aparținând forțelor aeriene și altor afiliați ai armatei au observat acțiunile insurgenților, care și-au testat capacitățile în diverse zone, având ca scop ulterior punerea lor în practică în alte regiuni. Prin urmare, în ultima vreme nu a fost ușor pentru ambele regiuni să se lupte cu zeci de grupări de militanți. Unele dintre ele funcționează la vedere în state din Asia de Sud, în timp în statele din Asia Centrală sunt interzise, fiind considerate organizații teroriste.

Legături cu alte amenințări

De peste zece ani toate privirile au fost îndreptate către Afghanistan. Strategiile de combatere a teroris-

Sursa: <https://carnegieeurope.eu/2023/04/13/new-opening-for-eu-central-asia-relations-pub-89454>

mului din Asia de Sud și Asia Centrală se axează în mare parte pe promovarea măsurilor de limitare a amenințărilor, deoarece militanții care operează în Afghanistan, dețin legături cu rețele europene, albaneze, de crimă organizată și trafic de droguri. Aceste rețele și-au intensificat prezența în principalele puncte de producție și au început să exercite control asupra întregului lanț de aprovizionare. Acest tip de crimă organizată transnațională își apără și piețele și rețelele de producție. Militanții controlează traficul de opiu și heroină, operațiunile de spălare a banilor, comerțul cu arme de calibru mic și își convertesc câștigurile în valută. De exemplu, banii din narcotice oferă oportunități grupărilor de crimă organizată; iar grupările teroriste reprezintă o forță de muncă suplimentară pentru activitățile grupărilor militante din regiune. Organizațiile regionale de securitate, care funcționează aici, nu sunt atât de eficiente în combaterea grupărilor militante și a traficului de droguri, precum cele din Afghanistan și Pakistan sau din Triunghiul de Aur, unde culturile de opiu s-au extins pe mai mult de 157 de mii de hectare¹. Pe de o parte, de la „înalte tribunale” ale organizațiilor internaționale s-a declarat că se adoptă măsuri de interdicție, pentru a reduce traficul de stupefiante, dar, în realitate, trupele militare străine sunt implicate în trafic de droguri de mare amploare (în mare parte heroină), utilizând transportul militar aerian, care este rareori verificat în bazele militare. De asemenea, s-a dovedit că uriașe cantități de precursori și anhidridă - ingredientele principale pentru producția de heroină - sunt transportate în Afghanistan pe la granița cu Pakistan. Recent, transportul heroinei din Afghanistan a devenit costisitor; prin urmare, militanții își transferă laboratoarele în Asia Centrală. Potențialul anual de producție de heroină din Kârgâzstan, spre exemplu, a crescut brusc la aproximativ 180 până la 220 de tone. În Valea Chu, se obține o recoltă foarte mare de marijuana. Această regiune se află în vecinătatea metropolelor Bishkek și Alma Ata. Potrivit unor surse de încredere, exporturile recente de droguri din Kârgâzstan către exterior le-au depășit pe cele din Myanmar.²

Laboratoarele ascunse care produc metacualonă, cunoscută și sub denumirea de „mandrax”, coroborat cu traficul de ATC³ din Myanmar, care s-a răspândit și pe piețele din CSI și nu numai, reprezintă o amenințare în plus. Pe lângă aceste aspecte, consumatorii de droguri răspândesc SIDA, mai ales cei din Vietnam. Dealerii de narcotice sunt implicați și în trafic de armament de calibru mic, materiale explozive și trafic de persoane. Drogurile facilitează fluxul rapid de fonduri de mare amploare prin canalele hawala⁴ și prin comercianții ilegali, care finanțează majoritatea activităților militante.

În timpul crizei financiare din 2008, drogurile au fost folosite ca „bunuri lichide” care au sporit cifra de afaceri a băncilor occidentale. Aceste bănci au solicitat ulterior investiții financiare suplimentare care le-au ajutat să evite falimentul. Prin urmare, este evident că băncile chiar au interese să spele „banii din droguri”.

Cine culege profitul din creșterea amenințărilor neconvenționale și de ce este mai răspândit în aceste două regiuni se poate lesne explica. Există mai mulți factori:

În primul rând, marii actorii nu sunt cu adevărat interesați să vadă Asia Centrală și de Sud devenind mai puternice. Națiunile puternice din regiune nu sunt în consonanță cu strategiile, conceptele și ambițiile geopolitice ale celor două regiuni. Tensiunile militare în creștere din Asia Centrală și de Sud le oferă garanții în ceea ce privește exportul de armament. Principalii exportatori de arme de calibru mic în Afghanistan sunt din Pakistan, Arabia Saudită, Iran, Rusia și SUA. (Small Arms Survey, Geneva, p128. 2004). Din păcate, aceste tipuri de armament sunt utilizate de actori non-statali precum grupări extremiste și de crimă organizată. Experții opinează că peste zece milioane de arme de mici dimensiuni sunt traficate ilegal în prezent, în Afghanistan.⁵ Prin granițele „poroase” ale Tadjikistanului, se pot prolifera cu ușurință în regiunea Asia Centrală. Aceste arme de calibru mic sunt disponibile gratuit pe piețele negre din Afghanistan și Pakistan, în special în bazarurile Peshawar.⁶ Cantități uriașe de armament cresc probabilitățile apariției conflictelor militare între grupările etnice din regiune. În plus, Regatul Unit, Franța, Germania, Canada și Italia au aprobat planuri uriașe de transport de armament către Arabia Saudită, care pot fi utilizate de către toți actorii și organizațiile

¹P.M. Nair, *Combating Organized Crime*, 2002. p109, Konark Publishers Delhi.

²Tamara Makarenko, „Kyrgyzstan and the Global Narcotics Trade”, *Eurasia Insight*, 8 decembrie 1999.

³Sistemul de clasificare anatomică terapeutică chimică este utilizat pentru clasificarea medicamentelor. În sistemul de clasificare Anatomic Terapeutic Chimic, substanțele active sunt împărțite în diferite grupe, în funcție de organul sau sistemul asupra căruia acționează și proprietățile lor terapeutice, farmacologice și chimice. Drogurile sunt grupate pe cinci niveluri diferite.

⁴Sistemul hawala este un sistem informal de transfer de valoare care operează în afara canalelor bancare tradiționale. Acesta se bazează pe încredere și relații personale. Fondurile sunt transferate printr-o rețea de brokeri, fiecare având încredere în următorul din lanț pentru reuși tranzacția.

⁵Graduate Institute of International Studies, *Small Arms Survey 2003: Development Denied*, Oxford: Oxford University Press, Great Britain. 2003.p74

⁶Small Arms Black Markets Located in Karachi, Peshawar, and in Quetta to the Northern Tribal Belt. *Daily Times Monitor*. Site Edition. Thursday, 23 august 2012.

politice ilicite din această țară. De-a lungul anilor, mii de deținuți politici sau religioși au fost închiși în Arabia Saudită.

Aprovizionarea cu armament de calibru mic va duce la o cursă regională de înarmare, astfel încât acesta să nu mai parvină grupărilor militante, fundamentalistilor și teroriștilor. Pe termen scurt, implicarea actorilor externi din regiune nu ar face decât să deterioreze situația de securitate, în timp ce cursa accelerată a înarmării va semăna instabilitate în regiune, care va avea reverberații globale. Existența în Afghanistan a bazelor care găzduiesc militanți religioși ar pune piedici proiectelor energetice dedicate exportului de resurse din Asia Centrală către țările din Oceanul Indian și nu numai. Acest lucru ar priva în cele din urmă țările din Asia Centrală, extrem de dependente de exportul de resurse energetice, de schimburile comerciale către state în curs de dezvoltare. Structurile regionale de securitate nu au capacitatea de a preveni în mod corespunzător amenințările din partea grupărilor militante extrem de bine organizate, care duc un război de gherilă și care aplică tactici diverse. În plus, militanții folosesc în mod eficient terenul accidentat, muntos pentru a-și acoperi infiltrarea în diferitele orașe ale regiunilor. În Kârgâzstan a fost găsită o broșură radicală care descria situația economică din Bangladesh și Malaysia, pentru a atrage atenția și determina cetățenii fără educație din zonele rurale să li se alăture.

În al doilea rând, organizațiile regionale de securitate, au o capacitate limitată, sunt lipsite de experiență și nu sunt capabile să elaboreze strategii de securitate care să contracareze grupările. Uneori, forțele se grăbesc să pătrundă în teren fără să aibă capacități de luptă pe timp de noapte, fără suport aerian, fără sisteme de comunicații corespunzătoare, fără veste antiglonț, fără hărți ale zonelor, fără hrană suficientă, având căști care nu rezistă nici măcar la focul produs de un Kalashnikov. La polul opus, militanții, înarmați cu arme ușoare și ochelari de vedere pe timp de noapte, sunt bine pregătiți pentru lupta armată prelungită.

Toate aceste aspecte au la origine următoarele probleme. În primul rând, Statele Membre ale OTSC¹⁰ nu au forțe bine antrenate, pregătite să contracareze operațiunile teroriste locale, precum cele care au loc în terenurile muntoase ale Tadjikistanului sau Kârgâzstanului. Strategiile de combatere elaborate de OTSC sunt în principal direcționate către prevenirea amenințărilor la nivel macro, care provin din conflictele armate convenționale și regionale, în loc să contracareze activitățile militanților din zonele locale.

În al doilea rând, în ultimii câțiva ani a crescut neîncrederea între organizațiile regionale de securitate euro-atlantice și eurasiatice precum NATO, OSCE, OTSC și OCS cu privire la combaterea terorismului. Țările membre colectează de informații în mod diferit. Acestea ar trebui să vizeze interzicerea finanțării, identificarea, remedierea, luarea în vizor și apoi contracararea inamicului. Procesul este prea lent și creează bariere în abordarea realității existente.

În al treilea rând, există o cooperare militară interregională limitată sau lipsește cu desăvârșire, astfel încât să se poată face față provocărilor amenințărilor neconvenționale. Drept urmare, insurgenții care fug nu sunt prinși, ei rămân liberi și toate operațiunile devin inutile. Absența totală a unei abordări comune pentru contracararea amenințărilor neconvenționale de securitate din regiune este un obstacol major.

În al patrulea rând există o serie de organizații regionale de securitate care desfășoară aceleași tipuri de activități precum altele similare din alte state. Acest lucru creează mai multe probleme decât s-a anticipat, statele devenind inactive și ineficiente, în timp ce militanții devin puternici și capabili. În ciuda faptului că fac parte din trei organisme regionale, există o lipsă de coordonare între membri și o suprapunere a eforturilor, inclusiv în strategia lor de combatere a terorismului. Actorii neconvenționali, care își urmăresc obiectivele și generează vulnerabilități în securitatea regională se infiltrează direct în țările vecine. În plus, regiunile din Asia Centrală și de Sud au devenit un focar al celor mai feroce grupări militante religioase, în cea mai mare parte urmărind obiective geopolitice. Majoritatea grupurilor militante își primesc pregătirea și învață tactici în tabere de antrenament situate în afara regiunilor, în Caucaz și Pakistan. Acolo combină diverse metode pentru a amplifica stările conflictuale. Antrenamentele sunt sub forma unor jocuri în care sunt implicate grupări militante, jocuri care le ajută ulterior să-și atingă în mod eficient obiectivele strategice. Prin urmare, este nevoie de adoptarea următoarelor măsuri:

⁶Small Arms Black Markets Located in Karachi, Peshawar, and in Quetta to the Northern Tribal Belt, Daily Times Monitor. Site Edition, 23 August 2012.

⁷Russia Is Prepared to Spend \$1.1 Billion on Modernizing Kyrgyzstan's Army and \$200 Million on Meeting the Needs of Tajikistan's Armed Forces, <http://www.kommersant.ru/doc/2060903>.

⁸The Militants Were Armed with Kalashnikov Assault Rifles and their Rounds Would Not Be Stopped by the Helmets Issued to the Kyrgyz Soldiers; Otorbaeva, "Kyrgyz Private Relives Batken Nightmare", Military Parade, www.milparade.com/ra/content1.htm.

⁹Vecherniy Bishkek, 23 August 2002 (cotidian).

¹⁰Organizația Tratatului de Securitate Colectivă (OTSC) este o alianță militară interguvernamentală din Eurasia, formată din șase state post-sovietice: Armenia, Belarus, Kazahstan, Kârgâzstan, Rusia și Tadjikistan.

În primul rând, este nevoie de activarea unui mecanism de prevenire pentru a detecta și descuraja propaganda distructivă, venită din partea grupărilor militante. Acestea au utilizat sisteme de comunicații sofisticate pentru a extinde baza propagandei lor radicale prin internet și sisteme digitale. Asemenea activități ar trebui să fie considerate o infracțiune cibernetică în multe țări, iar vinovații trebuie să fie aduși în fața justiției. Trebuie adoptate măsuri de precauție pentru a preveni propaganda religioasă, care vizează manipularea opiniei publice, prin diseminarea de idei religioase false. De asemenea, este nevoie de adoptarea de măsuri pentru a împiedica grupările radicale să utilizeze religia și cultura în scop distructiv, în Asia Centrală și de Sud. Ceea ce trebuie să facă țările din Asia Centrală și de Sud este să lanseze o campanie educațională și informațională globală împotriva teroriștilor militanți și a extremiștilor religioși, pentru a educa populația cu privire la planurile lor distructive.

Asia Centrală și de Sud sunt situate la intersecția a numeroase culturi, religii și civilizații cu o importanță geopolitică deosebită. Samarkand și Bukhara¹¹ au jucat un rol semnificativ în lumea islamică, găzduind civilizații vechi, cu o istorie de 2500 de ani. La fel au fost și selgiucizii în lumea turcească. Contribuțiile fundamentale ale conducătorilor timurizi și baburizi au fost la fel de importante.

După retragerea forțelor aliate din Afghanistan în 2014, au apărut amenințări la adresa Asiei Centrale și de Sud. O situație politică fluidă poate fi exploatată de țările occidentale pentru a crea disensiuni între țările din Asia Centrală și vecinii lor, prin promovarea diferitelor proiecte geopolitice. Implementarea unei strategii eficiente de combatere a terorismului în aceste regiuni necesită o foaie de parcurs bine gândită, aprobată colectiv și urmărită colectiv, astfel încât, în cele din urmă, efortul să dea roade. Un sistem de securitate regional solid în ambele regiuni prin cadrul OSC poate contribui în acest sens. Experții locali opinează că este necesar să se creeze o „centură antidrog” în jurul Afghanistanului, în care să se desfășoare operațiuni comune cu UE, ONU și vecinii Afghanistanului, iar țările din Asia Centrală ar juca un rol semnificativ în controlul fluxului financiar destinat activităților militante. Cu toate acestea, un OTSC condus de Rusia nu este de acord cu implicarea activă a SCO. Prin urmare, în vederea combaterii efective a amenințării militanților contemporani, ar trebui elaborată o abordare universală care să combine toate măsurile posibile: militare, politice, academice, educaționale, religioase și culturale.

În ceea ce privește previziunile pe termen mediu, există posibilitatea ca războiul virtual să își păstreze caracterul de război informațional purtat de grupări militante și de actori non-statali, îndreptat la adresa structurilor statale pentru a deteriora și eventual distruge capacitățile statale de contracarare a războiului cibernetic. Disfuncționalitatea este laitmotivul grupurilor militante, care vizează sistemele informatice aparținând sectoarelor de afaceri, serviciilor sociale și de guvernare, precum și celor de apărare. Principalele ținte ale atacurilor cibernetice sunt adeptii, care sunt atrași prin intermediul site-urilor web. Măsurile de combatere a războiului cibernetic orchestrat de grupările militante sunt aproape inexistente în acest areal. Prin urmare, războiul cibernetic schimbă radical natura noilor amenințări militante în regiune. Ideea „armatei unui singur om” este reală, prin existența unui hacker care poate face multe, mai multe decât își putea cineva imagina vreodată că se poate realiza cu alte tipuri de tehnologie. Cea mai sigură modalitate de comunicare pentru extremiști este prin intermediul internetului și prin utilizarea așa ziselor „case de chat”. Întrucât nimeni nu știe cine se află la fiecare capăt al „conversației electronice”, este dificil de aflat ce s-a comunicat de fapt. Grupările militante au devenit atât pricepute în a-și cripta mesajele, încât nici măcar cuvintele rostite nu comunică sensul real al conversației. Și propaganda se răspândește.

Actorii non-statali fie se bucură de sprijinul fățiș al statului, fie operează pe ascuns în având drept complici, însăși agențiile statului. Ele leagă Asia Centrală de „Semiluna de Aur” (Afghanistan, Pakistan și Iran) și de „Triunghiul de Aur” (Myanmar, Laos și Thailanda). Acestea sunt cele mai mari rute asiatice ale traficului de droguri. Numeroase organizații teroriste au legături cu ONG-uri. Organizații militante au primit constant sprijin financiar de la bănci offshore, agenții de securitate străine, companii, indivizi avuți și ONG-uri. Cu toate acestea, banii din traficul de narcotice sunt baza sprijinului lor financiar. Se estimează că traficul de droguri din Afghanistan a atins deja o valoare la export de aproximativ 1,8-2,7 miliarde USD, din care un sfert este destinat doar fermierilor de opiu, iar restul este însușit de oficialii locali, militanți, comandanți și traficanții de droguri.¹²

După 2014, majoritatea actorilor externi din regiune și-au îndreptat atenția către Asia Centrală și de Sud. Prin urmare, trebuie neapărat să ne îndreptăm împreună atenția către problemele legate de stabilitatea regională. Statele din Asia Centrală și de Sud sunt importante pentru puterile occidentale, deoarece le consideră parteneri strategici în regiune pentru a putea face față altor puteri regionale precum Rusia, China și Iran. O astfel de configurație de putere în regiune este în interesul Occidentului și ar proteja interesele econo-

¹²United Nations Office on Drugs and Crime, Release of Information service. UNODC report, noiembrie 2021.

mice cu privire la exploatarea resurselor energetice din Marea Caspică.

Toate aceste aspecte se concentrează în primul rând pe interesele economice. Prezența militară strategică a Rusiei în regiune implică o creștere a vulnerabilităților sistemelor de securitate și a dezvoltării economice din Asia Centrală. Rusia este interesată de restabilirea influenței în Asia Centrală și Caucaz. Direcțiile de acțiune ale Rusiei sunt clare: politică energetică, cooperare tehnico-militară și planuri de stabilire a echilibrului de forțe în regiune. Există posibilitatea ca proiectele privind transportul de gaze din Turkmenistan și bazinul mai larg al Mării Caspice, via Afghanistan către Asia de Sud, care au fost oprite din cauza instabilității din Afghanistan, ar putea fi reluate, în contextul unui efort mai amplu de refacere și îmbunătățire a transportului rutier, feroviar și de altă natură, precum și a liniilor de comunicații. Reluarea legăturilor Asiei Centrale cu India, care au fost sistate pe timpul războiului din Afghanistan, deschide accesul la porturile indiene, precum și la piețele pentru mărfurile rusești și cele din Asia Centrală. Având în vedere interesul constant al Rusiei pentru coridorul de transport de marfă Nord-Sud, aceasta poate juca un rol deosebit de important în dezvoltarea infrastructurii și poate introduce pe piața globală, statele din Asia Centrală care nu au ieșire la mare, incluzându-le în acel coridor. Aici, SUA ar putea juca, de asemenea, un rol prin încurajarea și asistarea Rusiei în dezvoltarea acestei rute, ca o completare a celor de transport din Asia Centrală prin Marea Caspică, către Caucaz și Marea Neagră. În timp ce ruta Est-Vest a devenit un focar al competiției dintre America și Rusia, dezvoltarea unei rute Nord-Sud, care leagă Asia Centrală de Europa și Asia ar putea deveni cu ușurință o platformă de cooperare. Fără cooperarea dintre marile puteri externe, perspectivele de stabilitate în Asia Centrală sunt destul de slabe. În plus, reluarea „Marelui Joc”, ar submina eforturile SUA și al F. Ruse de a-și proteja interesele naționale în regiune.

Concluzii

Principalele probleme care împiedică instaurarea stabilității în Asia de Sud și Centrală își au originile în strategiile și inițiativele geopolitice ale puterilor externe. Concepte precum „strategia vestică a zonei extinse a Mării Negre”, „Asia Centrală extinsă”, „Noul drum al mătăsii” și alte inițiative au un singur obiectiv: asigurarea controlului asupra regiunilor strategice, prin crearea de „cercuri de influență”. Conflictele aflate în desfășurare în Afghanistan, precum și insurgențele și conflictele religioase, care se răspândesc în Orientul Mijlociu, ar trebui să fie un exemplu pentru puterile străine, care să-și schimbe conceptele geopolitice în favoarea înființării unei organizații globale, care să pună rapid în aplicare contramăsuri comune pentru a pune capăt amenințărilor teroriste și ale grupărilor militante. Astfel, singura modalitate de a atenua amenințările din partea grupurilor militante este depășirea diferențelor și crearea unui mecanism colectiv de combatere a diferitelor amenințări neconvenționale, cu care cele două regiuni nu s-au mai confruntat până de curând. Repere de ordin geo-cultural, geopolitic și geo-economic din Asia Centrală și de Sud ar putea reprezenta un avantaj pe termen lung pentru instaurarea stabilității trans-regionale.

VI. ORDINE ȘI SECURITATE GLOBALĂ - COMBATEREA CORUPȚIEI

Combaterea corupției în mod eficient Maximizarea impactului asistenței financiare străine

Oluwasogo Joseph DAIRO
(Nigeria)

Introducere

Ajutorul financiar străin joacă un rol esențial în sprijinirea statelor sărace, în abordarea provocărilor socio-economice și în promovarea dezvoltării durabile. Cu toate acestea, preocupările legate de corupție și gestionarea defectuoasă a fondurilor de ajutor au umbrit adesea impactul pozitiv al acestor inițiative. Pentru a ne asigura că ajutorul financiar străin își atinge obiectivele propuse și sprijină în mod eficient națiunile beneficiare, este esențial să implementăm strategii solide de combatere a corupției. Adoptând practici transparente, promovând responsabilitatea și capacitând comunitățile locale, se poate maximiza eficacitatea ajutorului financiar extern și pot avea loc schimbări pozitive.

Consolidarea mecanismelor de transparență și responsabilitate

Transparența este o piatră de temelie a combaterii corupției în ajutorul financiar extern. Atât țările donatoare, cât și cele beneficiare ar trebui să stabilească linii directoare și mecanisme clare pentru alocarea, plata și monitorizarea fondurilor de ajutor. Transparența permite publicului, organizațiilor din societatea civilă și auditorilor independenți să controleze fluxul de fonduri și să tragă la răspundere toate părțile implicate prin:

a. Publicarea de informații despre ajutor: donatorii trebuie să dezvăluie informații detaliate despre pachetele de ajutor, inclusiv suma, scopul și condițiile. Țările beneficiare ar trebui, de asemenea, să furnizeze rapoarte periodice privind utilizarea și rezultatele ajutorului, asigurând transparență și facilitând supravegherea publică.

b. Procese de licitație deschise: încurajarea unor procese de licitație deschise și competitive pentru proiectele de asistență ajută la prevenirea favoritismului și promovează eficiența. Anunțarea publică a licitațiilor, evaluarea ofertelor pe baza meritului și implicarea observatorilor independenți pot spori transparența și pot reduce riscurile de corupție.

c. Consolidarea sistemelor de audit: înființarea sau consolidarea organismelor de audit independente în

țările beneficiare poate contribui la asigurarea unui management financiar adecvat. Aceste entități ar trebui să aibă suficientă autoritate, resurse și acces la informații pentru a efectua examinări amănunțite cu privire la modalitatea în care este utilizat ajutorul financiar, pentru a identifica neregulile și pentru a trage la răspundere părțile responsabile.

Încurajarea implicării actorilor și consolidarea capacităților pe plan local

Programele de ajutor financiar străin ar trebui să acorde prioritate implicării actorilor, precum și inițiativelor de consolidare a capacităților pe plan local. Împuternicirea țărilor beneficiare să preia controlul asupra agendei lor pentru dezvoltare le sporește capacitatea de a alocă resurse în mod eficient, minimizează dependența de asistența externă și reduce potențialul de corupție. Acest lucru se poate realiza prin:

a. Abordare participativă: implicarea în procesele de planificare a comunităților locale, organizațiilor din societatea civilă și părților relevante interesate, precum și implementarea și evaluarea ajutorului. Această abordare participativă ajută la alinierea proiectelor la nevoile locale, sporește responsabilitatea și întărește asumarea, reducând șansele de corupție.

b. Consolidarea capacităților instituționale: investiții în crearea capacităților instituționale necesare beneficiarilor, inclusiv structuri de guvernare, sisteme de management financiar public și agenții anticorupție. Dezvoltarea unor instituții solide și formarea personalului calificat va contribui la prevenirea corupției și la asigurarea utilizării eficiente a ajutorului financiar.

c. Promovarea schimbului de experiență: încurajarea schimbului de cunoștințe și a cooperării între statele donatoare și cele beneficiare. Facilitarea transferului de expertiză, bune practici și lecții învățate poate îmbunătăți eficacitatea programelor de ajutor și poate construi capacitatea locală pentru dezvoltare durabilă.

Promovarea colaborării și coordonării

Pentru a combate eficient corupția, părțile interesate implicate în procesul de asistență financiară externă ar trebui să colaboreze și să își coordoneze eforturile. Responsabilitatea reciprocă, schimbul de informații și coordonarea între donatori, țările beneficiare și organizațiile internaționale sunt vitale pentru a aborda riscurile privind corupția, în mod colectiv și eficient.

a. Armonizarea eforturilor donatorilor: donatorii ar trebui să-și alinieze strategiile, să evite duplicarea și să pună în comun resursele atunci când este posibil. Armonizarea eforturilor reduce la minim ineficiențele, reduce sarcinile administrative asupra țărilor beneficiare și consolidează mecanismele de supraveghere.

b. Sprijinirea organizațiilor societății civile: organizațiile societății civile joacă un rol crucial în promovarea transparenței și a răspunderii. Donatorii ar trebui să ofere sprijin ONG-urilor locale, grupurilor de supraveghere și organizațiilor media independente care lucrează pentru combaterea corupției și pledează pentru utilizarea eficientă a fondurilor de ajutor.

c. Cooperare internațională: promovarea cooperării internaționale, inclusiv schimbul de informații, experiențe și bune practici în combaterea corupției. Colaborarea dintre țările donatoare, instituțiile financiare internaționale și agențiile anticorupție poate ajuta la dezvoltarea standardelor și cadrelor globale care reduc riscurile de corupție.

Ar trebui luată în considerare posibilitatea ca donațiile străine să fie gestionate de un organism străin sau afiliați (supraveghere și audit străin corespunzător). Să arunci cu bani într-o parte și alta cu scopul de a soluționa probleme nu este un demers eficient, mai ales în Africa.

Mai degrabă este nevoie de:

- a. identificarea problemelor,
- b. identificarea unei soluții,
- c. întocmirea unui plan și obținerea unor donații,
- d. prezență directă sau indirectă,
- e. obținerea tuturor elementelor necesare atât din partea statului care oferă ajutorul cât și din partea statului gazdă sau chiar de oriunde,
- f. implementarea soluțiilor identificate în teren, cu prezență fizică.

Concluzii

Cum provocările fenomenului de corupție persistă în sistemul de ajutor financiar extern, implementarea unor strategii robuste poate atenua prezența acestuia și poate avea grijă ca sistemul de ajutor extern să fie mai eficient în atingerea obiectivelor sale.

Biografiile autorilor

Prof. univ. dr. Constantin HLIHOR

Specialist în istoria secolului XX, geopolitică și istoria relațiilor internaționale. Doctor Honoris Causa al Universității „Ovidius” din Constanta.

Este doctor în istorie - 1994, (teza: Basarabia și nordul Bucovinei în perioada celui de-al doilea război mondial,

Este autor a numeroase cărți, articole și studii, printre acestea fiind și "România și șocurile geopolitice ale războiului rece" (2016) și "Revoluție și tranziție la români într-un secol scurt. 1918-1989" (2017).

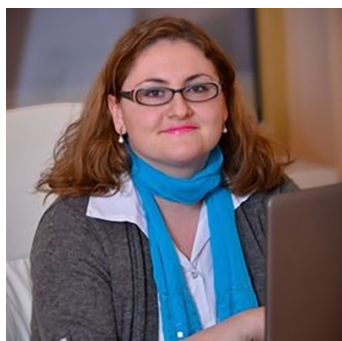
Are o vastă experiență ca profesor universitar și conducător de doctorat diverse instituții de învățământ superior, dar și din participarea la realizarea unor proiecte de cercetare științifică fundamentale (prioritare): Implicațiile integrării României în UE asupra strategiei naționale de apărare, Program de finanțare: PNCDI II / Parteneriate, contract nr. 32 GR din 0505 2006; Evaluarea poziției geostrategice a României în zona extinsă a Mării Negre, CNCSIS, contract nr. 14GR din 14 05 2007.

Dr. Cosmin DUMITRESCU

Este Consulul general al României la Los Angeles (SUA). Diplomat de carieră, licențiat în drept, în limbi străine și doctor în domeniul managementului. A condus anterior Secția Consulară a Ambasadei României la Roma, Centrul Național de Pașapoarte Diplomatie și de Serviciu din cadrul Ministerului Afacerilor Externe, Consulatul României la Castellon de la Plana - Spania și Consulatul General al României la Trieste - Italia. A

desfășurat activitate de cadru didactic la Institutul Diplomatic Român, la Centrul de Instruire și Pregătire Consulară al Ministerului Afacerilor Externe și a reprezentat România în comitete de experți ale Consiliului European și ale Comisiei Europene la Bruxelles. A publicat lucrări privitoare la reglementarea activității consulare, managementul situațiilor de urgență și dezastrelor și studii de securitate. Specialist și cunoscător al limbilor engleză, italiană, spaniolă și franceză.

Conf. univ. dr. habil. Miruna BUTNARU TRONCOTĂ

Cercetător în domeniul științelor politice/relații internaționale, cu experiență în proiecte internaționale de cercetare și predare în limba engleză. Expertiza sa a contribuit la îndeplinirea unor atribuții deosebite în mediul academic din SNSPA: Cadru Didactic Asociat / Cercetător postdoctoral, Lector universitar, Director al Centrul de Studii Europene SNSPA, abilitată să coordoneze doctorate în științe politice.

A îndeplinit și funcția de Ofițer Politic (Intern Political Officer) în cadrul Serviciului European de Acțiune Externă, Delegația Uniunii Europene în Priștina (Kosovo) European Union Special Representative (EUSR). A absolvit următoarele studii în SNSPA: Licență în științe politice, Masterat în Teorie și analiză politică, Doctorat în științe politice.

Prof. univ. dr. Nicolae RADU

A ocupat funcții importante în sistemul național de securitate precum: sef Centru de Expertiză Psihologică în cadrul SPP, Director Împuternicit la Centrul de Psihosociologie al MAI, consilier secretar de stat MAI; consilier CSAT, Administrația Prezidențială; purtător de cuvânt al Academiei de Poliție "Alexandru Ioan Cuza". Nicolae Radu este prof.univ. dr. în cadrul Universității "Spiru Haret" din București. Din anul 2018, în calitate de profesor asociat, a predat cursuri de Leadership, Laborator de specialitate - Servicii de informații, Psihopatologie militară în cadrul Universității București. Din anul 2015, Nicolae Radu este abilitat conducător de doctorat pentru Informații și securitate națională în cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I”. În prezent, Nicolae Radu are preocupări operaționale în spațiul intelligence, de prevenire și combatere terorism, dar și în zona psihologiei aplicate pentru personalul destinat misiunilor speciale tip Sayeret Matkal din cadrul Israel Elite Special Forces Unit și General Staff Reconnaissance Unit 269.

Prof. univ. dr. Cristian BARNA

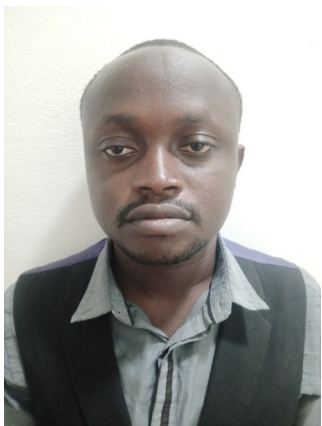

Training Manager la Intelligene4ALL, profesor invitat la Universitatea Babeș Bolyai din Cluj Napoca și Universitatea București și fost prorector și coordonator de doctorat al Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul” din București. Cristian Barna este doctor în sociologie, iar domeniile sale de expertiză sunt sociologia aplicată, studii de informații și securitate, geopolitică, organizații de securitate, criminalitate organizată și studii de terorism.

Oluwasogo Joseph DAIRO

(Nigeria)

Este un foarte bun profesionist în domeniul analizei de informații din surse deschise și expert în documentare și gestionarea informațiilor.

Este membru al Organizației Mondiale a Siguranței din SUA, deținând expertiză și pe siguranța în muncă.

Este pasionat de domeniul relațiilor internaționale, combinând experiența pe care o deține privind siguranța, cu pasiunea.

Dr. Mohammad AL-MOKDAD

(Liban)

Este doctorand în geopolitică (2021-prezent) la PSG IKI - Franța și în Relații Internaționale și Diplomatie la CEDS - Franța, (2021-prezent), Anterior a încheiat studiile de masterat în domeniul „Politici Sociale” (2019-2021), în cadrul Universității Libaneze pentru Studii Strategice și Diplomatie, (2017-2019). Este absolvent de Studii Militare, la Colegiul Militar.

Cunoaște limbile arabă, engleză, franceză și italiană. Este absolvent a numeroase cursuri militare, de diplomatie, ordine publică și securitate în Liban și în străinătate.

Andreea-Cristina STANCA

Licențiată în relații internaționale și studii europene la Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București cu lucrare de diplomă „Specificitatea armatei israeliene: particularități și influență în politică”. A participat la un Program masteral de Diplomatie și Negocieri la Școala Națională de Studii Politice și Administrative. A participat la proiectul YOUTHPASS The Youth Creative Academy, la Cabris, în Franța, care a identificat și aplicat metode creative de învățare și exprimare care să contribuie în dezvoltarea abilităților tinerilor în timpurile în care digitalizarea și globalizarea devin din ce în ce mai prezente. A participat la Școala de vară și la cursuri modulare organizate de Centrul de Studii Israeliene „Theodor Herzl”.

Eva J. KOULOURIOTIS

(Grecia)

Este analist politic grec, specializat în Orientul Mijlociu. Este de asemenea scriitoare și comentator la diverse instituții internaționale.

- www.evakoulourioti.com.

Dr. Oybek N. MAKHMUDOV

(Uzbekistan)

Este absolvent al Facultății de Politologie Aplicată la Universitatea Națională din Uzbekistan. A urmat studii postuniversitare în domeniul studiilor europene, la Universitatea din Exeter/ Marea Britanie și economie și sociologia muncii la Universitatea Socială de Stat din Moscova, Rusia.

A absolvit un program de studii doctorale în Teoria și Istoria Științei Politice, cu teza de doctorat: „Problemele și perspectivele regiunii Asiei Centrale ca obiecte de studii ale științelor politice”.

Face dovada unei experiențe puternice în dezvoltarea proiectelor internaționale de cercetare și facilitarea conceptelor strategice:

- 2022- Editor - Studii etnopolitice, Turcia
- 2020 - Cercetător adjunct - Asociația Academică pentru Studii Pace-Conflict, Canada
- 2016 - prezent, editor asociat la revista Forum of EthnoGeoPolitics (Olanda)
- 2018 - prezent - șef al Departamentului pentru consultanță - Baker Tilly Uzbekistan (consultanță în afaceri)
- 2015 - 2017 - Consilier pentru dezvoltare strategică - Baker Tilly, Uzbekistan

Dr. ing. Stelian TEODORESCU

Este inginer de aviație și pe timpul studiilor doctorale a fost admis în cadrul Proiectului SmartSPODAS - „Rețea transnațională de management integrat al cercetării doctorale și postdoctorale inteligente în domeniile „Științe militare”, „Securitate și informații” și „Ordine publică și siguranță națională” – Program de formare continuă a cercetătorilor de elită – „SmartSPODAS”, în acest context participând la diverse activități de cercetare, printre acestea fiind și cele organizate de CRISMART în Suedia.

Pe parcursul primei părți a carierei a îndeplinit diverse funcții de execuție și conducere în cadrul Statului Major al Forțelor Aeriene, iar în cea de a doua parte a carierei a îndeplinit funcții de execuție și de conducere în cadrul Ministerului Apărării Naționale. A participat la diverse activități de cooperare la nivel național și internațional, dobândind experiență profesională în domeniul relațiilor internaționale și geopoliticii. A desfășurat activități didactice în mediul universitar (studii de licență și postuniversitare).

PULSUL GEOSTRATEGIC

Editori: Pompilia VLĂDESCU și Stelian TEODORESCU

ISSN: 1843-701X

Fondat în anul 2007 | București

PARTENERI

STOCKHOLM INTERNATIONAL
PEACE RESEARCH INSTITUTE

Începând cu Decembrie 2010 PULSUL GEOSTRATEGIC este înregistrat în catalogul internațional INDEX COPERNICUS JOURNAL MASTERS LIST. Acest buletin nu poate fi multiplicat și reprodus fără acord. Este permisă folosirea unor materiale sau citate cu păstrarea exactității și titlului original, precum și cu menționarea expresă a sursei. Opiniile și ideile exprimate în conținutul articolelor reprezintă punctul de vedere al autorilor.